ការផ្តល់ពិន្ទុត្រូវមានៈ ពិន្ទុវត្តមាន : ០៥% កិច្ចការក្នុងថ្នាក់ : ១៥% កិច្ចការស្រាវជ្រាវ : ១០% កិច្ចការប្រចាំខែ :១០% ពាក់កណ្តាលឆមាស : ២០% ប្រឡងបញ្ចប់ឆមាស : ៤០%

មេរៀនទី១: សញ្ញាណទូទៅនៃរដ្ឋបាលសាធារណៈ

១.សេចក្តីផ្តើមៈ

១.និយមន័យៈ

រដ្ឋៈ ដែនដី នគរ ប្រទេស អ្នកដែលរស់នៅដែនដី ប្រជាជន រាស្រ្ត

បាលៈ ថែរក្សាដោយយកចិត្តទុកដាក់ គ្រប់គ្រង (Protect)

សាធារណៈៈ ជាទូទៅ ជាកណ្តាល ឧៈសាធារណសុខ = គឺជាសេចក្តីសុខរបស់ប្រជាជនទូទៅ(Public)

ឧៈទ្វារបាល រុក្ខបាល យមបាល នគរបាល អាណាព្យាបាល

រដ្ឋបាលៈអ្នកដែលគ្រប់គ្រងដែន ក្រសួងដែលគ្រប់គ្រងដែនដី ដូច្នេះរដ្ឋបាលមានន័យថាៈ

និយមន័យទី១ៈ ការគ្រប់គ្រងរដ្ឋ ឬការថែរក្សារដ្ឋ

និយមន័យទី២ៈ រដ្ឋបាលសាធារណៈ គឺជាទិដ្ឋភាពគ្រប់គ្រងដែលធ្វើឡើង ដោយភ្នាក់ងារផ្លូវការរបស់រដ្ឋាភិបាល គ្រប់លំដាប់ថ្នាក់ ។

និយមន័យទី៣ៈ ជាដំណើរនៃការរៀបចំចាត់ចែង ពាក់ព័ន្ធនឹងការអនុវត្តគោលដៅ និងផែនការ និងប្រសិទ្ធភាពនៃប្រតិបត្តិការផ្ទៃក្នុង ។ វាតែងតែបង្កប់នូវរចនាសម្ព័ន្ធ និងអាកប្បកិរិយារបស់រដ្ឋទាក់ទិននឹងការសំរេចចិត្តប្រចាំថ្ងៃ ។

-និរុត្តិសាស្រ្ត=គម្ពីរ ឬក្បួនខ្នាតថែងពីភាសា

២.រដ្ឋជាអ្វី?ៈ

-រដ្ឋគឺជា *សង្គមមនុស្ស* ដែលរស់នៅជាប់លាប់ *លើទឹកដីមួយ* ដោយមាន *អំណាចនយោបាយមួយគ្រប់គ្រង* យ៉ាងទៀងទាត់

-ក្នុងន័យនេះ ដើម្បីបង្កើតបានជារដ្ឋ ឬចាត់តាំងជារដ្ឋមួយបាន លុះត្រាដែលមានធាតុផ្សំចំនួនៈ

១.ប្រជាជន (Population) ទង់ជាតិ ភ្លេងជាតិ អត្តសញ្ញាណជាតិ

-ជាសមាជិកសង្គមដែលរស់នៅរួមគ្នាក្នុងរដ្ឋមួយ

២.ទឹកដី (Territory) ផែនទី ព្រំប្រទល់ (ដីគោគ សមុទ្រ)ដែលទទួលស្គាល់ដោយអង្គការសហប្រជាជាតិ)

-បង្កើតនូវព្រំដែនសមត្ថកិច្ចរបស់រដ្ឋ(ទោះរដ្ឋតូចក្តី ឬរដ្ឋធំក្តី)

៣.អំណាចនយោបាយ (Political Power) នីតិបញ្ញត្តិ នីតិប្រតិបត្តិ តុលាការ

-អំណាចគ្រប់គ្រងលើទឹកដី និងប្រជាជន

✳លក្ខខណ្ឌពិសេស:គឺអធិបតេយ្យភាព រឺឯអធិបតេយ្យភាពចែកជាពីរគឺ:

១.អធិបតេយ្យភាពជាតិ(មានអធិបតេយ្យជាតិ និងអធិបតេយ្យប្រជាពលរដ្ឋ)

២.អធិបតេយ្យភាពជាអន្តរជាតិ

-អធិបតេយ្យភាព=ភាពនៃភាពជាអធិបតី=ដោយអំណាច (អំណាចលើខ្លួនតាមគន្លងច្បាប់បើកសិទ្ធិឱ្យ)

-ប្រជាជនតែងតែមានទំនាក់ទំនងជាមួយរដ្ឋដែលខ្លួនរស់នៅដោយចៀសមិនរួច

-ក្នុងប្រជាជាតិមួយ ដែលកាន់លទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ ប្រជាជនចូលរួមគ្រប់គ្រងរដ្ឋតាមរយៈការប្រើសិទ្ធិរបស់ខ្លួន បន្ទាប់មករដ្ឋត្រូវប្រើឆន្ទានុសិទ្ធិរបស់ខ្លួន ដើម្បីគ្រប់គ្រងប្រជាជនក្នុងន័យធានាសន្តិសុខ និងសណ្តាប់ធ្នាប់សង្គម ។

២.ទំរង់របស់រដ្ឋ: (Form of state)

ក.រដ្ឋទោល:(Single State) គ្រប់បុគ្គលក្នុងរដ្ឋស្ថិតក្រោមច្បាប់តែមួយ ឧ:ប្រទេសបារាំង អេស្ប៉ាញ កម្ពុជា

ខ.រដ្ឋសហព័ន្ធ:(Federal State)រដ្ឋដែលប្រមូលផ្តុំរដ្ឋនានា ជាសមាជិកដែល: ឧ: សហរដ្ឋអាមេរិក អូស្ត្រាលី ម៉ាលេស៊ី

✳ច្បាប់ខ្លះនៃការគ្រប់គ្រងរដ្ឋស្ថិតក្រោមអំណាចតែមួយ

✳តែច្បាប់ការគ្រប់គ្រងខ្លះទៀត របស់រដ្ឋជាសមាជិកមានស្វ័យភាព

-ទោះបីរដ្ឋទោលក្តី រដ្ឋសហព័ន្ធក្តី រដ្ឋបាលសាធារណៈ បានក្លាយជាឧបករណ៍ដ៏សំខាន់ ក្នុងការអនុវត្តលើមុខងារផ្សេងៗរបស់រដ្ឋឱ្យបានសំរេច ។

-រដ្ឋបាលសាធារណៈមិនមែនគ្មានការផ្លាស់ប្តូរទេ ជាអង្គការមួយប្រកបដោយថាមវន្ត ហើយឆ្លើយតបតាមពេលវេលា

-រដ្ឋបាលសាធារណៈជាអ្វី ?

-ជាទូទៅរដ្ឋបាលសាធរណៈមាននិយមន័យថា *សកម្មភាពគ្រប់គ្រងរបស់រដ្ឋ* ទីណាមានរដ្ឋាភិបាលទីនោះមានរដ្ឋបាលសាធារណៈ ។ (ថាមវន្ត=ដែលមានកំលាំង ស្វាហាប់ = Strong)

-ពីរដ្ឋមួយទៅរដ្ឋមួយរដ្ឋបាលសាធារណៈមានលក្ខណៈខុសប្លែកពីគ្នា តែមានតួនាទីសំខាន់ដូចគ្នា

-ដូចនេះពាក្យរដ្ឋបាលមានទាំងក្នុងស្ថាប័នរដ្ឋ ឬរដ្ឋបាលសាធារណៈ និងស្ថាប័នឯកជន(រដ្ឋបាលឯកជន)

១.រដ្ឋបាលសាធារណៈ : (Public Administration)

-គឺជាប្រភេទរដ្ឋបាល គ្របដណ្តប់លើការគ្រប់គ្រងរាជការ បំរើផលប្រយោជន៍ទូទៅ ហើយបែបបទទាំងនោះគោរពតាមឋានានុក្រម ដូចជា: រដ្ឋបាលក្នុងមន្ទីរពេទ្យ រដ្ឋបាលក្នុងសាកលវិទ្យាល័យ...

២.រដ្ឋបាលឯកជនៈ (Private Administration)

-គឺជាប្រភេទរដ្ឋបាលដែលប្រើប្រាស់ក្នុងអង្គភាពឯកជន ដូចជាៈរោងចក្រ សហគ្រាស ក្រុមហ៊ុន...

៣.ភារកិច្ចរបស់អ្នករដ្ឋបាលៈ (Duty of Administrator)

ក.ទទួលបន្ទុកគ្រប់គ្រងលើមនុស្សៈ

-គ្រប់គ្រងបុគ្គលិកក្នុងអង្គភាពរបស់ខ្លួន ទាំងពេលចេញ ពេលចូល និងទទួលភ្ញៀវខាងក្រៅគ្រប់ប្រភេទ

ខ.ទទួលបន្ទុកគ្រប់គ្រងលើសកម្មភាពៈ

-គ្រប់គ្រងលើសកម្មភាពប្រចាំថ្ងៃក្នុងអង្គភាពរបស់បុគ្គលិកទូទៅ និងជាពិសេសសកម្មភាពប្រចាំថ្ងៃរបស់ថ្នាក់ដឹកនាំ

គ.ទទួលបន្ទុកគ្រប់គ្រងលើឯកសារៈ

-ឯកសាររដ្ឋបាលទាំងឡាយអ្នករដ្ឋបាលជាអ្នកតាក់តែងឡើង ដើម្បីដំណើរការសកម្មភាព ហើយគ្រប់គ្រងឯកសារ ទាំងឯកសារចេញ -ចូល និងតំកល់ទុកឯកសារ ។

៤.គោលការណ៍របស់អ្នករដ្ឋបាលៈ (Principle of Administrator)

ក.អព្យាក្រឹតភាពៈ (Nutrality) មិនត្រូវប្រកាន់បក្សពួកនិយមឡើយ

ខ.អចិន្ត្រៃយ៍ភាពៈ(Permanence) អ្នករដ្ឋបាលត្រូវធ្វើកិច្ចការជាប្រចាំ ទៀងទាត់ និងគោរពពេលវេលា

គ.តម្លាភាពៈ(Transparency) ធ្វើអ្វីមួយមានហេតុផលច្បាស់លាស់

៥.លក្ខណៈសម្បត្តិរបស់អ្នករដ្ឋបាលៈ (Qualified of Administrator)

ក.ឧស្សាហ៍ព្យាយាម និងអំណត់ (Commitment)

ខ.តាមដានការងារជាប្រចាំ (Work Obesvation)

គ.ស្វែងយល់ការងារក្នុងអង្គភាព (Work Seeking Out)

ឃ.ចេះដកស្រង់បទពិសោធន៍ (Experience Exchange)

ង.ពង្រីកចំណេះដឹង (Knowdge Enpension)

ច.សាកល្បងធ្វើការងារថ្មី (New Work Enperiment)

៦.តួនាទីរបស់រដ្ឋសាធារណៈក្នុងសង្គមទំនើបៈ

ក.តួនាទីពិសេសចំពោះរដ្ឋៈ

-ថែរក្សាសន្តិសុខ សន្តាប់ធ្នាប់សង្គម

-ផ្តល់នូវយុត្តិធម៌សង្គម

-ការពារនូវសិទ្ធិសេរីភាព និងកម្មសិទ្ធិរបស់ប្រជាពលរដ្ឋ និងកម្មសិទ្ធិរបស់រដ្ឋ

-ដាក់ចេញនូវគោលនយោបាយគ្រប់គ្រងរដ្ឋបាល និងនយោបាយការបរទេស

ខ.តួនាទីទ្រទ្រង់សុខមាលភាពរបស់រដ្ឋ:

-ថែរក្សានូវធនធានធម្មជាតិ

-ផលិតនិងផ្គត់ផ្គង់ទំនិញសាធារណៈដល់ប្រជាពលរដ្ឋ

-ថែរក្សាសម្បត្តិសាធារណៈ

-រក្សានូវប្រពៃណី ទំនៀមទំលាប់ វប្បធម៌ និងបេតិកភ័ណ្ឌជាតិ

មេរៀនទី២: អំណាចសាធារណៈនៅព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

-កាលណាគេនិយាយពីអំណាចសាធារណៈគឺគេសំដៅលើអំណាចនានាសំរាប់គ្រប់គ្រងរដ្ឋ ។

-ជាទូទៅក្នុងរដ្ឋដែលប្រកាន់នូវលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យសេរី គេបែងចែកអំណាចធំៗ៣គឺ:(លោក ម៉ុងតេស្គ្យឺ)

១-អំណាចនីតិបញ្ញត្តិ (ដឹកនាំដោយសភា)

២-អំណាចនីតិប្រតិបត្តិ (ដឹកនាំដោយរដ្ឋាភិបាល)

៣-អំណាចតុលាការ (ដឹកនាំដោយសាលាជំរះក្តីនានា)

*អំណាចនីមួយៗត្រូវបានបែងចែកដាច់ដោយឡែកពីគ្នា និងឯករាជ្យ

*នៅកម្ពុជាច្បាប់ត្រូវផ្អែកលើមូលដ្ឋាននៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញរបស់កម្ពុជាឆ្នាំ១៩៩៣តែប៉ុណ្ណោះ ។

១.អំណាចនីតិបញ្ញត្តិ

-អំណាចនីតិបញ្ញត្តិត្រូវបានដឹកនាំដោយអង្គការមួយមានឈ្មោះថាសភា (Parliment) ហើយសភានេះចែកជាពីរជាន់: សភាជាន់ទាប (រដ្ឋសភា) និងសភាជាន់ខ្ពស់ (ព្រឹទ្ធសភា) ។

-កម្ពុជាប្រកាន់យកការរៀបចំសភាតាមបែបសភានិយម (Bicameralism or Two Chambers Systems) ពោលគឺមានរដ្ឋសភា (National Assembly) និងព្រឹទ្ធសភា (Senate)

-រដ្ឋសភា (National Assembly) មានសមាជិកយ៉ាងតិច១២0នាក់

-ព្រឹទ្ធសភា (Senate) មានសមាជិកយ៉ាងច្រើនចំនួនពាក់កណ្តាលនៃចំនួនសមាជិករដ្ឋសភា ។

១.១.រដ្ឋសភាៈ (National Assembly)

ក.ការបង្កើតសមាសភាពសភា

-ជ្រើសរើសតំណាងរាស្ត្រត្រូវបានបោះឆ្នោតជាសកល សេរី ត្រឹមត្រូវ យុត្តិធម៌ ស្មើភាព ចំពោះ និងតាមវិធីជ្រើសរើសជាសំងាត់

-ការបោះឆ្នោតត្រូវធ្វើតាមប្រព័ន្ធសមាមាត្រ ខេត្ត-ក្រុង ដោយយកខេត្ត-ក្រុងជាមណ្ឌលបោះឆ្នោត (ខេត្ត-ក្រុងដែលមានចំនួនប្រជាជនតិចជាងផលចែកប្រភាគ ត្រូវផ្តល់ជូនអាសនៈមួយដែរ) ។

-បេក្ខភាពឈរឈ្មោះ ជាតំណាងរាស្ត្រ គឺជាប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរទាំងពីរភេទដែលមានៈ

∗មានសិទ្ធិបោះឆ្នោត

∗អាយុ២៥ឆ្នាំឡើង

∗មានសញ្ជាតិជាខ្មែរពីកំណើត

∗មានទីលំនៅក្នុងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

∗មានការតែងតាំពីគណបក្សនយោបាយណាមួយ ដែលមានចុះបញ្ជីបោះឆ្នោត ។

-រដ្ឋសភាមាននីតិកាល៥ឆ្នាំ

ខ-ការរៀបចំរចនាសម្ព័ន្ធរដ្ឋសភា

១.អ្នកដឹកនាំ (ឯ.ឧ.ងួន ញ៉ិល ជា សុទ្ធ)

-រដ្ឋសភាត្រូវដឹកនាំដោយប្រធាន១រូបនិងអនុប្រធាន២រូប ដោយការបោះឆ្នោតដាច់ដោយឡែកពីគ្នាតាមមតិភាគច្រើនដាច់ខាត (មាត្រា៨២ថ្មីនៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញ) ។

២.អគ្គលេខាធិការដ្ឋានរដ្ឋសភា

-អគ្គលេខាធិការដ្ឋានរដ្ឋសភាត្រូវដឹកនាំដោយអគ្គលេខាធិការ១រូបនិងអគ្គលេខាធិការរងមួយចំនួនដែលមានបទពិសោធន៍យ៉ាងតិច១០ឆ្នាំ តែងតាំងដោយព្រះរាជក្រឹត្យ (មានឋានៈស្មើរដ្ឋលេខាធិការ និងអនុរដ្ឋលេខាធិការ)

-អគ្គលេខាធិការដ្ឋានទទួលបន្ទុកធ្វើកំណត់ហេតុអង្គប្រជុំរបស់រដ្ឋសភា និងគណៈកម្មការនានានៃរដ្ឋសភា

-អគ្គលេខាធិការដ្ឋានទទួលបន្ទុកផងដែរនូវកិច្ចការរដ្ឋបាល និងទំនាក់ទំនងផ្សេងៗក្រៅរដ្ឋសភា ។

៣.មន្ត្រីអគ្គលេខាធិការដ្ឋាន

-ត្រូវឆ្លងកាត់ការប្រលងប្រជែង និងបេក្ខជនទាំងពីរភេទត្រូវបំពេញលក្ខខណ្ឌដូចខាងក្រោមៈ

១-មានសញ្ជាតិខ្មែរ

២-មានអាយុចាប់ពី១៨ឆ្នាំឡើងទៅ

៣-មានសំបុត្រថ្កោលទោល

៤-មានកិរិយាមាយាទល្អ

៥-មានកាយសម្បទា និងសមត្ថភាពស្របតាមសេចក្តីត្រូវការ ។

៤.រចនាសម្ព័ន្ធ

-អគ្គលេខាធិការដ្ឋានត្រូវមាននាយកដ្ឋាន៧ និងការិយាល័យ២ស្ថិតនៅក្រោមការគ្រប់គ្រងផ្ទាល់ ។

៥.គណៈកម្មាការអចិន្ត្រៃយ៍

-គណៈកម្មាការនេះបង្កើតឡើង ដើម្បីធានាការងារនៅចន្លោះសម័យប្រជុំសភា

-សមាសភាពគណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍មានៈ

១-ប្រធានរដ្ឋសភា

២-អនុប្រធានទាំងពីរ

៣-គណៈកម្មាការនានានៃរដ្ឋសភា ។

៦.គណៈកម្មាការនានា

-រដ្ឋសភាមានគណៈគម្មការនានាចំនួន៩គឺៈ

១-កណៈកម្មការការពារសិទ្ធិមនុស្ស ទទួលពាក្យបណ្តឹង អង្កេត និងទំនាក់ទំនងព្រឹទ្ធសភា-រដ្ឋសភា

២-កណៈកម្មការសេដ្ឋកិច្ច ហិរញ្ញវត្ថុ ធនាគារ និងសវនកម្ម

៣-កណៈកម្មការផែនការ វិនិយោគ កសិកម្ម អភិវឌ្ឍន៍ជនបទ បរិស្ថាន និងធនធានទឹក

៤-កណៈកម្មការមហាផ្ទៃ ការពារជាតិ អង្កេត បោសសំអាត និងមុខងារសាធារណៈ

៥-កណៈកម្មការការបរទេស សហប្រតិបត្តិការអន្តរជាតិ ឃោសនាការ និងព័ត៌មាន

៦-កណៈកម្មការនីតិកម្ម និងយុត្តិធមិ

៧-កណៈកម្មការអប់រំ យុវជន និង កីឡា ធម្មការនិងកិច្ចការសាសនា វប្បធមិ និងទេសចរណ៍

៨-កណៈកម្មការសុខាភិបាល សង្គមកិច្ចអតីតយុទ្ធជនយុវនីតិសម្បទា ការងារបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈ និងកិច្ចការនារី

៩-កណៈកម្មការសាធារណការដឹកជញ្ជូន ទូរគមនាគមន៍ ប្រៃសណីយ៍ ឧស្សាហកម្ម និងថាមពល ពាណិជ្ជកម្ម រៀបចំដែនដីនគរូបនីយកម្ម និងសំនង់ ។

៧-គណៈកម្មាការពិសេស

-រដ្ឋសភាអាចចាត់តាំងឱ្យមានគណៈកម្មាការពិសេសដែលមានសមាជិកច្រើនឬតិចតាមតម្រូវការ ។

គ-មុខងារនិងអំណាចរបស់រដ្ឋសភាៈ

១-អំណាចផ្នែកច្បាប់ៈ

មុខងារផ្តួចផ្តើម និងអនុម័តច្បាប់ៈ

-ជាប្រពៃណីសភាត្រូវតែទទួលមុខងារផ្តួចផើមច្បាប់ និងអនុម័តច្បាប់ ព្រោះស្ថាប័ននេះតំណាងឱ្យប្រជារាស្ត្រទូទាំងប្រទេស

-រដ្ឋសភាឱ្យសេចក្តីយល់ព្រមចំពោះគណនីរដ្ឋបាល

-រដ្ឋសភាអនុម័តច្បាប់ស្តីពីការលើកលែងទោសជាទូទៅ

-រដ្ឋសភាអនុម័តយល់ព្រម ឬលុបចោលសន្ធិសញ្ញា ឬអនុសញ្ញាអន្តរជាតិ

-រដ្ឋសភាអនុម័តស្តីពីការប្រកាសសង្គ្រាម

ការសេិរី និងវិសោធន៏កម្មច្បាប់ៈ

-តំណាងរាស្ត្រត្រូវតាក់តែងសេចក្តីស្នើវិសោធនកម្មរបស់ខ្លួន រួចដាក់តំកល់នៅគណៈកម្មការអចិន្ត្រៃយ៍ ដើម្បីពិនិត្យ

-សំណើសុំវិសោធនកម្មច្បាប់មិនអាចទទួលបានទេ បើសំដៅបន្ថយប្រាក់ចំណូលសាធារណៈ

ការសេិរី និងវិសោធនកម្មរដ្ឋធមនុញ្ញៈ

-ការផ្តួចផ្តើមធ្វើការសើរី ឬវិសោធនកម្មគឺជាសិទ្ធិរបស់តំណាងរាស្ត្រមួយភាគបួន ប្រធានរដ្ឋសភា ព្រះមហាក្សត្រ នាយករដ្ឋមន្ត្រី

-ការសើរីត្រូវហាមឃាត់កាលបើប៉ះពាល់ដល់ប្រព័ន្ធប្រជាធិបតេយ្យសេរីពហុបក្ស និងរបបរាជានិយម (មាត្រា១៣៤

ការស្នើសុំឱ្យត្រួតពិនិត្យធម្មនុញ្ញភាពៈ

-ការផ្តួចផ្តើមឱ្យមានការត្រួតពិនិត្យ ក្រោយពេលប្រកាសឱ្យប្រើគឺជាសិទ្ធិរបស់តំណាងរាស្ត្រមួយភាគដប់ ប្រធានរដ្ឋសភាប្រធានព្រឹទ្ធសភា សមាជិកព្រឹទ្ធសភាចំនួនមួយភាគបួន ព្រះមហាក្សត្រ នាយករដ្ឋមន្ត្រី ។

២-អំណាចផ្នែកនយោបាយ

ការផ្តល់សេចក្តីទុកចិត្តដល់រាជរដ្ឋាភិបាលៈ

-រដ្ឋសភាបោះឆ្នោតដល់រាជរដ្ឋាភិបាលតាមមតិភាគច្រើនដាច់ខាតនៃសមាជិករដ្ឋសភាទាំងមូល(មាត្រា៩០ រដ្ឋធម្មនុញ្ញ ១៩៩៣)

ការត្រួតពិនិត្យកិច្ចការនយោបាយរបស់រដ្ឋាភិបាលៈ

-រដ្ឋសភាអាចអញ្ជើញរដ្ឋមន្ត្រីមកបំភ្លឺអ្វីមួយដែលពាក់ពាន់នឹងវិស័យរបស់ខ្លួន

-តំណាងរាស្ត្រអាចមានសិទ្ធិដាក់សំនួរដល់រាជរដ្ឋាភិបាល ដើម្បីឱ្យមានការជជែកដេញដោល ។

ការធ្វើញត្តិបន្ទោសរាជរដ្ឋាភិបាលៈ

-ក្នុងរបបសភានិយម រដ្ឋសភាអាចធ្វើញត្តិបន្ទោស ដើម្បីទំលាក់រាជរដ្ឋភិបាលពីដំណែង

ការចោទប្រកាន់សមាជិករាជរដ្ឋាភិបាលៈ

-ស្ថាប័ននីតិបញ្ញត្តិមានសិទ្ធិចោទប្រកាន់សមាជិករាជរដ្ឋាភិបាលពីបទឧក្រិដ្ឋ ឬបទមជ្ឈឹមដែលខ្លួនបានប្រព្រឹត្តក្នុង ការងារ ក្នុងករណីខុសធ្ងន់ រដ្ឋសភាអាចសំរេចប្តឹងទៅតុលាការមានសមត្ថកិច្ច ដោយបោះឆ្នោតជាសំងាត់តាមមតិភាគច្រើននៃសមាជិកសភាទាំងមូល ។

១.២.ព្រឹទ្ធសភាៈ

ក-ការបង្កើត និងសមាសភាព

-ព្រឹទ្ធសភាជាអង្គការមានអំណាចនីតិបញ្ញត្តិ បំពេញភារកិច្ចរបស់ខ្លួនតាមធម្មនុញ្ញ និងច្បាប់ជាធរមាន

-ព្រឹទ្ធសភាមានសមាជិកយ៉ាងច្រើន ពាក់កណ្តាលនៃសមាជិករដ្ឋសភា

-សមាជិកព្រឹទ្ធសភា២រូបចាត់តាំងដោយព្រះមហាក្សត្រ និង២រូបទៀតដោយបោះឆ្នោតសមាជិករដ្ឋសភា

ខ-បេក្ខភាព

-មានសិទ្ធិបោះឆ្នោត

-មានអាយុយ៉ាងតិច៤០ឆ្នាំ

-មានសញ្ជាតិខ្មែរពីកំណើត

-ព្រឹទ្ធសភាមាននីតិកាល៦ឆ្នាំ

គ-ការរៀបចំ

-ការរៀបចំរចនាសម័ន្ធនិងការប្រព្រឹត្តទៅដូចរដ្ឋសភាដែរ

ឃ-អំណាច

-ព្រឹទ្ធសភាមានភារកិច្ចសំរបសំរួលការងាររវាងរដ្ឋសភា និងរដ្ឋាភិបាល

២.អំណាចនីតិប្រតិបត្តិ

២.១.ព្រះមហាក្សត្រ

ក-ការជ្រើសរើស

-កម្ពុជាប្រកាន់យករបបរាជានិយមអាស្រ័យធម្មនុញ្ញ

-របបរាជានិយម ព្រះមហាក្សត្រថ្មីត្រូវបានជ្រើសរើសដោយក្រុមប្រឹក្សារាជសម្បត្តិ ដែលមានសមាសភាពៈ

១-ប្រធានព្រឹទ្ធសភា ជាប្រធាន

២-ប្រធានរដ្ឋសភា ជាអនុប្រធានទី១

៣-នាយករដ្ឋមន្ត្រី ជាអនុប្រធានទី២

៤-សម្តេចព្រះសង្ឃរាជទាំងពីរគណៈ គណៈមហានិកាយ និងគណៈធម្មយុត្តិកនិកាយ ជាសមាជិក

៥-អនុប្រធានទី១ និងទី២ព្រឹទ្ធសភា ជាសមាជិក

៦-អនុប្រធានទី១ និងទី២រដ្ឋសភា ជាសមាជិក

-ក្នុងរយៈពេលយ៉ាងយូរ៧ថ្ងៃបន្ទាប់ពីព្រះមហាក្សត្រ ចូលទីវង្គត ចូលនិវត្តន៍ ដាក់រាជ្យ

-ជាសមាជិកនៃព្រះវង្សានុវង្សខ្មែរមានព្រះជន្មយ៉ាងតិច៣០ព្រះវស្សា

-ជាព្រះរាជបច្ឆាញាតិនៃព្រះមហាក្សត្រ អង្គឌួង នរោត្តម ឬស៊ីសុវត្ថិ

ខ-មុខងារនិងអំណាចៈ

អំណាចទំនាក់ទំនងនឹងរដ្ឋាភិបាល និងអំណាចចេញបទបញ្ជា

-ព្រះមហាក្សត្រតែងតាំងនាយករដ្ឋមន្ត្រី និងគណៈរដ្ឋមន្ត្រី

-ឡាយព្រះហស្ថលើព្រះរាជក្រឹតតែងតាំង ផ្លាស់ប្តូរ មន្ត្រីជាន់ខ្ពស់ស៊ីវិល យោធា ឯកអគ្គរាជទូត ប្រេសិតវិសមញ្ញ...

- ឡាយព្រះហស្ថលើព្រះរាជក្រឹត តាមសេចក្តីស្នើសុំពីគណៈរដ្ឋមន្ត្រី

អំណាចទាក់ទងនឹងយោធា

-ព្រះមហាក្សត្រជាមេបញ្ជការកំពូលនៃកងយោពលខេមរភូមិន្ទ

-ព្រះមហាក្សត្រគង់ជាព្រះអធិបតីនៃឧត្តមក្រុមប្រឹក្សាការពារជាតិ

អំណាចទាក់ទងនឹងកិច្ចការទូត

-ព្រះមហាក្សត្រទទួលសារតាំងឯកអគ្គរដ្ឋទូត ឬប្រេសិតវិសាមញ្ញ និងពេញសមត្ថភាពដែលប្រចាំការនៅកម្ពុជា

អំណាចទាក់ទងនឹងអង្គការនីតិបញ្ញត្តិ

-ឡាយព្រហស្ថលើសន្ធិសញ្ញា អនុសញ្ញាអន្តរជាតិ ប្រទានសច្ចាប័នលើសន្ធិសញ្ញា ក្រោយពីអនុម័តរបស់រដ្ឋសភា ព្រឹទ្ធសភា

-ព្រះមហាក្សត្រមានសិទ្ធិសុំត្រួតពិនិនិត្យធម្មនុញ្ញភាព និងវិសោធនកម្មរដ្ឋធម្មនុញ្ញ

-ឡាយព្រហស្តលើរដ្ឋធម្មនុញ្ញ ច្បាប់ដែលរដ្ឋសភា និងព្រឹទ្ធសភាអនុម័តរួចហើយ ។

អំណាចទាក់ទងនឹងតុលាការ

-តាមការស្នើសុំរបស់ក្រុមប្រឹក្សានៃអង្គចៅក្រម ព្រះមហាក្សត្រឡាយព្រះហស្តលើរាជក្រឹតតែងតាំងផ្លាស់ប្តូរចៅក្រមយុត្តាធិការ ។

-ឧត្តមប្រឹក្សានៃអង្គចៅក្រមស្ថិតនៅក្រោមព្រះរាជាធិបតីនៃព្រះមហាក្សត្រ

អំណាចផ្សេងៗ

-ព្រះមហាក្សត្រទ្រង់ប្រទានគ្រឿងឥស្សរិយយសជាតិ

-ព្រះមហាក្សត្រទ្រង់ប្រទានឋានន្តរសក្តិ ឋានៈយោធា ស៊ីវិលតាមច្បាប់កំណត់

-ព្រះមហាក្សត្រទ្រង់ប្រកាសសង្គ្រាមក្រោយការព្រះមហាក្សត្រទ្រង់ប្រទាននុម័តរបស់សភា ព្រឹទ្ធសភា

-ព្រះមហាក្សត្រទ្រង់រំលាយរដ្ឋសភា ក្រោយពីស្នើពីនាយករដ្ឋមន្ត្រី និងប្រធានរដ្ឋសភា

-សមាជិកព្រឹទ្ធសភា២រូបចាត់តាំងដោយព្រះមហាក្សត្រ

-ព្រះមហាក្សត្រទ្រង់ជាអធិបតីនៃសមាជជាតិ

-ព្រះមហាក្សត្រទ្រង់តេងតាំងក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញ៣រូប ។

២-រដ្ឋាភិបាល:

-រដ្ឋាភិបាលជាអង្គការមានអំណាចនីតិប្រតិបត្តិដែលមានមុខងារ -អំណាចចែងក្នុងរដ្ឋធម្មនុញ្ញ និងច្បាប់ជាធរមាន

ក-ការបង្កើត និងសមាសភាព

ការបង្កើត

-ព្រះមហាក្សត្រទ្រង់ចាត់តាំងវីរជន១រូបពីគណៈបក្សឈ្នះឆ្នោតជាអ្នកបង្កើតរដ្ឋាភិបាល និងសុំការទុកចិត្តពីរដ្ឋសភា

-ព្រះមហាក្សត្រទ្រង់ចេញព្រះរាជក្រឹតតែងតាំងគណៈមន្ត្រីទាំងមូល(រាជរដ្ឋាភិបាល) (ទំព័រ១៦)

សមាសភាព

សមាសភាពរាជរដ្ឋាភិបាល ឬគណៈរដ្ឋមន្ត្រីមាន:

១-នាយករដ្ឋមន្ត្រី ១រូប ជាប្រមុខ

២-ឧបនាយករដ្ឋមន្ត្រី ជាសមាជិក

៣-ទេសរដ្ឋមន្ត្រី ជាសមាជិក

៤-រដ្ឋមន្ត្រី ជាសមាជិក

៥-រដ្ឋលេខាធិការ ជាសមាជិក

ខ-អំណាចៈ

-ដោយកម្ពុជាប្រកាន់របបរាជានិយមអាស្រ័យធម្មនុញ្ញ អំណាចកណ្តាលត្រូវដឹកនាំដោយនាយករដ្ឋមន្ត្រី

-នាយករដ្ឋមន្ត្រីដឹកនាំការងាររបស់គណៈរដ្ឋមន្ត្រី រាល់សកម្មភាពរបស់រដ្ឋាភិបាល (ចាត់ចែងរាល់សកម្មភាពលើគ្រប់វិស័យ អំណាចចេញបញ្ជា អំណាចតែងតាំង និងលើកសំណើតែងតាំងមន្ត្រីនានា)

-នាយករដ្ឋមន្ត្រីដឹកនាំការចរចា និង ចុះហត្ថលេខាលើកិច្ចព្រមព្រៀងនានា

III-អំណាចតុលាការ

-ប្រព័ន្ធតុលាការនៅកម្ពុជាបច្ចុប្បន្នមានៈ

១-រៀបចំឱ្យមានសាលាកាត់ក្តីដំបូងគ្រប់ខេត្ត -ក្រុង

២-រៀបចំឱ្យមានតុលាការយោធា សំរាប់ជំនុំជំរះបទល្មើសយោធា

៣-រៀបចំឱ្យមានសាលាឧទ្ធរណ៍មួយ

៤-រៀបចំឱ្យមានតុលាការជាន់ខ្ពស់មួយ (តុលាការកំពូល)

* មានសមត្ថកិច្ចទទួលជំនុំជំរះ វិវាទរដ្ឋប្បវេណី វិវាទព្រហ្មទណ្ឌ វិវាទពាណិជ្ជកម្ម វិវាទការងារ វិវាទរដ្ឋបាល...

១-សាលាដំបូង (ជាន់ទាប)

ក-តុលាការខេត្ត-ក្រុង

-តុលាការជាន់ទាបគ្រប់ខេត្តក្រុង និងតុលាការយោធា

-តុលាការជាន់ទាបអាចប្តឹងឧទ្ធរណ៍ទៅសាលាឧទ្ធរណ៍បាន

សមត្ថកិច្ច

-រាល់វិវាទទាំងឡាយដែលកើតមាននៅលើទឹករបស់ខ្លួន

-ជំនុំជំរះ និងបើកផ្លូវឧទ្ធរណ៍រាល់ប្រភេទរឿងទាំងឡាយ

រចនាសម្ព័ន្ធ

សាលាជំរះក្តីនីមួយៗត្រូវមានៈ

១-ផ្នែកចៅក្រមជនុំជំរះ (មានប្រធានតុលាការ អនុប្រធានតុលាការ និងចៅក្រមនានា ។ ចៅក្រមធ្វើការក្រោមការចាត់ចែងរបស់ប្រធាន)

២-ផ្នែកអយ្យការ ដឹកនាំដោយព្រះរាជអាជ្ញាមួយរូប និងអាចមានព្រះរាជអាជ្ញារងមួយរូប ។

៣-ផ្នែករដ្ឋបាល ដែលរ៉ាប់រងដោយការិយាល័យក្រឡាបញ្ជី ពីរផ្នែក គឺផ្នែកការិយាល័យក្រឡាបញ្ជី ផ្នែកចៅក្រម និង ការិយាល័យក្រឡាបញ្ជីផ្នែកអយ្យការ ។ ការិយាល័យក្រឡាបញ្ជីនីមួយដឹកនាំដោយនាយក១ ការិយាល័យក្រឡាបញ្ជី ១រូប ។

សមាសភាពជំនុំជនះ

១-ចៅក្រមសំរេចសេចក្តី១រូប (ក្នុងបទលហុនិងបទមជ្ឈឹម) បើបទឧក្រិដ្ឋត្រូវមានចៅក្រម៣រូប ជាអ្នកសំរេច

២-តំណាងអយ្យការមួយរូប

៣-ក្រឡាបញ្ជី១រូប

បណ្តឹងបន្តទៅសាលាឧទ្ធរណ៍

-ជួនកាលតុលាការជាន់ទាបមានកំហុស ដូចនេះតុលាការជាន់ទាបត្រូវបើកឧទ្ធរណ៍

-ការប្តឹងឧទ្ធរណ៍អាចធ្វើក្នុងរយៈពេល៣០ថ្ងៃ ចាប់ពីពេលប្រកាសសាលក្រម

ខ-តុលាការយោធា

សមត្ថកិច្ច

-ជំនុំជំរះគ្រប់បទល្មើសយោធាទោះកើតឡើងនៅទីកន្លែងណាក៏ដោយ (តុលាការយោធាមានតែមួយគត់)

មុខងារ

-លើបទល្មើសយោធាគឺជាបទល្មើសយោធិននៅក្នុងជួរកងទ័ពដែលពាក់ព័ន្ធនឹងវិន័យកងទ័ព ទ្រព្យសម្បត្តិរបស់កងប្រដាប់អាវុធ...ដូចជា:

-មាត្រា ២ ការប្រឆាំងនឹងបញ្ជារបស់ថ្នាក់លើ

- មាត្រា ៣ ការចុះចូលជាមួយខ្មាំង

- មាត្រា ៤ ការលក់ ការទិញ ការលាក់អាវុធ និងបរិក្ខារ

- មាត្រា ៥ ការគំរាមកំហែងភ្នាក់ងាររាជការ

- មាត្រា ៦ ការឃោសនាបំផ្លិចបំផ្លាញ ដើម្បីបំបែកបំបាក់កងទ័ព

- មាត្រា ៧ ការវាយដំ និងការធ្វើឱ្យមានរបួស

- មាត្រា ៨ ការធ្វើឱ្យបែកការណ៍សំងាត់ និងឯកសារសំងាត់

- មាត្រា ៩ ការខ្វះការទទួលខុសត្រូវ

- មាត្រា ១០ ការគេចវេសពីបរិច្ចាកកិច្ចយោធា

២-សាលាជំរះក្តីជាន់ខ្ពស់

-សាលាជំរះក្តីជាន់ខ្ពស់មាន សាលាឧទ្ធរណ៍ តុលាការកំពូល

ក-សាលាឧទ្ធរណ៍

សមត្ថកិច្ច

-សាលាឧទ្ធរណ៍មានតែមួយគត់ក្នុងប្រទេសកម្ពុជា

-សាលាឧទ្ធរណ៍មានមុខងារពិនិត្យទាំង *អង្គហេតុ និង អង្គច្បាប់* ទោះរឿងប្រភេទណាក៏ដោយ

-ក្នុងករណីតុលាការជាន់ទាបសំរេចសេចក្តីដោយកំបាំងមុខ ភាគីអវត្តមានប្តឹងទំទាស់ *សាលាឧទ្ធរណ៍មានសិទ្ធិទទួលសំណុំរឿងជំនុំជំរះឡើងវិញ* ដោយដាក់គូភាគីក្នុងសភាពមុនពេលចេញសេចក្តីសំរេច ។

-ក្នុងករណី សាលាឧទ្ធរណ៍បានសំរេចសេចក្តី ហើយភាគិណាមួយប្តឹងសាទុក្ខប្រឆាំងសាលដីកា សាលាឧទ្ធរណ៍មានសិទ្ធិទទួលសំណុំរឿងជំនុំជំរះឡើងវិញ ក្រោយពីតុលាការកំពូលបានបង្វិលសំណុំរឿងជូន (បណ្តឹងសាទុក្ខលើកទី១)

រចនាសម្ព័ន្ធ

-ដូចគ្នានឹងសាលាកាត់ក្តីជាន់ទាបដែរមានៈ

១.ផ្នែកចៅក្រមជនុំជំរះ (មានប្រធានតុលាការ អនុប្រធានតុលាការ និងចៅក្រមនានា ។ ចៅក្រមធ្វើការក្រោមការចាត់ចែងរបស់ប្រធាន)

២.ផ្នែកមហាអយ្យការ ដឹកនាំដោយអគ្គព្រះរាជអាជ្ញាមួយរូប និងអាចមានអគ្គព្រះរាជអាជ្ញារងមួយរូប ។

៣.ផ្នែករដ្ឋបាល ដែលរ៉ាប់រងដោយការិយាល័យក្រឡាបញ្ជី ពីរផ្នែក គឺការិយាល័យក្រឡាបញ្ជី ផ្នែកចៅក្រម និងការិយាល័យក្រឡាបញ្ជីផ្នែកអយ្យការ ។ ការិយាល័យក្រឡាបញ្ជីនីមួយដឹកនាំដោយនាយក១ការិយាល័យក្រឡាបញ្ជីរូប

សមាសភាពជំនុំជនះ

១.ចៅក្រមសំរេចសេចក្តី៣រូបចៅក្រមមួយរូបជាប្រធាន ជាអ្នកសំរេច(សុទ្ធជាចៅក្រមមិនបានចូលរួមជំនុំជំរះលើមុន)

២.តំណាងមហាអយ្យការមួយរូប

៣.ក្រឡាបញ្ជី១រូប

ខ.តុលាការកំពូលះ

-តុលាការកំពូលមានតួនាទីត្រួតពិនិត្យការអនុវត្តច្បាប់នៅគ្រប់សាលាក្តី(តុលាការខេត្ត-ក្រុង តុលាការយោធា សាលាឧទ្ធរណ៍)

-ជាទូទៅករណីដែលបើកឱ្យតុលាការកំពូលបដិសេធនូវសាលក្រមសាលាកាត់ក្តីគ្រប់លំដាប់ថ្នាក់បានគឺៈ

១.សមាសភាពនៃសាលាជំរះក្តីមិនត្រឹមត្រូវតាមច្បាប់

២.ការបំពាន ឬខ្វះចន្លោះមិនបានបំពេញនូវទំរង់ច្បាប់

៣.ការប្រកែក ឬខ្វះខាតមិនសំរេចលើពាក្យសុំ

៤.អសមត្ថភាព

៥.ការគ្មានសំអាងហេតុ

៦.ការបំពានឬអនុវត្តខុសច្បាប់(ត្រូវផន្ទាទោសខ្ពស់ជាងឬទាបជាង)

៧.ការបំភាន់អត្ថន័យអង្គហេតុ (បទប៉ុនប៉ង)

៨.ការរំលោភលើអំណាច

សមត្ថកិច្ច

-តុលាការកំពូលមានតែមួយគត់ក្នុងប្រទេសកម្ពុជា

-តុលាការកំពូលទទួលពាក្យបណ្តឹងសាទុក្ខលើកទី១ និងទី២ពីសាលាឧទ្ធរណ៍ និងបណ្តឹងសើរើ (ទំព័រ២៣)

រចនាសម្ព័ន្ធ

-ដូចគ្នានឹងសាលាកាត់ក្តីជាន់ទាបដែរមាន:

១.ផ្នែកចៅក្រមជនុំជំរះ(មានប្រធានតុលាការ អនុប្រធានតុលាការ និងចៅក្រមនានា ។ចៅក្រមធ្វើការក្រោមការចាត់ចែងរបស់ប្រធាន)

២.ផ្នែកមហាអយ្យការ ដឹកនាំដោយអគ្គព្រះរាជអាជ្ញាមួយរូប និងមានអគ្គព្រះរាជអាជ្ញារងមួយរូប និងព្រះរាជអាជ្ញាដទៃទៀត។

៣.ផ្នែករដ្ឋបាល ដែលរ៉ាប់រងដោយការិយាល័យក្រឡាបញ្ជី ពីរផ្នែក គឺផ្នែកការិយាល័យក្រឡាបញ្ជី ផ្នែកចៅក្រម និងការិយាល័យក្រឡាបញ្ជីផ្នែកអយ្យការ ។ ការិយាល័យក្រឡាបញ្ជីនីមួយដឹកនាំដោយនាយក១ការិយាល័យក្រឡាបញ្ជីរូប។

សមាសភាពជំនុំជនះ

១.ចៅក្រម៥រូប

២.តំណាងមហាអយ្យការមួយរូប

៣.ក្រឡាបញ្ជី១រូប

៣.ឧត្តមក្រុមប្រឹក្សានៃអង្គចៅក្រម: (Supreme council of Magistracy)

-ឧត្តមក្រុមប្រឹក្សានៃអង្គចៅក្រម បង្កើតឡើងដើម្បីជួយព្រះមហាក្សត្រក្នុងការធានាឯករាជ្យតុលាការ ធានាវិន័យចៅក្រម និងធានាការប្រព្រឹត្តទៅនៃសាលាជំរះក្តី ។

-ឧត្តមក្រុមប្រឹក្សានៃអង្គចៅក្រម មានតួនាទីគ្រប់គ្រងចៅក្រមទាំងអស់នៅកម្ពុជា

ក.មាសភាពឧត្តមក្រុមប្រឹក្សានៃអង្គចៅក្រមៈ

១.ព្រះមហាក្សត្រនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា	ប្រធាន
២ រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងយុត្តិធម៌	សមាជិក
៣.ប្រធានតុលាការកំពូល	សមាជិក
៤.អគ្គព្រះរាជអាជ្ញាអមតុលាការកំពូល	សមាជិក
៥.ប្រធានសាលាឧទ្ធរណ៍	សមាជិក
៦-អគ្គព្រះរាជអាជ្ញាអមសាលាឧទ្ធរណ៍	សមាជិក
៧-ចៅក្រម៣រូប ដែលបោះឆ្នោតដោយចៅក្រម	សមាជិក

-សមាជិកទាំងអស់ត្រូវតែងតាំងដោយព្រះរាជក្រឹត

-សមាជិកអង្គចៅក្រមមានអាណត្តិ៥ឆ្នាំ

ខ-មុខងារនិងការព្រឹត្តទៅឧត្តមប្រឹក្សានៃអង្គចៅក្រមៈ

-ការប្រជុំត្រូវកោះប្រជុំដោយរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងយុត្តិធម៌មានដោយរាជបញ្ជារបស់ព្រះមហាក្សត្រ

-លើកសំនើទៅព្រះមហាក្សត្រសុំតែងតាំង ដកហូតចៅក្រម

-ក្នុងករណីត្រូវដាក់វិន័យប្រធានតុលាការកំពូល ព្រះរាជអាជ្ញាអមតុលាការកំពូល ត្រូវធ្វើឡើងដោយមហាក្សត្រ

-ឧត្តមប្រឹក្សានៃអង្គចៅក្រមពិគ្រោះយោបល់សេចក្តីព្រាងច្បាប់ ឬសេចក្តីស្នើច្បាប់ពីរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងយុត្តិធម៌ ។

មុខងារក្នុងការតែងតាំងចៅក្រមៈ

-ឧត្តមក្រុមប្រឹក្សានៃអង្គចៅក្រម សំណើព្រះមហាក្សត្រតែងតាំង ផ្លាស់ប្តូរ ដាក់ឱ្យនៅទំនេរ ការដកហូតងារចៅក្រម និងព្រះរាជ្ញាទាំងអស់

-ឧត្តមក្រុមប្រឹក្សានៃអង្គចៅក្រម ឱ្យយោបល់ការតំឡើងថ្នាក់ តំឡើងឋានន្តរសក្តិដល់ចៅក្រម និងព្រះរាជ្ញាទាំងអស់

-រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងយុត្តិធម៌លើកសេចក្តីព្រាងព្រះរាជក្រឹតថ្វាយព្រះមហាក្សត្រ អំពីកិច្ចការខាងលើនេះ ។

មុខងារក្នុងការដាក់ទណ្ឌកម្មវិន័យៈ

-ឧត្តមក្រុមប្រឹក្សានៃអង្គចៅក្រម ប្រជុំក្រុមប្រឹក្សាវិន័យ ក្រោមអធិបតីភាពប្រធានតុលាការកំពូល ឬអគ្គព្រះរាជ

អាជ្ញាអមតុលាការ ក្នុងករណីនេះព្រះមហាក្សត្រ និងរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងយុត្តិធម៌មិនចូលរួមទេ ។

-តែបើតុលាការកំពូល ឬអគ្គព្រះរាជអាជ្ញាអមតុលាការកំពូល ស្ថិតក្រោមអធិបតីភាពព្រះមហាក្សត្រឬព្រះរាជតំណាង

មុខងារប្រឹក្សាយោបល់:

-ឧត្តមក្រុមប្រឹក្សានៃអង្គចៅក្រម ត្រូវបានពិគ្រោះមតិ ចំពោះសេចក្តីព្រាងច្បាប់ដែលទាក់ទងវិស័យតុលាការ ។

មេរៀនទី៣ គោលការណ៍ទូទៅនៃការរៀបចំរដ្ឋបាលរបស់រដ្ឋ

-រដ្ឋបាលរបស់រដ្ឋ ឬរដ្ឋបាលកណ្តាលគឺជាការប្រមូលផ្តុំ នៃអាជ្ញាធររួមចូលគ្នាបានជាអំណាចនីតិប្រតិបត្តិ

-អាជ្ញាធររដ្ឋបាលគឺជាអាជ្ញាធរដែលជំរុញការងារនៅក្នុងក្រសួង ឬក្រុមរាជការមួយ

-រដ្ឋបាលកណ្តាលមាននាទីបំពេញមុខងាររដ្ឋបាលនៅលំដាប់ថ្នាក់លើ និងស្ថិតនៅក្នុងក្របខ័ណ្ឌជាតិទាំងមូល

-អំណាចកណ្តាលមានសមត្ថកិច្ចទូទៅលើដែនដីនៃប្រទេសជាតិ

-ដើម្បីអនុវត្តនូវសកម្មភាពរបស់ខ្លួន អាជ្ញាធររដ្ឋបាលកណ្តាលអាចធ្វើការជ្រើសរើសរូបមន្ត៣ :

១.ប្រព័ន្ធគ្រប់គ្រងតាមបែបមជ្ឈការ

២.ប្រព័ន្ធគ្រប់គ្រងតាមបែបវិសហមជ្ឈការ

៣.ប្រព័ន្ធគ្រប់គ្រងតាមបែបវិមជ្ឈការ

I-ប្រព័ន្ធគ្រប់គ្រងរដ្ឋបាល (Administrative System)

១.ប្រព័ន្ធគ្រប់គ្រងតាមបែបមជ្ឈការ (Centralization)

-នៅក្នុងរដ្ឋមួយប្រមូលផ្តុំយ៉ាងខ្លាំងពិតប្រាកដ គេសម្រេចអោយមានមជ្ឈមណ្ឌលតែមួយគត់សំរាប់បញ្ជា ។

-សេចក្តីសំរេចទាំងឡាយវាស្តែងចេញអំពីមជ្ឈមណ្ឌលនេះឯងដែលហៅថាអំណាចកណ្តាល ។

-ការគ្រប់គ្រងរបៀបនេះលើកលែងតែរដ្ឋតូចៗ ដែលមានទំហំតូចតាចប៉ុណ្ណោះ ។

ក.គុណសម្បត្តិនៃប្រព័ន្ធមជ្ឈការ

-ក្នុងប្រព័ន្ធគ្រប់គ្រងរដ្ឋបាលនេះគឺជាមធ្យោបាយសកម្ម សម្រាប់គៀបសង្កត់ទាំងឡាយ ស្ថិតនៅក្នុងដៃរដ្ឋបាលកណ្តាល និងធានាការដឹកនាំ គ្រប់គ្រងសកម្មភាពរបស់ប្រទេសជាតិ ។

-ក្នុងប្រព័ន្ធនេះ អំណាចកណ្តាលជាអ្នកប្រើប្រាស់ នូវបណ្តាអំណាច និងបុព្វសិទ្ធិពិសេសដែលមានទាំងអស់ ។

-ក្នុងប្រព័ន្ធនេះមានពង្រឹងឯកភាពប្រទេសជាតិ ដោយសារការប្រមូលផ្តុំអំណាចនេះ មានការណែនាំដូចគ្នាក្នុងដែនដីទាំងមូល ហើយត្រូវបានអនុវត្តដូចៗគ្នា ។

-ការគ្រប់គ្រងតាមប្រព័ន្ធនេះធានាឱ្យមានការស្មើភាពគ្នារវាងពលរដ្ឋទូទាំងប្រទេស

ដូចជាៈ វិភាគទានដែលប្រជាជនបង់ដើម្បីធានាដល់ការ គ្រប់គ្រងនោះប្រែប្រួល ពីកន្លែង មួយទៅកន្លែងមួយទៀតក្នុងប្រទេស ។

ខ.គុណវិបត្តិនៃប្រព័ន្ធមជ្ឈការ

-ការគ្រប់គ្រងរបៀបនេះធ្វើឱ្យរដ្ឋបាលកណ្តាលមានការលំបាក និងបន្ទុកធ្ងន់ធ្ងរពេក (សម្រេចរហូត ដល់ការងារតូចតាច) ។

-ការប្រមូលផ្តុំរដ្ឋបាល ដើម្បីជាមធ្យោបាយសំរាប់គៀបសង្កត់ខាងនយោបាយ ពុំមានលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ ។

២-ប្រព័ន្ធគ្រប់គ្រងតាមបែបវិសហមជ្ឈការ (Deconcentration)

-នៅក្នុងប្រព័ន្ធនេះ គេធ្វើការរំលែកអំណាចខ្លះទៅឱ្យភ្នាក់ងាររដ្ឋ ឬតំណាងដែលនៅផ្ទាល់ជាមួយប្រជាជនជាអ្នកចាត់ចែង នេះជាវិធានការមួយដែលធ្វើឱ្យរដ្ឋនៅជិតប្រជាជន

-តំណាង ឬ ភ្នាក់ងារ នៅជិតប្រជាជន ជាអ្នកសម្រេចដដែល

-វិសហមជ្ឈការមានគោលដៅកាត់បន្ថយគុណវិបត្តិរបស់បែបមជ្ឈការ

-ការបែងចែងអំណាចកណ្តាលនេះ មិនមែនមានន័យប្រគល់សិទ្ធិឱ្យសម្រេចធ្វើដោយស្វ័យភាពទេ ផ្ទុយទៅវិញគឺជាអ្នកប្រគល់សិទ្ធិឱ្យសម្រេចក្នុងនាមរដ្ឋ ដោយមានលក្ខខណ្ឌយ៉ាងច្បាស់លាស់ ជាលាយលក្ខណ៏អក្សរ កំណត់ព្រំដែននៃសិទ្ធិ និងស្ថិតនៅក្រោមការត្រួតពិនិត្យតាមឋានានុក្រមដ៏ម៉ត់ចត់ថែមទៀត ។

ក.គុណសម្បត្តិនៃវិសហមជ្ឈការ

-ប្រព័ន្ធនេះបានជួយសម្រួលកិច្ចការអនុវត្តរបស់អំណាចកណ្តាល បន្ធូរបន្ទុកការងាររដ្ឋបាលកណ្តាលនិងការណែនាំឆាប់រហ័ស

-ការរំលែកអំណាចដើម្បីត្រិះរិះរកដំណោះស្រាយតាមសំណូមពររបស់មូលដ្ឋាន

-ប្រព័ន្ធនេះបានបង្កើតផលប្រយោជន៏មូលដ្ឋាន បើកលទ្ធភាពឱ្យតំណាងទាំងនោះ ដោះស្រាយបញ្ហាដោយពិចារណាទៅតាមភាពជាក់ស្តែងនៃមូលដ្ឋាន ។

៣.ប្រព័ន្ធគ្រប់គ្រងតាមបែបវិមជ្ឈការ (Decentralization)

-គឺជាប្រព័ន្ធមួយដែលរដ្ឋបាលកណ្តាល ធ្វើការផ្ទេរអំណាច និង ផ្ទេរការទទួលខុសត្រូវកិច្ចការមួយចំនួនឱ្យមូលដ្ឋានចាត់ចែង ដើម្បីបម្រើផលប្រយោជន៏ផ្ទាល់របស់មូលដ្ឋាននោះ

-ប្រព័ន្ធគ្រប់គ្រងវិមជ្ឈការមានគោលបំណងលើកកម្ពស់ ការគ្រប់គ្រងតាមបែបប្រជាធិបតេយ្យ អភិបាលកិច្ចល្អ លើក

កម្ពស់ជីវភាពប្រជាជន ផ្តល់ឱកាសឱ្យមូកដ្ឋានកាន់តែច្រើន ដើម្បីសំរេចជោគវាសនាដោយខ្លួនឯង ។

-ដើម្បីធ្វើឱ្យមានវិមជ្ឈការពិតប្រាកដនោះចាំបាច់ត្រូវឱ្យស្វ័យភាពនៃអំណាចមូលដ្ឋាន ពីអំណាចកណ្តាល ។ ប៉ុន្តែក៏មិនត្រូវឱ្យស្វ័យភាពពេញលេញពេកនោះទេ ព្រោះបណ្តាលឱ្យធ្លាក់ចូលទៅក្នុងសម្ព័ន្ធភាពនិយម ពោលគឺការផ្តាច់ខ្លួន ដើម្បីទាមទារយកឯករាជ្យក្នុងមណ្ឌលរបស់ខ្លួន ។

-ការផ្តល់ស្វ័យភាពពីអំណាចរដ្ឋបាលកណ្តាលនេះ នៅតែអមទៅដោយការត្រួតពិនិត្យតិចឬច្រើនពីរដ្ឋបាលកណ្តាល ការត្រួតពិនិត្យនេះគេឱ្យឈ្មោះថា *ការត្រួតពិនិត្យអាណាព្យាបាល* ដែលប្រែប្រួលទៅតាមស្ថានការណ៍នៃពេលវេលា ។

ក.គុណសម្បត្តិនៃប្រព័ន្ធវិមជ្ឈការ

-ពង្រឹងការឆ្លើយតបបានរហ័សគ្រប់ស្ថាប័នរបស់រដ្ឋាភិបាលនានា

-បង្កើតនូវលំហូរព័តិមានរវាងរដ្ឋាភិបាល និងប្រជាពលរដ្ឋ

-ពង្រឹងលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យកម្រិតថ្នាក់ជាតិ

-កាត់បន្ថយនូវកម្រិតចំណាយថវិការបស់រដ្ឋាភិបាល

-ជំរុញការទទួលខុសត្រូវឱ្យកាន់តែប្រសើរឡើងតាមមូលដ្ឋាន

ខ.គុណវិបត្តិនៃប្រព័ន្ធវិមជ្ឈការ ការផ្ទេរអំណាចកណ្តាលខ្លាំងពេតធ្វើអោយមានផលអាក្រក់ជាច្រើន :

-ធ្វើឱ្យមានការគ្រោះថ្នាក់ត្រង់ថា *បានដាក់ឯកភាពជាតិ និងសាមគ្គីរបស់ប្រទេស ឱ្យស្ថិតក្នុងគ្រោះកាច ដោយរីកចំរើននៃស្វ័យភាពរបស់មូលដ្ឋាន* ។

-ធ្វើឱ្យមិនមានឯកភាពរបស់រដ្ឋាភិបាលដោយសារការអនុវត្តវិធានការរដ្ឋបាលខុសៗគ្នាទៅតាមមណ្ឌលនៃមូលដ្ឋាន ។

-បើកឱ្យមានការកើតឡើងនៃការប្រគួតប្រជែងគ្នារវាងមូលដ្ឋាននីមួយៗដែលប៉ះពាល់ដល់ការឯកភាពជាតិ ។

-បានធ្វើឱ្យធ្វេសប្រហែសមិនគិតថា អាជ្ញាធរតាមមូលដ្ឋាន ខ្វះខាតជាញយៗនូវសមត្ថកិច្ច បច្ចេកទេស ហើយនិងបទពិសោធន៏ជាចាំបាច់ ។

-ធ្វើឱ្យមានបោះបង់ចោលប្រយោជន៏រួមរបស់ប្រជាជាតិខ្លះ ដោយចាប់យកនូវផលប្រយោជន៏តាមមូលដ្ឋានជាធំ ។

II-**សហត្ថិភាពរវាងវិមជ្ឈការនិងវិសហមជ្ឈការ** (Coexistence between Decentralization and De-concentration)

-វិមជ្ឈការមិនធ្វើខូចអំណាចរដ្ឋទេ ផ្ទុយទៅវិញថែមបានទាំងពង្រឹង បានប្រសិទ្ធភាពការងាររដ្ឋទៀតផង

-ប្រព័ន្ធរដ្ឋបាលមួយដែលប្រមូលផ្តុំពេកឱ(មជ្ឈការ) មិនអាចស្ថិតស្ថិរបានទេ ។ ប្រសិនណាអ្វីៗទាំងអស់ ត្រូវបានសម្រេចដោយថ្នាក់កណ្តាល ម៉ាស៊ីនរដ្ឋបាលត្រូវរាំងស្ទះយ៉ាងឆាប់ ។

-រដ្ឋទំនើបមួយទោះបីខ្លាំងហើយ (ប្រមូលផ្តុំ) ត្រូវតែទុកកន្លែងឱ្យវិសហមជ្ឈការដែលរំលែកអំណាចមួយចំនួនទៅឱ្យ

ថ្នាក់រដ្ឋបាលផ្សេងៗទៀតសំរេច ក្រៅពីអំណាចកណ្តាល ។

-ដូចនេះ វិសហមជ្ឈការជាបែបបទមួយនៃមជ្ឈការដែលចាំបាច់សម្រាប់កែសម្រួល ការខ្វះចន្លោះរបស់មជ្ឈការ ។

-រដ្ឋបាលកណ្តាលលែងទើងទែងនឹងការងារប្រមូលផ្តុំគ្រប់ជំពូកនោះនឹង ទទួលផលល្អ ពីបែបបទ ប្រតិបត្តិការងារនោះដោយមិនមានកង្វល់ ។ ភាពខុសគ្នានៅត្រង់ថាវិសហមជ្ឈការទោះបីបានទទួលការងារពីអាជ្ញាធរកណ្តាលនិងមានស្វ័យភាព ថវិកា (budget autonomy) មែនក៏ប៉ុន្តែវាមិនមានស្វ័យភាពក្នុងការគ្រប់គ្រង (administrative autonomy) ទេ ។ ចុងក្រោយនេះមានន័យថា អាជ្ញាធរគ្រប់គ្រងនៅក្នុងរដ្ឋបាលវិសហមជ្ឈការ ត្រូវបានតែងតាំងឡើងដោយអាជ្ញាធររដ្ឋបាលកណ្តាល ។ ចំណែកឯអាជ្ញាធរគ្រប់គ្រងនៅក្នុងរដ្ឋបាលវិមជ្ឈការ ត្រូវតែងតាំងដោយការបោះឆ្នោតជ្រើសតាំងពីសំណាក់ប្រជាពលរដ្ឋនៅមូលដ្ឋាន ។ *ហេតុអ្វីចាំបាច់ធ្វើវិសហមជ្ឈការ ? ហេតុផលគឺមានដូចខាងក្រោម :*

១-ដោះស្រាយបញ្ហាដើម្បីដោះស្រាយបញ្ហាដែលកើតមកពីគុណវិបត្តិនៃវិមជ្ឈការសុទ្ធសាធពេលនេះគេមានរូបមន្តមួយថ្មីគឺធ្វើយ៉ាងឱ្យមានសហត្តិភាពវិសហមជ្ឈការនៅគ្រប់ទីកន្លែង ។ និយាយឱ្យងាយយល់គឺអំណាចរាស្ត្រ និងអំណាចរដ្ឋត្រូវនៅជាមួយគ្នាដើម្បីជួយគ្នាទៅវិញទៅមក ។

២-ជួយគ្នាទៅវិញទៅមករដ្ឋជួយឃុំក្នុងរឿងច្ចេកទេសគ្រប់វិស័យ(ពន្យល់ច្បាប់គ្រប់យ៉ាង ផ្តល់បច្ចេកទេស និងមធ្យោបាយ ក្នុងការបណ្តុះបណ្តាលធនធានមនុស្ស) និងក្នុងរឿងទំនាស់រវាងឃុំ និងឃុំ ឬ រវាងឃុំ និងអង្គការវិមជ្ឈការ ណាមួយរដ្ឋដើរតួនាទីជាអ្នកសម្របសម្រួល ។ ឃុំជួយរដ្ឋក្នុងបញ្ហាទាំងឡាយដែលនៅក្នុងវិស័យរបស់រដ្ឋតាមការស្នើសុំពីរដ្ឋ (ជួយទារពន្ធដារឱ្យរដ្ឋ ឬធ្វើការសហការជាមួយរដ្ឋក្នុងគំរោងអភិវឌ្ឍន៍ផ្សេងៗ)

III-**ប្រព័ន្ធរដ្ឋបាលនៅព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា** (Administrative System of Cambodia)

ការគ្រប់គ្រងរដ្ឋបាលនៅព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាសព្វថ្ងៃនេះ នៅមានការស្រពិចស្រពិល មិនទាន់ច្បាស់លាស់នៅឡើយទេ ។ ការគ្រប់គ្រងរដ្ឋបាលបានធ្វើតាមទំលាប់មានពីមុនខ្លះ និងមានការកែសម្រួលខ្លះ ដើម្បីឆ្លើយតបទៅនឹងសភាពការជាក់ស្តែង នៃស្ថានភាពប្រទេសជាតិ តែទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ក៏រាជរដ្ឋាភិបាលខិតខំជំរុញឱ្យមានច្បាប់មូលដ្ឋាន ជាទូទៅគេសង្កេតឃើញថា *ប្រព័ន្ធគ្រប់គ្រងរដ្ឋបាលនៅកម្ពុជាមានប្រព័ន្ធចំរុះ គឺមជ្ឈការ វិមជ្ឈការ និងវិសហមជ្ឈការ នៅជាមួយគ្នា* ។ ចាប់ពីរបបប្រល័យពូជសាសន៍បានដួលរលំពោល *គឺក្នុងអំឡុងទសវត្សទី៨០ ការគ្រប់គ្រង រដ្ឋបាលធ្វើតាមបែបមជ្ឈការ* ។ រហូតដល់*ទសវត្សទី៩០ ការគ្រប់គ្រងរដ្ឋបាល ត្រូវបាន ធ្វើការកែទម្រង់ ដោយបានអនុវត្តតាមបែបវិសហមជ្ឈការពោលគឺបានផ្តល់អំណាចទៅឱ្យខេត្ត-ក្រុងមួយចំនួន* ។

មួយវិញទៀត ដោយសារនិន្នាការកំណែទម្រង់រដ្ឋបាល ក្លាយទៅជាយុទ្ធសាស្ត្ររបស់រាជរដ្ឋាភិបាល ក្នុងការកាត់

បន្ថយភាពក្រីក្ររបស់ប្រជាពលរដ្ឋ *នៅឆ្នាំ២០០២រដ្ឋបាលបានឃុំ សង្កាត់បានក្លាយខ្លួន ជានិតិបុគ្គល ដែលជាលទ្ធផលនៃការ អនុវត្តន៍ប្រព័ន្ធវិមជ្ឈការ* ។

១-រដ្ឋបាលរបស់រដ្ឋ

យើងនិងសិក្សាអពីរដ្ឋបាលរបស់រដ្ឋថ្នាក់កណ្តាល ហើយនឹងរដ្ឋបាលរបស់រដ្ឋនៅតាមតំបន់ក្រៅពី រាជធានី (មូលដ្ឋាន) ។ លំដាប់តទៅនេះ យើងប្រើពាក្យ " រដ្ឋបាលរដ្ឋ " ជំនួសពាក្យវែង " រដ្ឋបាលរបស់រដ្ឋ " ។

ក-រដ្ឋបាលកណ្តាល

-ក្នុងរដ្ឋបាលកណ្តាលគេឃើញមានការរៀបចំឱ្យមានពីរ លំដាប់ថ្នាក់ទៀត *គឺលំដាប់ថ្នាក់គណៈរដ្ឋមន្ត្រី ដែលមាននាយករដ្ឋមន្ត្រីជាប្រមុខ និងលំដាប់ថ្នាក់ក្រសួង ដែលមានរដ្ឋមន្ត្រីជាប្រធានស្ថាប័ន* ។

ក.១-គណៈរដ្ឋមន្ត្រី និងសមត្ថកិច្ចរបស់នាយកមន្ត្រី

ការបង្កើតសមាសភាពនិងអំណាចរបស់រាជរដ្ឋាភិបាលបានរៀបរាប់ ខាងលើមក ហើយនៅទីនេះនឹងបញ្ជាក់បន្ថែមពីមុខងាររបស់រដ្ឋបាលកណ្តាល ។ ជារួមនាយករដ្ឋមន្ត្រីមានអំណាចដូចខាងក្រោម :

-ដឹកនាំការងារ និងចាត់ចែងរាល់សកម្មភាពលើគ្រប់វិស័យ

-អំណាចចេញបទបញ្ជា

-អំណាចតែងតាំង (និងលើកសំណើតែងតាំង) មន្ត្រីនានា

អង្គភាពចំណុះផ្ទាល់របស់នាយករដ្ឋមន្ត្រី

ដោយសារនាយករដ្ឋមន្ត្រីមានសមត្ថកិច្ចទូទៅលើកិច្ចការរបស់រដ្ឋ នាយករដ្ឋមន្ត្រីមានកិច្ចការសំខាន់ៗដូចជា:

-ដឹកនាំការងាររបស់ទីស្តីការនាយករដ្ឋមន្ត្រី(ដែលក្នុងនោះមានអគ្គលេខាធិការដ្ឋានរាជរដ្ឋាបាល)

-ប៉ុន្តែរដ្ឋធម្មនុញ្ញបានអនុញ្ញាតឱ្យនាយករដ្ឋមន្ត្រី រំលែកអំណាចរបស់ខ្លួនឱ្យទៅសហជិកនៃរាជរដ្ឋាបាលណាម្នាក់ក៏បាន (មាត្រា ១២៤) ។

-គ្រប់គ្រងមុខងារសាធារណៈ

-គ្រប់គ្រងឬត្រួតពិនិត្យអាជ្ញាធរ គណៈកម្មការនានាជាទូទៅ នាយករដ្ឋមន្ត្រីមានអង្គភាពជំនួយការរបស់ខ្លួនហៅថា " ខុទ្ទកាល័យនាយករដ្ឋមន្ត្រី " ។

ក.២-រដ្ឋមន្ត្រី និងរចនាសម្ព័ន្ធក្រសួង

ក្រសួងជាស្ថាប័នបង្កើតឡើងដោយផ្អែកលើវិស័យបច្ចេកទេសណាមួយ ដែលត្រូវបានដាក់ឱ្យដំណើរការ ។ តាមច្បាប់ស្តីទីពីការរៀបចំនិងការប្រព្រឹត្តទៅនៃគណៈរដ្ឋមន្ត្រីនោះ ក្រសួង ឬរដ្ឋលេខាធិការដ្ឋានត្រូវបានបង្កើតឡើងដោយ

ច្បាប់ (មាត្រា ៣៣) ហើយការរៀបចំរចនាសម្ព័ន្ធ និងការប្រព្រឹត្តទៅរបស់ក្រសួង និងរដ្ឋលេខាធិការដ្ឋានត្រូវកំណត់ដោយអនុក្រឹត្យ(មាត្រា៣០) ។ បច្ចុប្បន្នការរៀបចំក្រសួងត្រូវស្ថិតនៅ ក្រោយការគ្រប់គ្រងនៃអនុក្រឹត្យលេខ២០អនក្រ.បន ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៩៦ ហើយការរៀបចំ ក្រសួងនីមួយៗត្រូវកំណត់ដោយអនុក្រឹត្យដោយឡែកមួយផ្សេងទៀត បច្ចុប្បន្នរាជរដ្ឋាភិបាលមានទីស្តីការ គណៈរដ្ឋមន្ត្រីមួយ ក្រសួង២៦ និងរដ្ឋលេខាធិការដ្ឋាន២ចំណុះទីស្តីការគណៈរដ្ឋមន្ត្រី ។

ក.២.១.សមត្ថកិច្ចរបស់រដ្ឋមន្ត្រី (ឬរដ្ឋលេខាធិការប្រធានស្ថាប័ន)

-ចេញប្រកាស និងសារាចរ (មាត្រា២៩)

-ដឹកនាំគ្រប់គ្រងស្ថាប័ន និងអង្គភាពចំណុះ (មាត្រា២២-៣០) ។

-ដឹកនាំការងារ និងគ្រប់គ្រងបុគ្គលិកក្នុងស្ថាប័ន (មាត្រា ២១-២៨) ក្នុងន័យនេះ ប្រធានស្ថាប័នអាច :

តែងតាំងផ្លាស់ប្តូរ និងបញ្ចប់ភារកិច្ចមន្ត្រីក្រោមឱវាទចាប់ពីថ្នាក់ក្រោមប្រធាននាយកដ្ឋាន និងលើក សំណើរតែងតាំងផ្លាស់ប្តូរ បញ្ចប់ភារកិច្ចមន្ត្រីក្រោមឱវាទ ចាប់ពីថ្នាក់ប្រធាននាយកដ្ឋានដល់អគ្គនាយករង (មាត្រា២៨) ។ ប្រើប្រាស់អំណាចជាប្រធានឋានានុក្រមលើមន្ត្រីក្រោមឱវាទក្រសួងរួមមាន: ការណែនាំ ការវិន័យ..។ល ។ តំណាងរដ្ឋក្នុងវិស័យគ្រប់គ្រងរបស់ខ្លួនចាត់ចែង និងប្រើប្រាស់ហិរញ្ញវត្ថុក្នុងស្ថាប័ន ។

ក.២.២.រដ្ឋបាលកណ្តាលរបស់ក្រសួង

យោងតាមអនុក្រឹត្យស្តីពីការរៀបចំ និងការប្រព្រឹត្តទៅរបស់ក្រសួង និងរដ្ឋលេខាធិការដ្ឋាន ក្រសួង ឬរដ្ឋលេខាធិការដ្ឋាននីមួយៗត្រូវមានរចនាសម្ព័ន្ធរដ្ឋបាលកណ្តាលដូចខាងក្រោយ (មាត្រា ៣) :

-ខុទ្ទកាល័យរបស់រដ្ឋមន្ត្រី(ឬរដ្ឋលេខាធិការប្រធានស្ថាប័ន)

-អង្គភាពកណ្តាលមួយ ឬច្រើនចំណុះក្រសួង

-គ្រឹះស្ថានសាធារណៈដែលស្ថិតនៅក្រោមអាណាព្យាបាលរបស់ក្រសួង ឬរដ្ឋលេខាធិការដ្ឋានដោយ ឡែកអង្គភាពកណ្តាលចំណុះក្រសួងអាចមាន :

-អគ្គលេខាធិការដ្ឋានមួយ(ក្នុងករណីពិសេស)

-អគ្គាធិការដ្ឋាន ឬអធិការដ្ឋានមួយ

-អគ្គនាយកដ្ឋាន ឬនាយកដ្ឋានរដ្ឋបាល និងកិច្ចការទូទៅមួយ

-អគ្គនាយកដ្ឋានមួយ ឬច្រើនដែលបែងចែងជានាយកដ្ឋាន

-នាយកដ្ឋានជំនាញមួយចំនួន ។

ខ-រដ្ឋបាលមូលដ្ឋាន

បច្ចុប្បន្ន យើងនៅអនុវត្តរបៀបគ្រប់គ្រងបែប វិសហមជ្ឈការការគ្រប់គ្រងរដ្ឋបាលដែនដី (របស់រដ្ឋ) ត្រូវបាន បែងចែងជាមណ្ឌលរដ្ឋបាលចំណុះរដ្ឋ ដើម្បីរំលែកអំណាច ។ យោងតាមមាត្រា ១៤៥ នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញ ទឹកដីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាត្រូវបានបែងចែងជា :

-ខេត្ត-ក្រុង

-ស្រុក-ខណ្ឌ

-ឃុំ-សង្កាត់

ចំពោះក្រសួងជំនាញត្រូវបានបែងចែកជាអង្គភាពមូលដ្ឋានក្នុងកំរិតខេត្ត-ក្រុងនិងស្រុកខណ្ឌ(មាត្រា ៥០ នៃអនុក្រឹត្យលេខ២០ អនក្រ.បក) គេឱ្យឈ្មោះថា " មន្ទីរខេត្ត-ក្រុង " និង " ការិយាល័យ ស្រុក-ខណ្ឌ " ។

ខ.១-ភ្នាក់ងារមូលដ្ឋានរបស់រដ្ឋបាលកណ្តាល

យោងតាមមាត្រា១៤៥ថ្មី(មាត្រា១២៦ចាស់) ទឹកដីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាចែកជាខេត្តនិងក្រុង។ ខេត្តចែកជាស្រុក ស្រុកចែកជាឃុំ ក្រុងចែកជាខណ្ឌ ខណ្ឌចែកជាសង្កាត់ ។ដូចនេះ អភិបាលខេត្ត-ក្រុង ស្រុក-ខណ្ឌ និងមេឃុំ-ចៅសង្កាត់ គឺជាតំណាងរដ្ឋបាលនៅក្នុងមណ្ឌលដែនដីរបស់ខ្លួន ។

ខ.១.១-អភិបាលខេត្ត-ក្រុង និងរចនាសម្ព័ន្ធរដ្ឋបាលខេត្ត-ក្រុង

-លក្ខន្តិកៈ និងអំណាចរបស់អភិបាលខេត្ត-ក្រុងអភិបាលខេត្ត-ក្រុង ត្រូវបានតែងតាំង និងបញ្ចប់ភារកិច្ចដោយព្រះរាជក្រឹត្យតាមសំណើររបស់ នាយករដ្ឋមន្ត្រី (តាមមាត្រា១៤ នៃច្បាប់ស្តីពីការរៀបចំ និងការប្រព្រឹត្តទៅនៃគណៈរដ្ឋមន្ត្រី) ខេត្តក្រុងនីមួយៗ ត្រូវដឹកនាំដោយអភិបាលមួយរូប អភិបាលរងទី១មួយរូប អភិបាលរងទី២មួយរូប និងអភិបាលទី៣មួយរូប (ប្រការ៣ នៃប្រកាសលេខ ៣១ ប្រក ស្តីពីភារកិច្ចសិទ្ធិ និងរចនាសម្ព័ន្ធរដ្ឋបាលខេត្តក្រុង ។ ប៉ុន្តែបច្ចុប្បន្នខេត្តក្រុងនីមួយៗមានអភិបាលរងលើសពីបីរូប ។ អភិបាលខេត្តក្រុងមានតួនាទីជាតំណាងរដ្ឋអណាចកណ្តាលក្នុងមណ្ឌលដែនដីរបស់ខ្លួន(ប្រការ១) ។ ក្នុងន័យនេះអភិបាលខេត្ត-ក្រុង :

-តំណាងរដ្ឋ(រដ្ឋាភិបាល) ក្នុងកិច្ចការនយោបាយទូទៅ និង

-តំណាងរដ្ឋមន្ត្រី-ស្ថាប័នជំនាញនានាក្នុងដែនដីរបស់ខ្លួនសំរាប់គ្រប់វិស័យជំនាញ ។

+អភិបាលខេត្ត-ក្រុងមានភារកិច្ច :

ចំពោះកិច្ចការរដ្ឋបាល : អភិបាលខេត្ត-ក្រុង មានភារកិច្ចអនុវត្តរាល់លិខិតបទដ្ឋានរបស់រដ្ឋាភិបាល តាមរយៈដីការខេត្ត-ក្រុង ។

-ត្រួតពិនិត្យតាមឋានានុក្រមលើមន្ត្រីក្នុងមណ្ឌលដែនដី

-ការពារសុវត្ថិភាព និងគ្រប់គ្រងប្រជាជន

-ត្រួតពិនិត្យសកម្មភាពសេវាសាធារណៈផ្សេងៗ ។

ចំពោះកិច្ចការហិរញ្ញវត្ថុ :ជាអ្នកបញ្ជាចំណាយទីពីបន្ទាប់ពីរដ្ឋមន្ត្រីនានាក្នុងមណ្ឌលខេត្ត-ក្រុង

-ជាអ្នករៀបចំថវិកាខេត្ត-ក្រុង

-ជាអ្នកត្រួតពិនិត្យការប្រមូលពន្ធ ។

ចំពោះកិច្ចការតុលាការ :

-បញ្ជាមន្ត្រីនគរបាល ឱ្យស្រាវជ្រាវឧក្រិដ្ឋកម្ម និងបទល្មើសផ្សេងៗ

-ត្រួតពិនិត្យ និងបញ្ជាមន្ត្រីស្រុក-ខណ្ឌ ឃុំ-សង្កាត់ ឱ្យអនុវត្តរាល់ដីការរបស់តុលាការ ។

ការរំលែកអំណាច :អភិបាលខេត្ត-ក្រុងអាចរំលែកអំណាចឱ្យអភិបាលស្រុក-ខណ្ឌ ដែលនៅក្រោម ឱវាទរបស់ខ្លួន (ប្រការ ៧នៃប្រការលេខ ៣១) ។

+រចនាសម្ព័ន្ធរដ្ឋបាលខេត្ត-ក្រុង : សាលាខេត្ត-ក្រុង មានរចនាសម្ព័ន្ធដូចតទៅ :

១/ខុទ្ទកាល័យ ដឹកនាំដោយអភិបាលរងទី៣ ជំនួយការដោយនាយខុទ្ទកាល័យមួយរូប ។ ខុទ្ទកាល័យ ត្រូវបានបែងចែងជាការិយាល័យ ៩ ទៀតគឺ :

-ការិយាល័យរបៀប និងឯកសារ

-ការិយាល័យបុគ្គលិក

-ការិយាល័យសរុប

-ការិយាល័យទំនាក់ទំនងសាធារណៈ

-ការិយាល័យសាព័តិមាន

-ការិយាល័យកិច្ចការទូទៅ

-ការិយល័យកិច្ចការសង្គមកិច្ច

-ការិយាល័យវិទ្យុទាក់ទង

-ការិយាល័យបំភាន់អក្ខរៈ

២/អគ្គលេខាធិការដ្ឋានមួយ ដឹកនាំដោយអភិបាលរងទី២ ដោយមានអគ្គលេខាធិការ១រូប ជាជំនួយ ការ ។ អគ្គលេខាធិការដ្ឋានត្រូវបានបែងចែកជាការិយាល័យ៤ទៀតគឺ :

-ការិយាល័យកិច្ចការនយោបាយ

-ការិយាល័យកិច្ចការសេដ្ឋកិច្ច

-ការិយាល័យកិច្ចការតុលាការ និងពន្ធនាគារ

-ការិយាល័យកិច្ចការសុយោដី

៣/ក្រុមហិរញ្ញវត្ថុមួយដែលចែកចេញជាការិយាល័យ៣ គឺ :

-ការិយាល័យចំណូល

-ការិយាល័យចំណាយ

-ការិយាល័យគណនេយ្យ

៤/ក្រុមអភិបាលកិច្ចមួយដឹកនាំដោយអធិការ១រូប ។

ក្រុមហិរញ្ញវត្ថុ និងក្រុមអធិការកិច្ចស្ថិតនៅក្រោមឱវាទផ្ទាល់របស់អភិបាលរងទី១ ។

ខ.១.២-អភិបាលស្រុក-ខណ្ឌ

អភិបាលខេត្ត-ក្រុងអាចរំលែកអំណាចឱ្យអភិបាលស្រុក-ខណ្ឌដែលនៅក្រោមឱវាទរបស់ខ្លួនផ្ទាល់។

☞ អភិបាលស្រុក-ខណ្ឌមានភារកិច្ច និងសិទ្ធដូចទៅ :

-ណែនាំការគ្រប់គ្រងរដ្ឋគ្រប់ផ្នែកដែលមានទីតាំងនៅក្នុងស្រុក-ខណ្ឌឱ្យអនុវត្តនូវភារកិច្ច ថែរក្សា- សណ្តាប់ធ្នាប់សន្តិសុខសាធារណៈ ការពារសិទ្ធសេរីភាពរបស់ប្រជារាស្ត្រ លើកតម្កើងកម្រិតជីវភាពរស់នៅ ឈានទៅអភិវឌ្ឍន៍លើគ្រប់វិស័យក្នុងស្រុក-ខណ្ឌ។ រៀបចំភូមិឋានឱ្យស្របតាមភូមិសាស្ត្រ ទំនៀមទំលាប់ ប្រពៃណី សាសនា និងការរស់នៅរបស់ប្រជាពលរដ្ឋ។

-ធ្វើជាអធិបតីនៃអង្គប្រជុំរបស់ស្រុក-ខណ្ឌ ជាមួយអង្គភាពពាក់ព័ន្ធដែលមានទីតាំងក្នុងស្រុក-ខ័ណ្ឌ

-ផ្សព្វផ្សាយ អនុវត្ត និងតាមដានការអនុវត្តន៏ច្បាប់ បទបញ្ជា និងលិខិតបទដ្ឋានផ្សេងៗ

-បំពេញមុខងារជាអាជ្ញាធរ កិច្ចការនគរបាលរដ្ឋបាល និងនគរបាលយុត្តិធម៌

-មានអំណាចតាមឋានានុក្រមលើមន្ត្រីរាជការក្រោមឱវាទ

-ជាអាណាព្យាបាលលើមេឃុំ-ចៅសង្កាត់

-ផ្សះផ្សារ សម្រុះសម្រួលវិវាទរដ្ឋបបប្បវេណី ផាកពិន័យបទលហុ

-តំណាងស្រុក-ខ័ណ្ឌចំពោះមុខគ្រប់សាលាជំរះក្តី

-ជូនព័ត៌មាន ធ្វើរបាយការណ៍ទៅអភិបាលខេត្ត-ក្រុង អំពីហេតុការណ៍ និងសភាពការណ៍នយោបាយ សេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច ដែលកើតមាននៅក្នុងស្រុក-ខណ្ឌ ។

ខ.១.៣-មេឃុំ-ចៅសង្កាត់

-បច្ចុប្បន្ន ឃុំ-សង្កាត់មានតួនាទីពីរត្រួតគ្នា *គឺជាសមូហភាពដែនដី (នីតិបុគ្គល) ផង និងជាមណ្ឌលរដ្ឋបាលរបស់រដ្ឋបាលកណ្តាលផង* (មាត្រា៤២) នៃច្បាប់ស្តីពីការគ្រប់គ្រងរដ្ឋបាលឃុំ-សង្កាត់ ដែលប្រកាសឱ្យប្រើ ដោយព្រះរាជក្រមលេខ ជស/រកម/០៣០១/០៥ ចុះថ្ងៃទី១៩ខែមីនា ឆ្នាំ២០០១) ។

(នីតិបុគ្គល):

-ក្នុង*តួនាទីជាតំណាងរដ្ឋអំណាចកណ្តាល មេឃុំ-ចៅសង្កាត់ ទទួលភារកិច្ចអនុវត្តន៍ច្បាប់និងបទដ្ឋាននានារបស់រាជរដ្ឋាភិបាល* ហើយស្ថិតនៅក្រោមការត្រួតពិនិត្យតាមឋានានុក្រមរបស់អាជ្ញាធរកណ្តាលដដែល (ជាពិសេសផ្នែកប៉ូលិសរដ្ឋបាល) ផ្ទុយទៅវិញក្នុង*តួនាទីជាតំណាងសមូហភាពដែនដី មេឃុំ-ចៅសង្កាត់ និងក្រុមប្រឹក្សាឃុំ-សង្កាត់ មានភារកិច្ចអនុវត្ត និងសម្រេចភារកិច្ចចំពោះកិច្ចការក្នុងកម្រិតមូលដ្ឋាន* (Affaires locals) ហើយស្ថិត នៅក្រោមរបបត្រួតពិនិត្យជាណាព្យាបាលពីអាជ្ញាធររដ្ឋបាលកណ្តាល ។

ខ - **រដ្ឋបាលវិមជ្ឈការឃុំ-សង្កាត់**

ខ-១-ការគ្រប់គ្រងឃុំ-សង្កាត់

ក្រុមប្រឹក្សាឃុំ-សង្កាត់

-ឃុំ-សង្កាត់នីមួយៗត្រូវមានក្រុមប្រឹក្សាមួយហៅថា ក្រុមប្រឹក្សាឃុំ-សង្កាត់

-ក្រុមប្រឹក្សាឃុំសង្កាត់មានអណ្តត្តិ៥ឆ្នាំ ហើយត្រូវបានផុតកំណត់នៅពេលដែលមានក្រុមប្រឹក្សាថ្មីចូលកាន់តំណែង។

-ក្រុមប្រឹក្សាឃុំ-សង្កាត់មានសមាជិក៥-១១រូបផ្អែកតាមចំនួនប្រជារាស្ត្រ និងភូមិសាស្ត្ររបស់ខ្លួន ។ ចំនួនជាក់ស្តែង នឹងត្រូវបានកំណត់ដោយអនុក្រឹត្យតាមសំនើររបស់ក្រសួងមហាផ្ទៃ (មាត្រាទី១២) ។

-ក្រុមប្រឹក្សាឃុំ-សង្កាត់ មានប្រធានក្រុមប្រឹក្សាជា មេឃុំ ឬចៅសង្កាត់ (មាត្រា២៥) ។

ខ-២- រចនាសម្ព័ន្ធរដ្ឋបាលឃុំ-សង្កាត់

១.មេឃុំ-ចៅសង្កាត់និងតួនាទី

-ជាអ្នកអនុវត្តសេចក្តីសម្រេចរបស់ក្រុមប្រឹក្សាឃុំ-សង្កាត់ អនុវត្តបទបញ្ជា និងគោលការណ៍ដែលបានទទួលពីក្រុមប្រឹក្សាធ្វើសេចក្តីរាយការណ៍អំពីសកម្មភាពការងារជូនក្រុមប្រឹក្សាមួយខែម្តងយ៉ាងតិចនិងផ្តល់យោបល់ដល់ក្រុមប្រឹក្សារៀបចំផែនការហិរញ្ញវត្ថុចាត់ចែងអនុវត្តតួនាទី មុខងារសិទ្ធិអំណាចរបស់ក្រុមប្រឹក្សាព្រមទាំងកិច្ចការផ្សេងទៀត

ដែលក្រុមប្រឹក្សាប្រគល់អោយ ។

-មេឃុំ-ចៅសង្កាត់មានអ្នកជំនួយការពីររូប (ជំទប់ទី១ ឬចៅសង្កាត់រងទី១ និងជំទប់ទី២ ឬចៅសង្កាត់រងទី២)

-ជំទប់ទី១ចៅសង្កាត់រងទី១សុទ្ធតែកើតឡើងពីការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសមេឃុំ-ចៅសង្កាត់ទាំងអស់ដែលត្រូវជ្រើសរើសចេញពីបេក្ខជនលេខរៀងលើគេបង្អស់នៃបញ្ជីបេក្ខជនដែលបានទទួលសំលេងឆ្នោតលំដាប់ទី២ ។ ទទួលជួយលើកិច្ចការសេដ្ឋកិច្ច និងហិរញ្ញវត្ថុ និងជំនួសមេឃុំ-ចៅសង្កាត់ពេលអវត្តមាន ។

-ជំទប់ទី២ចៅសង្កាត់រងទី២សុទ្ធតែកើតឡើងពីការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសមេឃុំ-ចៅសង្កាត់ដែលត្រូវជ្រើសរើសចេញពីបេក្ខជនលេខរៀងលើគេបង្អស់ នៃបញ្ជីបេក្ខជនដែលទទួលបានសំលេងឆ្នោតលំដាប់ទី៣ ។ ទទួលជួយលើកិច្ចការរដ្ឋបាល សង្គមកិច្ច សេវាសាធារណៈ និងសណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ ។

២.ស្មៀន ឃុំ-សង្កាត់

-តែងតាំងដោយរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងមហាផ្ទៃដែលមានភារកិច្ចឃុំ-សង្កាត់ ដើម្បីធានានិរន្តភាពកិច្ចការរដ្ឋបាល ឃុំ-សង្កាត់

-ជាអ្នកកត់ត្រា ថែរក្សាកាពារទ្រព្យសម្បត្តិសាធារណៈ ទ្រព្យសម្បត្តិឯកជនរបស់ឃុំ-សង្កាត់ឬជាទ្រព្យសម្បត្តិដែលឃុំ-សង្កាត់បានជួល ។

-ជួយដល់មេឃុំ-ចៅសង្កាត់ក្នុងកិច្ចការរដ្ឋបាលឃុំ-សង្កាត់ និងធ្វើជាសេនាធិការឱ្យក្រុមប្រឹក្សា និងតំណាងរបស់ក្រុមប្រឹក្សាក្នុងការសេចក្តីសម្រេច និង អនុវត្ត សេចក្តីសំរេចនានាដោយអនុលោមតាមច្បាប់ស្តីពីការគ្រប់គ្រងឃុំ-សង្កាត់ និងលិខិតបទដ្ឋាននានាដែលបានអនុម័តដោយគណៈកម្មាធិការជាតិគាំទ្រ ឃុំ-សង្កាត់

៣.មេភូមិ

-ក្រុមប្រឹក្សាឃុំ-សង្កាត់ អាចជ្រើសរើសមេភូមិម្នាក់សម្រាប់ភូមិនីមួយៗ តាមរយៈការបោះឆ្នោត

-មេភូមិត្រូវរៀបចំចាត់តាំងឱ្យមានអនុប្រធានភូមិមួយរូប និង ជំនួយការមេភូមិមួយរូប ដើម្បីឱ្យក្រុមប្រឹក្សាឃុំសង្កាត់អនុម័តយល់ព្រមដោយលើកដៃតាមសំលេងភាគច្រើនដាច់ខាតនៃក្រុមប្រឹក្សាឃុំ-សង្កាត់ សេចក្តីណែនាំលេខ ០០៤ ស.ណ.ន របស់រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងមហាផ្ទៃ ចុះថ្ងៃទី ១៧ ខែមិនា ឆ្នាំ២០០៦ ។

ខ-២-ទំហំនៃអំណាចវិមជ្ឈការ

អំណាចសំខាន់ គឺអណាចសម្រេចស្វ័យតរបស់ក្រុមប្រឹក្សាឃុំ-សង្កាត់ ។ មាត្រា២២នៃច្បាប់ស្តីពីការគ្រប់គ្រងរដ្ឋបាលឃុំ-សង្កាត់ចែងថាក្រុមប្រឹក្សាឃុំសង្កាត់មានអំណាចសម្រេចលើបញ្ហាដូចខាងក្រោម :

-អនុម័តលើគម្រោងការអភិវឌ្ឍន៍ ឃុំ-សង្កាត់

-អនុម័តលើគម្រោងថវិកា ឃុំ-សង្កាត់

-កំណត់តំលៃសារពើពន្ធមូលដ្ឋាន ចំណូលមិនមែនសារពើពន្ធមូលដ្ឋាន និងកំរៃសេវាផ្សេងៗ

-កិច្ចផ្សេងៗទៀតដែលកំណត់ដោយរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងមហាផ្ទៃ ។

ក្រៅអំពីនេះតើមានអ្វីទៀត?

មេឃុំ-ចៅសង្កាត់មានសិទ្ធិចាត់តាំងគណៈកម្មាធិការនានាដើម្បីផ្តល់យោបល់ និងជួយកិច្ចការនានាតាមការចាំបាច់ (មាត្រា ២៧) ។

ក្រុមប្រឹក្សាឃុំ-សង្កាត់អាចធ្វើការសម្រេចរើសបុគ្គលិកក្របខ័ណ្ឌរដ្ឋ និងមេភូមិ ។

ក្រុមប្រឹក្សាឃុំ-សង្កាត់មានតួនាទីបំរើកិច្ចការមូលដ្ឋានដូចមានចែងក្នុងមាត្រា៤៣ ជាពិសេសសន្តិសុខសណ្តាប់សាធារណៈ សេវាសាធារណៈ កិច្ចអភិវឌ្ឍន៍សេដ្ឋកិច្ច-សង្គមកិច្ច លើកកំពស់ការរស់នៅរបស់ប្រជាពលរដ្ឋ ការពារថែរក្សាបរិស្ថាន ធនធានធម្មជាតិ វប្បធម៌ បេតិកភណ្ឌជាតិ និងអប់រំ ។ល ។

អំណាចវិមជ្ឈការឃុំ-សង្កាត់ពុំអាចមានទេលើវិស័យព្រៃឈើប្រៃសណីយ៍ និងទូរគមនាគមន៍សន្តិសុខ ជាតិ រូបិយវត្ថុ នយោបាយក្រៅប្រទេស គោលនយោបាយសារពើពន្ធ និងវិស័យផ្សេងៗទៀតដែលបានចែងក្នុងច្បាប់ និងលិខិតបទដ្ឋានទេ ។

រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងមហាផ្ទៃមានអំណាចត្រួតពិនិត្យតាមដាន និងធ្វើអន្តាគមន៍រាល់កិច្ចការដែលមាននៅក្នុងសមត្ថកិច្ចវិមជ្ឈការរបស់ឃុំ-សង្កាត់ (មាត្រា ៥៣) ។ អំណាចអាណាព្យាបាលរបស់រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងមហាផ្ទៃ គឺការត្រួតពិនិត្យនីត្យានុកូលភាព ហើយឥតមានការត្រួតពិនិត្យកាលានុវត្តភាពទេ ។ ក្នុងករណីក្រុមប្រឹក្សាឃុំ-សង្កាត់ណាធ្វើសកម្មភាពផ្ទុយនឹងរដ្ឋធម្មនុញ្ញ ផ្ទុយនឹងនយោបាយរដ្ឋាភិបាល រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងមហាផ្ទៃត្រូវរំសាយក្រុមប្រឹក្សាឃុំ-សង្កាត់នោះជាបន្ទាន់ ។

ខ-៣-កិច្ចអភិវឌ្ឍន៍

ច្បាប់ថ្មីនេះ (២០០១) បានចែងយ៉ាងច្រើនអំពីកិច្ចអភិវឌ្ឍន៍ និងលក្ខខណ្ឌដែលត្រូវមានដើម្បីឱ្យស្របទៅនឹងផែនការអភិវឌ្ឍន៍សេដ្ឋកិច្ច-សង្គមកិច្ចរបស់ជាតិ ។ ផែនការអភិវឌ្ឍន៍ឃុំ-សង្កាត់ត្រូវបង្កលទ្ធភាពឱ្យមានការចូលរួមពីប្រជាពលរដ្ឋក្នុងឃុំ-សង្កាត់ ។

ខ-៤-ហិរញ្ញវត្ថុ

ឃុំ-សង្កាត់មានធនធានហិរញ្ញវត្ថុ ថវិកា និង ទ្រព្យសម្បត្តិផ្ទាល់ (មាត្រា ៧៣) ។ គេឃើញមានសារពើពន្ធឃុំ-សង្កាត់ដែលច្បាប់បង្កើតឡើងឱ្យសម្រាប់ជាចំណូលរាប់បញ្ចូលទាំងពន្ធលើដីធ្លី ពន្ធលើអចលនទ្រព្យ និងពន្ធនៃការជួលផង ។

ក្រៅពីនេះឃុំ-សង្កាត់មានសិទ្ធិទទួលបាននូវធនធានវិភាជន៍ពីចំនូលរដ្ឋសំរាប់ថវិកាឃុំ-សង្កាត់។

បន្ថែមលើនេះទៀត មានប្រាក់កំរៃចំពោះការអនុវត្តន៍នូវតួនាទីជាភ្នាក់ងារតំណាងរដ្ឋាភិបាលឬក្រសួងស្ថាប័នណាមួយនៃរាជរដ្ឋាភិបាលបានប្រគល់ឱ្យអនុវត្ត។

រដ្ឋបង្កើតឱ្យមានមូលនិធិឃុំ-សង្កាត់ក្នុងគោលដៅធ្វើការផ្ទេរនូវប្រាក់ចំនូលពីថវិកាជាតិ។ និងប្រាក់ចំនូលផ្សេងៗទៀតទៅឱ្យឃុំ-សង្កាត់។ មូលនិធិឃុំ-សង្កាត់បានមកពីការធ្វើវិភាជន៍នូវចំនែកដ៏ជាក់លាក់នៃប្រាក់ចំនូលរដ្ឋពីថវិកា ពីអនុប្បទាន និងការខ្ចីពិប្រភពក្នុងប្រទេស និងក្រៅប្រទេស។

ឃុំ-សង្កាត់គ្មានសិទ្ធិខ្ចីប្រាក់ ឬធានារ៉ាប់រងចំពោះការខ្ចី ឬកាតព្វកិច្ចហិរញ្ញវត្ថុណាមួយឡើយ។

ឃុំ-សង្កាត់ត្រូវរៀបចំ និង-អនុម័តថវិការបស់ខ្លួនជារៀងរាល់ឆ្នាំ។ ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច និងហិរញ្ញវត្ថុជាអ្នកត្រួតពិនិត្យរបបហិរញ្ញវត្ថុ និងការគ្រប់គ្រងទ្រព្យសម្បត្តិរបសឃុំ-សង្កាត់បន្ទាប់ពីមានគោលការណ៍ជាមួយក្រសួងមហាផ្ទៃ។

ខ-៥-គណៈកម្មធិការជាតិគាំទ្រឃុំ-សង្កាត់

ដើម្បីបង្កលក្ខណៈសម្បត្តិដល់ការគ្រប់គ្រងឃុំ-សង្កាត់តាមប្រព័ន្ធវិមជ្ឈការ គណៈកម្មាធិការជាតិគាំទ្រឃុំ-សង្កាត់មួយត្រូវបង្កើតឡើងដោយព្រះរាជក្រឹត្យតាមសំនើររបស់នាយករដ្ឋមន្ត្រី ។ គណៈកម្មាធិការជាតិនេះមានរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងមហាផ្ទៃជាប្រធាន ប៉ុន្តែច្បាប់ពុំបានចែងពីសមាជិកនោះទេ ។

គណៈកម្មាធិការនេះសេនាធិការសម្រាប់ធ្វើការងារមូលដ្ឋានទាក់ទងនឹងឃុំ-សង្កាត់ទាំងអស់ ហើយធ្វើការពិចារណា និងស្នើយោបល់លើការអនុវត្តនយោបាយវិមជ្ឈការ ។

ខ.៦-អង្គភាពមូលដ្ឋានរបស់ក្រសួងនានា

អង្គភាពមូលដ្ឋាន (មន្ទីខាងក្រៅ) គឺជាសាខារបស់ក្រសួងនានាតាមខេត្ត-ក្រុង ស្រុក-ខណ្ឌ ឃុំ-សង្កាត់ ។ នៅថ្នាក់ខេត្ត-ក្រុង គេឱ្យឈ្មោះថា "មន្ទីរ (ជំនាញ) ខេត្ត-ក្រុង "។ នៅថ្នាក់ស្រុក-ខ័ណ្ឌ គេឱ្យឈ្មោះ ថា " ការិយាល័យ (ជំនាញ) ស្រុក-ខ័ណ្ឌ " ក្នុងរបបគ្រប់គ្រងតាមបែបវិសហមជ្ឈការ ប្រធានស្ថាប័ននីមួយៗរំលែកសមត្ថកិច្ចមួយចំនួនឱ្យប្រធានអង្គភាពមូលដ្ឋានសំរេចក្នុងនាមអាជ្ញាធរកណ្តាល ។

២-រដ្ឋបាលវិមជ្ឈការ

ក.១.ប្រវត្តិ និងបទពីសោធន៍

✳រដ្ឋបាលកម្ពុជាធ្លាប់មានប្រវត្តិ និងបទពិសោធន៏ក្នុងប្រព័ន្ធវិមជ្ឈការជិត ៨៥ឆ្នាំ បើគិតពីឆ្នាំ១៨៨៩ ដល់១៩៧៤ ការកែទម្រង់រដ្ឋបាលធំជាងគេលើកទី១ គឺក្នុងឆ្នាំ១៨៨៩ដោយអំណាចអាណានិគមបារាំង។ បារាំងឃើញមាន" មេស្រុក "

ក្នុងសម័យដើមទឹកស្អានថាដូច " ម៉ែរ "របស់គេក៏គិតកែច្នៃទៅតាមរបៀបច្បាប់បារាំង សម័យនោះបន្តិចម្តង១។ "មេស្រុក" ខ្មែរសម័យបូរាណជាបុរសស្វាហាប់ អាយុក្មេងល្មមធ្វើការបានដោយពេញកម្លាំង ជ្រើសតាំងឡើងដោយក្រុមពួកចាស់ទុំក្នុង" ស្រុក" "ស្រុក"នេះមានន័យថា "ភូមិកំណើត" មិនមែនមានន័យដូច"ស្រុករដ្ឋបាល" សព្វថ្ងៃនេះទេ ។ ក្រុមពួកចាស់ទុំនោះគេហៅថា "ក្រុមជំនុំពួកចាស់ទុំ " អ្វីដែល "ក្រុមជំនុំ" បានសំរេចប្រគល់ឱ្យអ្នកជំនួយការអាយុក្មេងដែលគេហៅថា" មេស្រុក " ជាអ្នកប្រតិបត្តិ " មេស្រុកគេធ្វើការឥតប្រាក់កំរៃអ្វីទាំងអស់ ប៉ុន្តែគេទទួលផលពីការស្រលាញ់រាប់អាន ដឹងគុណពីអ្នកស្រុកដែលមេបំរើគេ មេស្រុកទទួលអំណោយ ដែលអ្នកស្រុកស្ម័គ្រចិត្តឱ្យ ។ ប្រព័ន្ធរដ្ឋបាលនោះជាប្រព័ន្ធព្រឹទ្ធា គឺគោរពរ ចាស់ទុំ ធ្វើតាមបញ្ជានិងយោបល់ចាស់ទុំ ។ " ក្រុមជំនុំ " ក្រោយមកក្លាយទៅជា "ក្រុមបញ្ជា " ពីព្រោះមានអតីត មន្ត្រី មានអាចារ្យ និង មានអ្នកប្រាជ្ញអក្សរសាស្ត្រ ចូលរួមគិតកិច្ចការក្នុងស្រុកផងដែរ។ "ក្រុមពញ្ញា " បានបង្កើតឱ្យមានអ្នកការជំនួយសរសេរ និងធ្វើការងារផ្សេង១បាន ។ អ្នកទាំងអស់នេះធ្វើការដោយគ្មានយកប្រាក់ខែអ្វីទាំងអស់ពីព្រោះ"ប្រាក់សម្រាប់ចាយ " ទើបតែបង្កើតដោយព្រះបាទអង្គឌួង ក្នុងពាក់កណ្តាលសតវត្សទី១៩ គេទទួលបានតែអំណោយជារង្វាន់ដូចជា :អង្ករ ត្រី ដូង ផ្លែឈើ បន្លែ ។ល។ ដល់បារាំងមកប្រើ " មេស្រុក" ឱ្យទារពន្ធដារដ្ឋ (គឺឱ្យបារាំង) គ្មានអ្នកណាចង់ធ្វើ "មេស្រុក "ឱ្យបារាំងឡើយ ។ បារាំងបានបញ្ចូលគោលការណ៍បោះឆ្នោតរើស " មេស្រុក" និង"ក្រុមជំនុំ "នៅឆ្នាំ១៩០១ ហើយនៅឆ្នាំ១៩០២ គេតម្លើងប្រាក់កំរៃឱ្យមេស្រុកខំទារពន្ធដារឱ្យរដ្ឋតាមភារយ នៃប្រាក់ទារពន្ធបាន ។ ពេលនោះគេបន្ថែមអំណោយឱ្យមេស្រុកថែមទៀត ក្នុងគោលដៅប្រសិទ្ធភាពនៃការទារប្រមូលពន្ធដារ ។"ប្រាក់និង បុណ្យ សក្តិ"ដែលអំណាចអាណានិគមបំពាក់ឱ្យ " មេស្រុក " នេះធ្វើឱ្យ "មេស្រុក" ដែលក្នុងន័យដើមជាអ្នកបំរើរាស្ត្រ ដែលរាស្ត្រស្រលាញ់ឱ្យក្លាយទៅជាភ្នាក់ងារស៊ីឈ្នួលបារាំងសង្កត់កខ្មែរគ្នាឯងទៅវិញ ។ ក្នុងឆ្នាំ១៩០៨បារាំងបានប្តូរឈ្មោះ"ស្រុក " ទៅជា " ឃុំ " ហើយ" មេស្រុក"ទៅជា" មេឃុំ" ដែលរាស្ត្រខ្លាចនិងស្អប់។ ដោយឃើញខ្វះការសហការពីរាស្ត្រ បារាំងបានធ្វើឱ្យមានការបោះឆ្នោតជាសាកល ដើម្បីរើសមេឃុំ និងក្រុមជំនុំ និងឱ្យមានថវិកាឃុំក្នុងឆ្នាំ១៩១៩ ។ ថវិការឃុំជានុយទាក់ទាញឱ្យបានចំណូលពន្ធដារឱ្យរដ្ឋបានច្រើន ពីព្រោះគេឱ្យប្រាក់ចំណូលឃុំតាមភាគរយនៃការទារពន្ធដាររដ្ឋ ។ ប៉ុន្តែរាស្ត្រនៅតែមិនសូវសហការ   ព្រោះរាស្ត្រឃើញតែ បន្ទុកបន្ថែមមិនឃើញអ្វីឱ្យធូរស្រាលដល់ជីវភាពរបស់ពួកគេសោះ ការបោះឆ្នោតទៀតសោតមិនមែនជាភាព ពិតប្រាកដនៃលទ្ធិប្រជាធិតេយ្យអ្វីទេ គឺគ្រាន់បង្គ្រប់ទម្រង់ខាងក្រៅ នៃនយោបាយប្រជាភិថុប៉ុណ្ណោះ។ ការ ពិតគឺសុទ្ធតែតែងតាំងពីថ្នាក់លើរួចជាស្រេច រាស្ត្រគ្រាន់តែមកបង្គ្រប់កិច្ច ។ គេបង្កើតឱ្យមានថវិការឃុំ ប៉ុន្តែគេ ដឹងច្បាស់ថា មេឃុំគ្មានសមត្ថភាព ដូច្នេះអ្វី១វានៅតែស្ថិតក្នុងកណ្តាប់ដៃរបស់តំណាងអំណាចកណ្តាលដដែលជាដដែល ។

ពីឆ្នាំ១៨៨៩ ដល់១៩៥៣ រដ្ឋបាលអាណានិគមបារាំង បានធ្វើការកែទម្រង់រដ្ឋបាលឃុំធំ១ ចំនួន៨លើក ដោយពុំ

មានប្រសិទ្ធភាពអ្វីសោះក្នុងការអប់រំលទ្ធិប្រជាធិតេយ្យថ្នាក់មូលដ្ឋាន ព្រោះបំណងពិតរបស់បារាំងគឺ ប្រមូលពន្ធឱ្យបានច្រើនតែប៉ុណ្ណោះ ចាប់ពីឆ្នាំ១៩៥៣ ដល់១៩៧៥ មានការកែទម្រង់រដ្ឋបាលឃុំធំៗចំនួន៣លើក : ឆ្នាំ១៨៥៩ ម្ដងឆ្នាំ ១៩៦៩ម្ដង ឆ្នាំ១៩៧២ម្ដងទៀត ។ ក្នុងច្បាប់ឆ្នាំ១៩៥៩ មេឃុំមានឈ្មោះណាដែលនៅក្បាលបញ្ជីដែលអ្នកបោះឆ្នោត ។ គេបោះឆ្នោតជាសាកលផ្ទាល់ និងជាសម្ងាត់ បញ្ជីឈ្មោះក្រុមជំនុំដោយយកសម្លេងភាគច្រើន ។ អាណត្តិមេឃុំ និងក្រុមជំនុំតាមដីការខេត្តក្នុងឃុំដែលមាន ៣/៥ នៃប្រជាជនជាជនបរទេស គេពុំធ្វើការបោះឆ្នោតទេ តាមសំណើររបស់ចៅហ្វាយចៅហ្វាយខេត្តតែងតាំងមេឃុំ ក្រុមជំនុំ និងជំទប់តាមដីការខេត្ត ។ អ្នកទាំងអស់នេះត្រូវមានសញ្ជាតិជាខ្មែររចនាសម្ព័ន្ធឃុំមានដូចមុនគឺ មេឃុំ ជំទប់ និង ស្មៀន ដែលអង្គការប្រតិបត្តិ និងក្រុមជំនុំដែលជាអង្គការបញ្ញត្តិ ។ ក្រុមជំនុំអាចត្រូវរំសាយបានដោយប្រជាមតិឬដោយមូលហេតុសាធារណៈបញ្ហា ឬផលប្រយោជន៍ ទូទៅតាមប្រកាសរបស់រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងមហាផ្ទៃ ក្រោយពីមានសំណើសុំដែលមានមូលហេតុត្រឹមត្រូវពីចៅ ហ្វាយខេត្ត។ រាល់ការសំរេចណាដែលផ្ទុយនឹង ផលប្រយោជន៍ឃុំ ត្រូវបញ្ជូនត្រឡប់ទៅឱ្យក្រុមជំនុំពិនិត្យសាជាថ្មី ឡើងវិញ ដោយចៅហ្វាយខេត្ត ឬចៅហ្វាយស្រុក។ បើមេឃុំធ្វេសប្រហែស ឬមិនព្រមអនុវត្តតាមបញ្ជារបស់ចៅហ្វាយខេត្តឱ្យកែប្រែឱ្យស្របច្បាប់ ឬស្របនឹងផលប្រយោជន៍ចៅហ្វាយខេត្តអាច និងចាត់វិធានការឱ្យកែប្រែទាល់តែបាន នេះជាចំនុចសំខាន់ត្រួសៗរបស់ច្បាប់ឆ្នាំ១៩៥៩ ។ សមាជជាតិលើទី២០របស់ " សង្គមរាស្ត្រនិយម " បានសំរេចក្នុងសម័យប្រជុំថ្ងៃទី ២៩ ធ្នូ១៩៦៥ ស្នើសុំឱ្យរាជរដ្ឋាភិបាលប្ដូរឈ្មោះពី " ឃុំ " មក " សង្កាត់ " វិញនិងពាក្យ " ចៅហ្វាយ " មក " អភិបាល " វិញចំពោះខេត្ត-ក្រុង ។ ហេតុដូច្នេះហើយបានជាគេហៅថា "អភិបាលខេត្ត អភិបាលក្រុង អភិបាលស្រុក " តាំពីពេលនោះមក ។ គេដូរពី "មេឃុំ " ទៅជា " ចៅសង្កាត់ " វិញ ។ គេផ្លាស់ប្ដូរឈ្មោះនេះគឺដើម្បីឱ្យស្របនឹងមនោគមវិជ្ជានិយមរាស្ត្រ របស់ចលនា " សង្គមរាស្ត្រនិយម "។ គំនិតបដិវត្តន៏កុម្មុយនីស្តចិន "ម៉ៅនិយម" បានឆ្លងដែនមកដល់កម្ពុជាហើយបណ្ដាលឱ្យកើត "ខ្មែរក្រហមដែលធ្វើសកម្មភាពខ្លាំង នឹងរាជរដ្ឋាភិបាលចាប់តាំងពីឆ្នាំ១៩៦៧ ។ វិបត្តិនយោបាយ និងសេដ្ឋកិច្ចកើត មានជាញឹកញាប់ហើយធ្វើឱ្យមានអសន្តិសុខនៅកន្លែងជាច្រើនក្នុងប្រទេស ដើម្បីទប់ទល់នឹងស្ថានការណ៍នេះ រាជរដ្ឋាភិបាល បានសំរេចធ្វើអោយមានច្បាប់កែប្រែព្រះរាជក្រមលេខ ៣៤០ នស ចុះថ្ងៃទី១ កញ្ញា ១៩៥៩ នោះត្រង់ មាត្រាខ្លះដែលទាក់ទងនឹងការរើសក្រុមជំនុំ ចៅសង្កាត់ ជំទប់ និងមេភូមិ។ព្រះរាជក្រមលេខ ៣៨៣/៦៩ ជ ចុះថ្ងៃទី ១១ កុម្ភៈ ១៩៦៩ បានកែប្រែអោយឈប់ធ្វើការបោះឆ្នោតរើសក្រុមជំនុំ ចៅសង្កាត់ ជំទប់ ហើយត្រលប់មកធ្វើការតែងតាំង ពីអាជ្ញាធរនៃអំណាចកណ្ដាលវិញ ។ ព្រះរាជក្រមឆ្នាំ១៩៦៩ នេះក៏បាន ផ្អាកឱ្យ មានចវិកាសង្កាត់ ជាគោលការណ៏ទូទៅ ។ ថ្ងៃទី ១៣ កញ្ញា ១៩៧២ របបសាធារណៈរដ្ឋខ្មែររបស់សេនាប្រមុខ លន់ នល់ បានបញ្ចូលឱ្យមានគោលការណ៏ថវិកាសង្កាត់ជាទូទៅឡើងវិញ ប៉ុន្តែនេះគ្រាន់តែអ្វីដែលមានសរសេរក្នុងការជាក់ស្តែងសង្កាត់ ៩៩% ពុំដែលមានថវិការទេ ។ សង្កាត់

ដែលមានថវិកាគឺ ជាសង្កាត់ដែលនៅទីរួមខេត្ត-ក្រុង និង ទីរួមស្រុកធំៗប៉ុណ្ណោះ ដូចដែលធ្លាប់មានតាំងពីយូរណាស់មក ហើយដដែល ។

ក.២.សម័យឥឡូវ តើច្បាប់ថ្មីស្តីពីការគ្រប់គ្រងរដ្ឋបាល ឃុំ សង្កាត់ មានអ្វីថ្មី ?

គោលការណ៍វិមជ្ឈការដូចគ្នា និងច្បាប់ឆ្នាំ១៩៥៩ នាសម័យសង្គមរាស្ត្រនិយម ។ ប៉ុន្តែគេឃើញមាន ការខុសគ្នាលើចំណុចសំខាន់ៗខ្លះដូចតទៅ ។

-ឈ្មោះអង្គភាព

ច្បាប់ថ្មីនិយាយអំពី "ក្រុមប្រឹក្សាឃុំ-សង្កាត់" ។ច្បាប់មុនៗគេហៅអង្គការនេះថា"ក្រុមជំនុំ" ដែល-មានឫសគែវក្នុងប្រវត្តិសាស្ត្របារាំងដែលគេប្រើពាក្យថា"ក្រុមប្រឹក្សាម៉ុយនីស៊ីប៉ាល់" ។ សម័យសង្គមរាស្ត្រនិយមគេឈប់ប្រើពាក្យ" ឃុំ " ក្នុងនីតិរដ្ឋបាលច្បាប់ថ្មីយកមកប្រើវិញបន្តពី ឈ្មោះដែលបានបង្កើតក្នុងសម័យអាណានិគមបារាំងហើយទុកពាក្យ "សង្កាត់" សម្រាប់ប្រើក្នុងក្រុង ជំនួស ពាក្យ "ឃុំ"ដែលត្រូវប្រើក្នុងខេត្ត ។ រដ្ឋធម្មនុញ្ញ១៩៩៣ ជាអ្នកបង្កើតរបៀបប្រើឈ្មោះនេះ ។

-លក្ខណៈប្រជាធិតេយ្យ និងស្វ័យភាព

ច្បាប់ឆ្នាំ១៩៥៩ មានចែងអំពីការរំសាយក្រុមជំនុំដោយប្រជាមតិ ច្បាប់ឆ្នាំ២០០១ មានតែនីតិវិធី មួយគឺការរំសាយដោយប្រកាសរបស់រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងមហាផ្ទៃ ។

មេរៀនទី៤: លិខិត

I. ប្រភេទលិខិត:

-លិខិតគឺជាសំបុត្រស្នាម ជាអត្ថបទសរសេរលាយលក្ខណ៍អក្សរ ដែលមាន : ១-ចំណែកដើម (Introduction) ២-ចំណែកខ្លឹមសារ (Bodies) ៣-ចំណែកបញ្ចប់ (Conclution)

-ម្ចាស់លិខិតមានបំណងថ្លែងទៅកាន់រូបវន្តបុគ្គល (Natural Person) ឬ នីតិបុគ្គល (Artificial Person) ពីបំណងរបស់ខ្លួន ឬជាការជូនដំណឹងដល់គម្យជន (Receiver)ឱ្យបានជ្រាប

-តាមនីតិរដ្ឋបាលគេចែកលិខិតជាប្រភេទធំៗគឺ:

១.លិខិតបទដ្ឋាន: (Normative Act)

ក.លិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្តៈ(Act mornatif juridique)

-គឺជាលិខិតដែលកំណត់ក្បួនច្បាប់ មានអនុភាពចាប់បង្ខំឱ្យអនុវត្ត ធ្វើឡើងដើម្បីគ្រប់គ្រងរដ្ឋ គ្រប់គ្រងសង្គមក្នុងគ្របវិស័យ រួមមានៈ នយោបាយ សេដ្ឋកិច្ច វប្បធម៌ សង្គម ។ល។

-លិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្តមានជាអាទិ៍ៈព្រះរាជក្រម ព្រះរាជក្រឹត្យ អនុក្រឹត្យ ប្រកាស ដីកា ...។(សូមមើលទំព័រ៣៦ បន្ថែម)

ខ.លិខិតបទដ្ឋានមានលក្ខណៈគតិយុត្តៈ (....)

-គឺជាលិខិតដែលកំណត់ចេញដោយក្រសួង ស្ថាប័ន អាជ្ញាធរសាធារណៈ ដើម្បីអង្គភាពស្ថិតនៅក្រោមចំណុះ ឬអ្នកពាក់ព័ន្ធឱ្យអនុវត្ត ដែលមានតំលៃជាច្បាប់ដែរ ព្រោះលិខិតប្រភេទនេះសុទ្ធសឹងតែយោងទៅលើអត្ថបទច្បាប់ស្ទើរតែទាំងអស់ ។

-គេអាចចាត់ទុកថាលិខិតប្រភេទនេះមានលក្ខណៈគតិយុត្តទាបបំផុត ។

-លិខិតបទដ្ឋានមានលក្ខណៈគតិយុត្តិមានៈ សេចក្តីសំរេច សារាចរ សារាចរណែនាំ សេចក្តីប្រកាស បទបញ្ជាផ្សេងៗ

❋ លិខិតបទដ្ឋាន គឺជាប្រធានបទដែលជ្រើសរើស សរិតសំរាំងឱ្យមានភាពប្រាកដនិយម ច្បាស់លាស់ មានអត្ថប្រយោជន៍ និងខ្លឹមសារជាក់លាក់ផង ។ រីឯពាក្យពេចន៍ត្រូវប្រើពាក្យគតិយុត្ត(ពាក្យច្បាប់) ដើម្បីឱ្យខ្លឹមសារនៃប្រធានបទមានន័យទូលំទូលាយ និងសុក្រឹតផង ។

២-លិខិតយថាភូត (Authentic Act)

-គឺជាលិខិតលាយលក្ខណ៍អក្សរដែលធ្វើឡើងដោយមន្ត្រីសាធារណៈ ដូចជាៈសារការី(Notary Public)ជាដើម

-លិខិតគតិយុត្តមានតំលៃខ្ពស់បំផុតដែលត្រូវតែជឿជាក់(លើកលែងតែមានពាក្យបណ្តឹងចោទប្រកាន់ជាមុនថាជាលិខិតក្លែងក្លាយ)

-លិខិតនេះអាចអនុវត្តដោយបង្ខំបាន ។

៣-លិខិតអត្រានុកូលដ្ឋាន (Certificate of Civil Status)

-គឺជាលិខិតដែលធ្វើឡើងដោយមន្ត្រីអត្រានុកូលដ្ឋាន សំរាប់សំគាល់អាត្រានុកូលដ្ឋានរបស់មនុស្ស ពោលគឺសំរាប់សំគាល់ស្ថានភាពរបស់មនុស្ស ដូចជាៈ លិខិតអាពាហ៍ពិពាហ៍ លិខិតកំណើត លិខិតមរណភាព ។

៤-លិខិតឯកជន (Private Act)

-គឺជាលិខិតដែលធ្វើឡើងដោយឯកជន ហើយមានចុះហត្ថលេខាដោយផ្ទាល់ដៃ របស់គូភាគី ។

៥-លិខិតឯកត្តភូត (Individual Act)

-គឺជាលិខិតដែលមានគោលដៅធ្វើឱ្យកើតប្រយោជន៍ ឬខូចប្រយោជន៍សំរាប់បុគ្គលណាម្នាក់ឬក្រុមណាមួយ ដូចជាៈព្រះរាជក្រឹត្យតែងតាំង ឬដកហូតតំណែងអ្វីមួយជាដើម ។

៦-លិខិតរដ្ឋបាល (Administrative Act)

-គឺជាលិខិតសំរាប់រដ្ឋបាល មានន័យថា ជាលិខិតដឹកនាំ គ្រប់គ្រងក្នុងសង្គមមនុស្ស ដូចជាៈលិខិតចាត់តាំង...

-តាមសញ្ញាណជាមូលដ្ឋាននៃនីតិរដ្ឋបាល ដែលគេធ្វើវិភាគផ្តើមចេញពីច្រើនទស្សនៈ មាននិយមន័យផ្សេងគ្នាច្រើន ចំពោះអត្ថន័យនៃលិខិតរដ្ឋបាល ។

ក-បើផ្អែកលើលក្ខណៈរបស់លិខិតៈ

-ជារូបភាព (លិខិតរដ្ឋបាលគឺជាសេចក្តីសំរេចទាំងឡាយ ដែលធ្វើជាឯកតោភាគី ដោយអាជ្ញាធររដ្ឋបាលណាមួយ)

-ជាសំភារៈ(លិខិតរដ្ឋបាល គឺជាលិខិតសំដៅទៅលើបុគ្គលម្នាក់ ឬច្រើននាក់មានកំណត់អត្តសញ្ញាណច្បាស់លាស់)

ខ-បើផ្អែកលើរបបគតិយុត្តៈ

-គឺជាលិខិតដែលចំណុះឱ្យនីតិរដ្ឋបាល ហើយស្ថិតនៅក្រោមសមត្ថកិច្ចរដ្ឋបាល

គ-តាមន័យសាមញ្ញៈ

-គឺជាមធ្យោបាយទាក់ទងការប្រព្រឹត្តទៅ រវាងអង្គការរដ្ឋ និងអង្គការរដ្ឋ អង្គការរដ្ឋ និងអង្គការសង្គម ឬអង្គការសង្គម និងអង្គការសង្គមដូចគ្នា ។

II-លិខិតរដ្ឋបាល និងឯកសាររដ្ឋបាលៈ

១-លិខិតរដ្ឋបាល

-លិខិតស្នាមទាំងឡាយជាបេសកៈ (Sender)សរសេរទៅកាន់រូបវន្តបុគ្គល ឬនីតិបុគ្គល ក្នុងក្របខណ្ឌផ្លូវការ ជាផ្លូវរដ្ឋ ដែលពាក់ព័ន្ធការគ្រប់គ្រង ក្រុម អង្គការ ក្រុមហ៊ុន ស្ថាប័នរដ្ឋ ឱ្យមានសណ្តាប់ធ្នាប់ ហើយមិនអាចក្រឡាស់បាន ។ (TheWriting are left , the speech blow away)

-លិខិតរដ្ឋបាលត្រូវសរសេរឱ្យងាយស្តាប់ ងាយយល់ ច្បាស់ៗ ឱ្យខ្លី សរសេរឱ្យចំខ្លឹមសារ និងអាចយល់បាន

-លិខិតរដ្ឋបាលស្មេរត្រូវក្តាប់ឱ្យបាននូវៈ

១.ប្រភេទលិខិត

២.ផ្នែកឬទំរង់លិខិត

៣.តួនាទី និងឋានៈបេសកៈ (Sender) និងគម្យជន (Receiver)

៤.ថ្នាក់ ឬឋានានុក្រម(Hierarchy)

❋ លិខិតរដ្ឋបាលជាផ្លូវការមាន *រូបភាព សណ្ឋាន ប្រភេទ លក្ខណៈ* ខុសប្លែកៗពីគ្នាតាមប្រភេទការងារ ។

ក.រូបភាពៈ

-លិខិតរដ្ឋបាលដែលត្រឹមត្រូវនិងយកជាការ លុះត្រាមានជាលាយលក្ខណ៍អក្សរទុកជាភស្តុតាង

-មិននិយាយពាក្យសំដីផ្ទាល់មាត់ ទោះកិច្ចការតូចតាចក៏ដោយ ។

ខ.សណ្ឋានៈ

-ជាក្រដាសស្នាមសរសេរដោយដៃ អង្គុលីលេខ កុំព្យូទ័រ ជារូបថត រូបភាពចំលង...។

❋ ឯកសារ លិខិតថតចំលងដែលទុកជាការបានលុះត្រាមានប្រថាប់ត្រា ចុះហត្ថលេខាត្រឹមត្រូវដោយក្រសួង ស្ថាប័ន ។

គ.ប្រភេទៈ

-លិខិតរដ្ឋបាលមានច្រើនប្រភេទសំរាប់អនុវត្តតាមតម្រូវការ និងសំណូមពររបស់ការងារ ហេតុនេះស្មេរត្រូវយល់ពីការងារនេះឱ្យបានច្បាស់លាស់ ។

ឃ.លក្ខណៈ

-លិខិតរដ្ឋបាលជាផ្លូវការត្រូវមានរបៀបរបបលក្ខណៈចាំបាច់ដូចខាងក្រោមៈ

១-ឈ្មោះប្រទេស និងបាវចនារដ្ឋ

២-ឈ្មោះស្ថាប័នសាម៉ី ឬអង្គភាព

៣-ទីកន្លែងធ្វើ(ខេត្ត-ក្រុង) កាលបរិច្ឆេទលិខិត (ថ្ងៃ ខែ ឆ្នាំ)

៤-លេខ និងអក្សរកាត់សំរាប់សំគាល់អង្គភាព ឬស្ថាប័ន

៥-ឋានៈ និងមុខងារម្ចាស់លិខិត (បេសកៈ)

៦-ឋានៈ និងមុខងារអ្នកទទួល (គម្យជន)

៧-ហត្ថលេខា និងឈ្មោះម្ចាស់លិខិត

៨-ត្រាសិទ្ធិ ស្ថាប័ន ឬអង្គភាពសាម៉ី

ង.លក្ខណៈពិសេសៈ

-មានបន្ថែមពាក្យ ប្រញាប់ ប្រញាប់ណាស់ ប្រញាប់បំផុត ឬសំងាត់ សំងាត់ណាស់ សំងាត់បំផុត ពណ៌ក្រហមនៅពីក្រោមលេខ ។

-ការប្រើពាក្យពេចន៍ ត្រូវគិត សំរាប់ទៅថ្នាក់លើ សំរាប់ថ្នាក់ប្រហាក់ប្រហែល និងសំរាប់ទៅថ្នាក់ក្រោម ។

២.ទំរង់នៃការសរសេរលិខិតៈ (សូមមើលគំរូទំព័រទី៥៩)

-លិខិតនីមួយៗចែកចេញជាបីចំណែក: *ចំណែកដើម ខ្លឹមសារ និងចំណែកបញ្ចប់* ។

ក.ចំណែកដើម: ចំណែកដើមត្រូវមាន:

(១) -សញ្ញាសំគាល់អង្គភាព ឬក្រសួង(Logo)ដាក់ពីលើឈ្មោះប្រទេស ឬអង្គភាព

(២) -ឈ្មោះប្រទេស ដាក់ចំកណ្តាលទំព័រក្រដាស

(៣) -បាវចនា (Motto)សរសេរពីក្រោមឈ្មោះប្រទេស ចំកណ្តាលទំព័រដែរ

(៤) -ឈ្មោះអង្គភាព ក្រសួង ស្ថាប័ន សរសេរនៅខាងឆ្វេងបាវចនា

(៥) -លេខលិខិត សរសេរនៅក្រោមអង្គភាពក្រសួង..និងអក្សរកាត់ (គេនិយមបោះពុម្ពរួចស្រេច ហៅថា ក្បាលលិខិត (Letter head)

(៦) -ទីកន្លែង និងកាលបរិច្ឆេទ សរសេរជាមួយបន្ទាត់លេខលិខិត ដោយងាកមកខាងស្តាម

(៧) -បេសក: គេមិនសរសេរឈ្មោះបេសកៈទេ គឺសរសេរតែតួនាទិ និងអង្គភាពសូមមើលគំរូលិខិត(ទំព័រ៥៥)

ខ.ខ្លឹមសារ:

(១៣) -ពន្យលន័យនៃកម្មវត្ថុ

(១៤) -លើកសមណូមពរ គឺសូមសេចក្តីសំរេចពី...

(១៥) -ពាក្យគួរសម

គ.ចំណែកបញ្ចប់:

(១៦) -ទីកន្លែង និងកាលបរិច្ឆេទ

(១៧) -តួនាទីរបស់បេសក:

(១៨) -ហត្ថលេខា

(១៩) -បោះត្រា ត្រូវបោះត្រានៅប៉ែកខាងឆ្វេងនៃហត្ថលេខា មិនត្រូវបោះត្រាលើហត្ថលេខាទេ ព្រោះអាចមានករណីបន្លំ

(២០) -ឈ្មោះរបស់បេសកជន សរសេរដៃ ឬត្រាឈ្មោះក៏បាន

(២១) -ចម្លងជូន ឬកន្លែងទទួល

(២២) -លិខិតភ្ជាប់បើមាន

២.ដីការអម ឬដីកាបញ្ជូន:

១.និយមន័យ: ដីកាអមគឺជាលិខិតរដ្ឋបាលសំរាប់អមសំណុំឯកសារ (លិខិត)ដែលត្រូវបញ្ជូន ។ គេច្រើនបោះពុម្ពទុកជា

ស្រេច ដោយទុកចន្លោះសំរាប់បំពេញ ។

❋ បើកិច្ចការសំខាន់ ជាសំណើរបស់មន្ត្រីជាន់ខ្ពស់ គេត្រូវធ្វើលិខិតបញ្ជូនវិញ ។

២.ទំរង់នៃការបញ្ជូនៈ

ចំណែកដើមៈ

-ក្បាលលិខិត(ឈ្មោះប្រទេស បាវចនា ប្រភព លេខ)

-ចំណងជើងដីការអម

-កន្លែងទទួល" ការគោរពជូន ការផ្ញើជូន ឬបញ្ជូនមក"

ខ្លឹមសារៈ (សូមមើលគំរូទំព័រ៦៨)

បញ្ចប់ៈ

-ការចុះហត្ថលេខា មិនមែនប្រធានស្ថាប័នទេ គឺត្រឹមមន្ត្រីថ្នាក់ក្រោមដោយប្រើ ជ ឬ តប

-ការបោះត្រា គឺធម្មតា ។

❋ គេច្រើនប្រើពាក្យៈ *ដើម្បីជ្រាបជាពតិមាន ដើម្បីសហការ ដើម្បីឆ្លើយយកតាមសំណើ ដើម្បីចាត់ចែងតាមការគួរ*។

IV-**លិខិតផ្សេងៗៈ**លិខិតផ្សេងៗដែលប្រើក្នុងរដ្ឋបាលមានច្រើនយ៉ាងណាស់ ប៉ុន្តែលិខិតដែលជួបជាញឹកញាប់មានៈ

១.សេចក្តីសំរេចចិត្តៈ

-ជាលិខិតមួយប្រភេទសំដែងពីឆន្ទៈរបស់សមូហភាព ដូចជា សន្និបាត អង្គប្រជុំ ដើម្បីសមរេចផែនការលើកគោលការណ៍ ឬយុទ្ធសាស្ត្រ ទិសដៅ...(ទំព័រ៦៩) ។

២.សេចក្តីរាយការណ៍ឬសេចក្តីរាយហេតុៈ

- ជាសេចក្តីរៀបរាប់ដំណើររឿងដែលកើតឡើងភ្លាម ឬនាពេលខាងមុខ(ទំព័រ៧០)

៣.របាយការណ៍ៈ

-ជាលិខិតពិពណ៌នាពីសភាពការណ៍រួមរបស់ក្រសួង ស្ថាប័ន...ឬបុគ្គល ឬក្រុម ក្នុងការវាយតំលៃចំណុចខ្សោយ ចំណុចខ្លាំង មានវិធានការ ទិសដៅ និងសំណូមពរទៅថ្នាក់លើដើម្បីពិនិត្យ ពិចារណាដោះស្រាយ (ទំព័រ៧៣)

៤.កំណត់ហេតុៈ

-ជាលិខិតស្នាមសំរាប់ទុកជាឯកសារបង្អែកក្នុងការប្រគល់ភារកិច្ចឱ្យអង្គភាព ឬសាមុី ឬជនណាមានការពាក់ព័ន្ធ ដើម្បីជាមូលដ្ឋានក្នុងការអនុវត្ត (ទំព័រ៨៣)

៥.លិខិតអញ្ជើញៈ

-ជាលិខិតដែលក្រសួង ស្ថាប័ន អង្គភាព ដើម្បីអញ្ជើញមន្ត្រី ឬនិយោជិត ឱ្យចូលរួមក្នុងពិធីអ្វីមួយ(ទំព័រ៨៩)

៦.លិខិតឧទ្ទេសនាមៈ

-ជាលិខិតចេញដោយប្រធានស្ថាប័ន ឬអង្គភាពដើម្បីចាត់ឱ្យមន្ត្រីរាជការ ឬបុគ្គលិកចុះទៅបំពេញភារកិច្ចនៅទីណាមួយ ដើម្បីធ្វើការទំនាក់ទំនងជាផ្លូវការ ឬចុះស្រាវជ្រាវ...(ទំព័រ៩៣)

៧.លិខិតបង្គាប់ការៈ

-ចេញដោយប្រធានស្ថាប័ន ដើម្បីបង្គាប់បុគ្គលិកជាបុគ្គល ឬសមូហភាពក្នុងករណីៈ

១.ការសំរេចដែលពាក់ព័ន្ធនឹងមុខដំណែងណាមួយ និងតែងតាំងមន្ត្រីរយៈពេលណាមួយ

២.ចាត់តាំងមន្ត្រី១រូប ឬច្រើនរូបទៅបំពេញភារកិច្ចក្នុងអង្គភាពឬស្ថាប័នផ្ទាល់(ទំព័រ៩៦)

៨.លិខិតបេសសកម្មៈ

-ជាលិខិតចាត់តាំងសំរាប់មន្ត្រីទៅបំពេញបេសសកម្មធអ្វីមួយនៅទំណាមួយ(ទំប័រ៩៩)

៩.លិខិតផ្ទេរៈ

-ជាលិខិតដែលប្រធានស្ថាប័ន...ប្រគល់ឱ្យណាម្នាក់ ដើម្បីចាត់ចែងការងារក្នុងអង្គភាព...និងទទួលខុសត្រូវប្រស់អ្នកទទួល (ទំព័រ១០៧)

១០.សិទ្ធិប្រទានៈ(ទំព័រ១០៩)

១១.លិខិតបង្ហាញរឿងៈ(១១០)

លិខិតបទដ្ឋាន និង ការប្រើប្រាស់

នៅក្នុងការគ្រប់គ្រងរដ្ឋក៏ដូចជាការគ្រប់គ្រងសង្គម តែងតែមានទំនាក់ទំនងរវាងគ្នាទៅវិញទៅមក ដើម្បីបំ រើផលប្រយោជន៏ទូទៅ ។ទំនាកទំនងនេះស្តែងឡើងដោយលិខិតនានាដែលអង្គការរដ្ឋដាក់ចេញដើម្បីណែនាំផ្សព្វផ្សាយនូវមាគ៌ាគោលនយោបាយរបស់រាជរដ្ឋភិបាលដាក់ចេញដល់អង្គការឯកជនឬសាធារណជនអនុវត្តបានចំទិស និងទទួលបានលទ្ធផលល្អប្រសើរឬឆ្លើយឆ្លងសំរបសំរួលការងាររវាងគ្នានិងគ្នាសំដៅធានាការធ្វើសកម្មភាពរបស់វិស័យនីមួយ ៗឆ្លើយតបបានតាមសេចក្តីត្រូវការក្នុងការអនុវត្តន៏គោលនយោបាយរបស់រដ្ឋ និង ការអភិវឌ្ឍន៏សង្គម ។

លិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្ត

លិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្តគឺជាលិខិតដែលកំនត់នូវក្បួនច្បាប់ដែលមានលក្ខណៈចាប់បង្ខំអោយរូបវន្តបុគ្គល (per

som physique)និងនិតិបុគ្គល(personne morale)អនុវត្តតាម។ អានុភាពនៃលិខិតបទដ្ឋានមានថេរវេលាមិនកំនត់ឡើយ វ៉ានិងអស់សុពលភាពអនុវត្តនៅពេលដែលមានលិខិតបទដ្ឋានថ្មីមកជំនួសឬបដិសេធវ៉ាចោល ពុំនោះទេវ៉ានៅតែស្ថិតនៅជាធរមានបញ្ញត្តិរហូត ។ ការកសាងលិខិតបទដ្ឋាន គឺធ្វើឡើងដើម្បីបង្កើនការគ្រប់គ្រង លើសកម្មភាពសង្គមក្នុងវិស័យ សេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច...ពិសេសគឺបំពេញលើចំណុចប្រហោងពេល មិនទាន់មាន ច្បាប់ ឬ បំពេញ បន្ថែមលើចំណុចខ្វះខាតនៃច្បាប់ក្នុងការអនុវត្តន៍ជាក់ស្តែង ។

អាចនិយាយបានថាលិខិតបទដ្ឋាន គឺជាអត្ថបទច្បាប់ជាវិជ្ជមាននានាដែលក្រុមអំណាចនីតិបញ្ញត្តិឬក្រុម រដ្ឋបាលបានតាក់តែងរៀបចំឡើងដោយផ្អែកលើរដ្ឋធម្មនុញ្ញជាគោល ដើម្បីយកទៅអនុវត្តក្នុងការគ្រប់គ្រងប្រទេស ជាតិស្តីពីទំនាក់ទំនងរវាងបុគ្គលឯកជននិងរដ្ឋ រវាងអង្គភាពរដ្ឋសំដៅបំរើផលប្រយោជន៍សាធារណៈឬសង្គមដោយស្មើភាពគ្មានការរើសអើង ។ លិខិបទដ្ឋានគតិយុត្តមាន ២ ប្រភេទគឺ :

១.ប្រភេទលិខិតជាច្បាប់ ប្រភេទនេះរួមមាន :

- រដ្ឋធម្មនុញ្ញ (la constitultion)(ជាច្បាប់គោល ជាច្បាប់មូលដ្ឋាន ជាច្បាប់គ្រឹះ ជាច្បាប់កំពូលរបស់ប្រទេស ជាតិ ដែលកំនត់តែអំពី បញ្ហាគោល។)
- ច្បាប់(la lol,law) ច្បាប់ចែងអំពីបញ្ហាសំខាន់ៗ ដើម្បីធានាការដឹកនាំគ្រប់គ្រងរបស់រដ្ឋនៅលើគ្រប់វិស័យ ។ច្បាប់ទាំងឡាយត្រូវបានអុនម័តដោយរដ្ឋសភានិងប្រកាសអោយប្រើដោយព្រះរាជក្រម ។
- ព្រះរាជក្រម(le kram rovale ou l’ordonnance rovale) ជាទូទៅព្រះរាជក្រម ច្រើនប្រើសំរាប់ប្រកាសឱ្យប្រើច្បាប់ដែលសភាបានអនុម័តរួចហើយ ។
- ព្រះរាជក្រឹត្យ le decrel ou krer royale) គឺជាសេចក្តីសំរេចរបស់អង្គការនីតិប្រតិបត្តិ ដែលឡាយព្រះហស្ថលេខាដោយព្រះមហាក្សត្រឬប្រមុនរដ្ឋ ស្តីទី (ករណីដែលអវត្តមានរបស់ព្រះមហាក្សត្រ)
- អនុក្រឹត្យ (le Sous decred , decree) ជាសេចក្តីសំរេចចេញបទបញ្ជា ឬ សេចក្តីសំរេចឯកត្តភូតរបស់រាជរដ្ឋាភិបាល ដែលចុះហត្ថលេខាដោយនាយករដ្ឋមន្រ្តី ។
- ប្រកាស (Prakas, ou l’arrer ou la decision ministertclle) គឺជាសេចក្តីសំរេចរបស់ក្រសួងស្ថាប័ន ដែលមានវិសាលភាពគ្របដណ្តប់លើវិស័យដែលក្រសួងស្ថាប័នមានសមត្ថកិច្ចគ្រប់គ្រង និងក្នុងការតែងតាំងមន្រ្តីក្នុងក្របខ័ណ្ឌក្រសួង ស្ថាប័ន ។
- ដិកា (la decision du gouverncur , Bordereau , Bullerin , Mandar,…) គឺជាសេចក្តីសំរេចរបស់អាជ្ញាធរ ដែលដីមានដែនអានុភាពលើដែនដីដែលខ្លួនគ្រប់គ្រង ។

១-រដ្ឋធម្មនុញ្ញ (la constitution)

ជាច្បាប់គោល ជាច្បាប់មូលដ្ឋាន ជាច្បាប់គ្រឹះ ជាច្បាប់កំពូលរបស់ប្រទេសជាតិ ដែលកំនត់តែអំពី បញ្ញូគោល ៧ ដែលមានជាមូលដ្ឋានដូចជា :

- របបនយោបាយក្នុង និង ក្រៅប្រទេស
- របបសេដ្ឋកិច្ច
- សិទ្ធិ និង ករណីយកិច្ចរបស់ប្រជាពលរដ្ឋ
- ស្ថាប័នរដ្ឋ

២-ច្បាប់ (la loi , law)

ចែងអំពីបញ្ញូសំខាន់ៗ ដើម្បីធានាការដឹកនាំគ្រប់គ្រងរបស់រដ្ឋនៅលើគ្រប់វិស័យ ។ ច្បាប់មានប្រសិទ្ធភាពនិងអានុភាពអនុវត្តយ៉ាងទូលាយនិងមានលក្ខណៈយូរអង្វែង ។ ច្បាប់ទាំងឡាយត្រូវបានអុនម័តដោយរដ្ឋសភានិងប្រកាសអោយប្រើដោយព្រះរាជក្រម ។ ក្រោយព្រះរាជក្រមប្រកាសអោយប្រើ ច្បាប់និងត្រូវចូលជាធរមាន បញ្ញត្តិក្នុងថេរវេលា : -១០ ថ្ងៃក្រោយការប្រកាស (នៅរាជធានី)

-១ ខែ ក្រោយការប្រកាស (នៅខេត្ត-ក្រុងឆ្ងាយ)

ប៉ុន្តែច្បាប់នោះនិងចូលជាធរមានក្រោយពេលប្រកាសភ្លាម ក្នុងករណីដែលច្បាប់នោះត្រូវបានប្រកាស ជាការប្រញាប់ (នៅអវសានប្បញ្ញត្តិចែងថា " ច្បាប់នេះត្រូវបានប្រកាសជាការប្រញាប់ " ។ ច្បាប់ចេញមកពីប្រភព ២គឺ :

-អំណាចនិតិប្រតិបត្តិ : ព្រះមហាក្សត្រ នាយរដ្ឋមន្ត្រី (រាជរដ្ឋបាភិបាល) រដ្ឋមន្ត្រី ប្រធានស្ថាប័នកណ្តាលដែល ច្បាប់ចេញពីប្រភពនេះមុនពេលចូលជាធរមានបញ្ញត្តិគេហៅថា *សេចក្តីព្រាងច្បាប់* ។

-អំណាចនិតិបញ្ញត្តិ : តំណាងរាស្ត្រ ដែលច្បាប់ចេញពីប្រភពនេះមុនពេលចូលជាធរមានបញ្ញត្តិ គេហៅថា *សេចក្តីស្នើច្បាប់* ។ ចំពោះរូបមន្តបញ្ចប់អត្ថបទច្បាប់ គេតែងសរសេរថា :

ច្បាប់នេះត្រូវបានរដ្ឋសភានៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

អនុម័តនៅថ្ងៃទី....... ខែ ...... ឆ្នាំ........ នាសម័យប្រជុំ

៣-ព្រះរាជក្រម (Le Kram royale ou l’ordnnance royale)

ជាទូទៅព្រះរាជក្រម ច្រើនប្រើសំរាប់ប្រកាសអោយប្រើច្បាប់ដែលសភាបានអនុម័តរួចហើយ ។

-ព្រះរាជក្រម ប្រកាសអោយប្រើច្បាប់ស្តីពីការរៀបនិងការប្រព្រឹត្តិទៅនៃគណៈរដ្ឋមន្ត្រី (លេខ ០២.នស.៩៤ ចុះថ្ងៃទី ២០ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ១៩៩៤)

-ព្រះរាជក្រមប្រកាសអោយប្រើជាផ្លូវការនូវច្បាប់ស្តីពីការកែប្រែមាត្រា ២៨នៃរដ្ឋធនុញ្ញព្រះរាជណាចក្រកម្ពុជា ដែលរដ្ឋសភាបានអនុម័តនៅថ្ងៃទី ១៤ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ១៩៩៤

-ព្រះរាជក្រមប្រកាសអោយប្រើជាផ្លូវការនូវច្បាប់ធម្មនុញ្ញស្តីពីវិសោធនកម្មមាត្រា ១១ ១២ ១៣ ១៨ ២២ ២៤ ២៦ ៣០ ៣៤ ៥១ ៩០ ៩៣ និងមាត្រាទាំងឡាយនៃជំពូក ៨ ដល់ជំពូកទី ១៤ នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញព្រះរាជាណាចក្រ កម្ពុជាដែលរដ្ឋសភាបានអនុម័តនៅថ្ងៃទី ៤ ខែ មិនា ឆ្នាំ ១៩៩៩។

៤-ព្រះរាជក្រឹត្យ (Le decret royal)

គឺជាសេចក្តីសំរេចរបស់អង្គការនីតិប្រតិបត្តិ ដែលឡាយព្រះហស្ថលេខាដោយព្រះមហាក្សត្របូប្រមុនរដ្ឋ ស្តីទី (ករណីដែលអវត្តមានរបស់ព្រះមហាក្សត្រ) ។ ជាលិខិតបទដ្ឋានដែលមានលក្ខណៈ ២ គឺ បែបគឺ :

៤-១-មានអានុភាពគ្របដណ្តប់ជាទូទៅ

គឺជាប្រភេទព្រះរាជក្រឹត្យ ដែលមានអានុភាពចាប់បង្ខំអោយរូបវន្តបុគ្គល អនុវត្តជាទូទៅដែលនៅក្នុង សៀវភៅនីតិរដ្ឋបាលទូទៅ(Droil Administratif General) របស់បណ្ឌិត សាយ បូរី បានហៅប្រភេទ ព្រះរាជក្រឹត្យនេះថាជាព្រះរាជក្រឹត្យបទបញ្ជា (Decret reglementalre) : ដូចជា :

-ក្រឹត្យស្តីពីការលើកលែងទោស ឬ បន្ថយទោសអោយទណ្ឌិត(លេខ ២៨ ក្រ ចុះថ្ងៃទី ២០ ខែ មថុនា ឆ្នាំ១៩៨៨)

-ព្រះរាជក្រឹត្យស្តីពីការកំណត់និងចាត់ចែងគ្រប់គ្រងតំបន់សៀមរាប-អង្គរ (លេខ ០១. នស ចុះថ្ងៃ ២៨ ខែ ឧសភា)

-ព្រះរាជក្រឹត្យស្តីពីការបង្កើតក្រុមប្រឹក្សាជាន់ខ្ពស់ផ្នែកវប្បធម៌ជាតិ (លេខស / រកត / ០២៩៥ ១១ ចុះថ្ងៃ ទី ១៩ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ ១៩៩៥)

-ព្រះរាជក្រឹត្យស្តីពីការបង្កើតអាជ្ញាធរជាតិ ដើម្បីការពាររមណីដ្ឋាននិងរៀបចំតំបន់អង្គរហៅថាអាជ្ញាធរ" អប្សារា" (លេខ នស / រកត /០២៩៥/១២ ចុះថ្ងៃទី ១៩ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ ១៩៩៥)

-ព្រះរាជក្រឹត្យស្តីពីការបង្កើតខេត្តឧត្តរមានជ័យ (លេខ នស /រកត / ០១៩៥ /០៧ ចុះថ្ងៃទី ២៨ ខែ មករា ឆ្នាំ ១៩៩៥)

-ព្រះរាជក្រឹត្យស្តីពីលក្ខន្តិកៈគតិយុត្តិនៃគ្រឹះស្ថានរដ្ឋបាល (លេខ នស / រកត /១២៩៧ / ៩១ ចុះថ្ងៃទី ៣១ ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ ១៩៩៧)

-ព្រះរាជក្រឹត្យស្តីពីការបង្កើតឧត្តមក្រុមប្រឹក្សាកំណែទំរង់រដ្ឋ (លេខ នស / រកត / ០៣៩៩ / ៧២ ចុះថ្ងៃទី ២២ ខែ មិនា ឆ្នាំ ១៩៩៩)

-ព្រះរាជក្រឹត្យស្តីពីអាណត្តិរបស់អភិបាលអភិបាលរងខេត្ត-ក្រុងនិងអភិបាល អភិបាលរងស្រុកខ័ណ្ឌនៅទូទាំងព្រះរាជាណាក្រកម្ពុជា (លេខ នស / រកត / ០៣៩៩ /៧៣ ចុះថ្ងៃ ទី ២២ ខែ មិនា ឆ្នាំ ១៩៩៩)

ជាមួយនេះ ព្រះរាជក្រឹត្យបទបញ្ជានេះ ក៏ត្រូវបានគេប្រើផងដែរ ដើម្បីអនុវត្តច្បាប់តាមការកំណត់របស់ច្បាប់ ពោលគឺច្បាប់បានកំណត់បទបញ្ជាថាត្រូវអនុវត្តច្បាប់នោះតាមរយៈព្រះរាជក្រឹត្យ ។ ជាក់ស្តែងត្រង់ចំណុចនេះ ដើម្បីអនុវត្តនូវមាត្រា ៣ នៃច្បាប់ស្តីពីសហលក្ខន្តិកៈរាជការស៊ីវិលនៃព្រះរាជណាចក្រកម្ពុជា (សភាបានអនុម័ត នៅថ្ងៃទី ២១ ខែ តុលា ឆ្នាំ ១៩៩៤) ដែលចែងថា " ក្របខ័ណទាំងឡាយនៃអ្នករាជការត្រូវកំណត់ដោយលក្ខន្តិកៈ ដោយឡែកតាមព្រះរាជក្រឹត្យ " យើងសង្កេតឃើញថាមានព្រះរាជក្រឹត្យជាច្រើនត្រូវបានដាក់ចេញដែលមានជា អាទ៍

-ព្រះរាជក្រឹត្យស្តីពីលក្ខន្តិកៈដោយឡែក នៃក្របខ័ណ្ឌមន្ត្រីគ្រប់គ្រងរដ្ឋបាល (លេខ ជស / រកត / ០៣០០ /១១៦ ចុះថ្ងៃទី ០៣ ខែ មិនា ឆ្នាំ ២០០០)

-ព្រះរាជក្រឹត្យស្តីពីលក្ខន្តិកៈដោយឡែក នៃក្របខ័ណ្ឌមន្ត្រីក្រមការ " មុខងារសធារណៈ " (លេខ នស / រកត / ០៤០០ /០៥៦ ចុះថ្ងៃទី ០៤ ខែ មេសា ឆ្នាំ ២០០០)

-ព្រះរាជក្រឹត្យស្តីពីលក្ខន្តិកៈដោយឡែក នៃក្របខ័ណ្ឌមន្ត្រីក្រមការ " ក្រសួងមហាផ្ទៃ " (លេខ នស / រកត / ០៤០០ /០៧៥ ចុះថ្ងៃទី ២២ ខែ មេសា ឆ្នាំ ២០០០)

-ព្រះរាជក្រឹត្យស្តីពីលក្ខន្តិកៈដោយឡែក នៃក្របខ័ណ្ឌលេខាធិការរដ្ឋបាល " ក្រសួងមហាផ្ទៃ "(លេខ នស / រកត / ០៤០០ /០៩៦ ចុះថ្ងៃទី ១៩ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ ២០០០)

-ព្រះរាជក្រឹត្យស្តីពីរូបសញ្ញារដ្ឋបាល សញ្ញាស័ក្តិ និងឯកសណ្ឋាន នៃក្របខ័ណ្ឌមន្ត្រីគ្រប់គ្រងរដ្ឋបាល និង ក្របខ័ណ្ឌមន្ត្រីក្រមការ (លេខ នស / រកត / ០៧០១ /២៤២ ចុះថ្ងៃទី ២៥ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០០១)

៤-២ មានលក្ខណៈឯកត្តតូត

គឺធ្វើឱ្យមានប្រយោជន៍ ឬ បាត់ប្រយោជន៍តួអង្គបុគ្គល ដូចជា :

-ព្រះរាជក្រឹត្យតែងតាំងប្រតិភូរាជរដ្ឋាភិបាលនិងអភិបាលខេត្ត-ក្រុង (លេខ នស / រកត / ០៣៩៩ /៥៣ ចុះថ្ងៃទី ១២ ខែ មិនា ឆ្នាំ ១៩៩៩)

-ព្រះរាជក្រឹត្យតែងតាំងស្តេចក្រុមឃុន នរោត្តម សិរីវុឌ្ឍ ជាឧត្តមប្រឹក្សាផ្ទាលរបស់ព្រះមហាក្សត្រ (លេខ នស / រកត / ០៣៩៩ / ៤១ ចុះថ្ងៃទី ១២ ខែ មិនា ឆ្នាំ ១៩៩៩) (*)

-ព្រះរាជក្រឹត្យស្តីពីការដាក់ឱ្យចូលនិវត្តន៍ក្នុងក្របខ័ណ្ឌរដ្ឋបាលរណៈនូវ មន្ត្រីដឹកនាំក្រសួងសមាជិកក្រុមប្រឹក្សា ធម្មនុញ្ញ (លេខ នស / រកត / ០២០២ / ០២៨ ចុះថ្ងៃទី .... ខែ ..... ឆ្នាំ ២០០១)

-ព្រះរាជក្រឹត្យស្តីពីការបញ្ឈប់អាណត្តិរបស់ឯកឧត្តម ប៉ុក យុទ្ធា ពីទីប្រឹក្សាផ្ទាល់របស់សម្តេច ជា ស៊ីម ប្រធានព្រឹទ្ធសភា (លេខ នស / រកត / ០១០២ / ០២៣ ចុះថ្ងៃទី ១២ ខែ មិនា ឆ្នាំ ១៩៩៩)

-ព្រះរាជក្រឹត្យស្តីពីការផ្តល់សញ្ជាតិខ្មែរ តាមសញ្ជាតូបនីយកម្មដល់លោក លាំង គួហ៊ រ (លេខ នស / រកត / ០២០២ / ០៣០ ចុះថ្ងៃទី ០៩ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០០០)

គួរកត់សំគាល់ :

តាមមាត្រា ២៨ ថ្មី នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញ វាក្យខ័ណ្ឌទី ១ (....... ទ្រង់ឡាយព្រះហស្ថលេខាលើព្រះរាជក្រឹត្យ តាមសេចក្តីស្នើសុំពីគណៈរដ្ឋមន្ត្រី) ចំណុចនេះបញ្ជាក់ថារាល់ព្រះរាជក្រឹត្យទាំងឡាយ ដែលព្រះមហាក្សត្រឡាយព្រះលេខា ចាំបាច់ត្រូវមានសេចក្តីស្នើសុំគណៈរដ្ឋមន្ត្រី ទើបសមស្របតាម រដ្ឋធម្មនុញ្ញ ។ ប៉ុន្តែការអនុវត្តន៍ជាក់ស្តែងកន្លងមកក៏ដូចជាបចុប្បន្ន មានព្រះរាជក្រឹត្យជាច្រើនដែលពុំមានសេចក្តីស្នើសុំពីគណៈរដ្ឋមន្ត្រី ដូចជា :

-ព្រះរាជក្រឹត្យតែងតាំងរាជរដ្ឋាភិបាល នៃព្រះជាណាចក្រកម្ពុជា (លេខ នស / រកត / ១១៩៨ / ៧២ ចុះថ្ងៃទី ១២ ខែ មិនា ឆ្នាំ ១៩៩៩) (*១)

-ព្រះរាជក្រឹត្យតែងតាំង ឯកឧត្តម ជា ស៊ីម ជា សម្តេច ជា ស៊ីម (ចុះថ្ងៃទី ០៩ ខែ វិច្ឆិការ ឆ្នាំ ១៩៩៣) (*២)

-ព្រះរាជក្រឹត្យតែងតាំង ស្តេចក្រុមហ្លួង នរោត្តម រណឫទ្ធិ ជា សម្តេចក្រុមព្រះ នរោត្តម រណឫទ្ធិ នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា (ចុះថ្ងៃទី ០៩ ខែ វិច្ឆការ ឆ្នាំ ១៩៩៣) (*៣)

-ព្រះរាជក្រឹត្យតែងតាំង ឯកឧត្តម សឺន ស៊ូប៊ែរ្តិ៍ ជាសមាជិកក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញក្នុងអាណត្តិថ្មី (លេខ នស / រកត / ០៥០១ / ០៩៨ ចុះថ្ងៃទី ១០ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ ២០០១) (*៤)

-ព្រះរាជក្រឹត្យតែងតាំង ឯកឧត្តម តុប សំ ជាសមាជិកក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញ (លេខ នស / រកត / ០៦០១ / ១៨៩ ចុះថ្ងៃទី ០១ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០០១) (*៥)

-ព្រះរាជក្រឹត្យតែងតាំងស្តេចក្រុមឃុន នរោត្តម សិរីវុឌ្ឍ ជាឧត្តមប្រឹក្សាផ្ទាល់របស់ព្រះមហាក្សត្រ (លេខ នស / រកត / ០៣៩៩ / ៤១ ចុះថ្ងៃទី ១២ ខែ មិនា ឆ្នាំ ១៩៩៩) (*៦)

ព្រះរាជក្រឹត្យ

ដែលមិនក្រប់គ្រងដោយរដ្ឋសភា ហើយដែលរដ្ឋធម្មនុញ្ញមិនបានចេងបំរុងទុក ។ ឧទាហរណ៍ៈ ព្រះរាជក្រិត្យកំណត់អំពីក្របខណ្ឌមន្ត្រីរាជការ តាមក្រសួងស្ថាប័ន ព្រះរាជក្រិត្យបង្កើតអាជ្ញាធរជាតិ តតយលបន្ទុកកិច្ចការព្រំដែន ព្រះរាចក្រិត្តបង្កើតគ្រឿងឱស្សរិយយស នៃព្រះរាជណាចក្រម្ពុជា ព្រះរាជក្រិត្យបង្កេទអាក្ខធរ្វាតិប្រយុទ្ធប្រឆាំងគ្រឿង

ញានព្រះរាជក្រិត្យ បង្កើតសាលាភូមិនាបាល ព្រះរាជក្រិត្យបង្កេកខេត្តក្រុង...។ ម្យ៉ាងទៀតព្រះរាជត្រូវបានដាក់ចេញសំរាប់:

-ការតែងតាំង ការតំឡើងថ្នាក់ ការផ្លាស់ប្តូរ ការចូលនិវត្សន៍ ការដាក់ក្រៅដំណែង ការដាក់នាយនគរបាលជាន់ខ្ពស់ នាយទាហានជាន់ខ្ពស់ តាមការកំណត់របស់រាជរដ្ឋាភិបាល ។

-ការលើកលែងទោសទណ្ឌិតៈ ព្រះរាជក្រិត្យគឺជាបទញ្ញត្តិ ដែលត្រូវបានរៀបចំនិងស្នើឡើងដោយរដ្ឋមន្រ្តីរកសួងស្ថាប័នមួយឬកច្រើន ។ នៅលើព្រះរាជក្រិត្យតែងតែមានហត្ថលេខាអមរបស់នាយករដ្ឋមន្រ្តី និងរដ្ឋមន្រ្តីមួយរូប ឬច្រើនរូបដែលពាក់ព័ន្ធ។ ជួនកាលនៅលើព្រះរាជក្រិត្យ ពុំមានហត្ថលេខាអមរបស់រដ្ឋមន្រ្តីក្រសួងសាមុី និងនាយករដ្ឋមន្រ្តីទេ ដូចជាៈព្រះរាជគ្រិត្យពាក់ព័ន្ធនឹងស្ថានភាពមន្រ្តីរាជការ....។

តើការចេញព្រះរាជក្រឹត្យដោយមិនមានសេចក្តីស្នើសុំពីគណៈរដ្ឋមន្ត្រីជាការខុសឆ្គងឬ?

បើយើងធ្វើការពិនិត្យលើខ្លឹមសារមាត្រា ២៨ នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញ យើងនិងយល់ថាការចេញព្រះរាជក្រឹត្យ(*) ខាងលើរពិតជាខុសឆ្គង មិនសមស្របដោយពុំមានសេចក្តីស្នើសុំពីគណៈរដ្ឋមន្រ្តី ។ ប៉ុន្តែបើយើងធ្វើការពិនិត្យឱ្យល្អិតល្អន់ (មាត្រា ២៣ ២៧ ១១៩ ១៣៧ នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញ មាត្រា ៥ នៃច្បាប់ស្តីពីការរៀបចំនិង ការប្រព្រឹត្តិទៅនៃគណៈរដ្ឋមន្រ្តី និង ប្រភពនីត្យានុកូលភាពក្នុងបរវេណីរបស់ព្រះមហាក្សត្រខ្មែរដែលបន្ត ទុកមក ការចេញព្រះរាជក្រឹត្យខាងលើពុំមានការខុសឆ្គងឡើយ :

(*១) :មាត្រា ១១៩ ថ្មី នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញ(មាត្រា ១១០ ចាស់) " តាមសេចក្តី ស្នើពីប្រធានដោយមាន មតិឯកភាពពីអនុប្រធានទាំងពីរនៃរដ្ឋសភា ព្រះមហាក្សត្រទ្រង់ចាត់តាំងវៈជនមួយរូបក្នុងចំណោមតំណាងរាស្រ្ត នៃគណបក្សឈ្នះឆ្នោតឱ្យបង្កើតរាជរដ្ឋាភិបាល ។ វៈជនដែលត្រូវបានចាត់តាំងនេះនាំសហការីដែលជាតំណារាស្រ្តឬ សមាជិកគណបក្សតំណាងនៅក្នុងរដ្ឋសភាដែលផ្គូរផ្គងឱ្យកាន់តំណែងផ្សេងៗក្នុងរាជរដ្ឋាភិបាលទៅស្នើសុំសេចក្តីទុកចិត្តពីរដ្ឋសភា។ កាលបើរដ្ឋសភាបានបោះឆ្នោតទុកចិត្តហើយនោះព្រះមហាក្សត្រទ្រង់ ចេញព្រះរាជក្រឹត្យតែង តាំងគណៈរដ្ឋមន្រ្តីទាំងមូល ។

មុនចូលកាន់តំណែងគណៈរដ្ឋមន្រ្តីត្រូវធ្វើសច្ចាប្រណិធាន ដូចមានខ្លឹមសារចែងក្នុងឧបសម្ព័ន ៦ :

(*២) + (*៣) និង (*៦) : តាមបរវេណី គឺជាប្រភពនីត្យានុកូលភាព នៃរាជបុព្វសិទ្ធិដែលស្ថិតនៅក្នុងបរវេណីដែលព្រះមហាក្សត្យខ្មែរបន្តទុកមកដល់សព្វថ្ងៃដែលសង្គមជាតិបានទទួលស្គាល់ទុកជាច្បាប់ឥតសរសេរ ។

(*៤) និង (*៥) : មាត្រា១៣៧ ថ្មី (មាត្រា ១១៨ ចាស់) នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញ " ក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញផ្លាស់ប្តូរថ្មីក្នុងរយៈពេលបីឆ្នាំម្តងបីឆ្នាំម្តង ។ សមាជិកបីរូបត្រូវតែងតាំងដោយព្រះមហាក្សត្រ បីរូបត្រូវជ្រើសតាំងដោយរដ្ឋសភា ហើយបីរូបទៀតត្រូវតែងតាំងដោយឧត្តមក្រុមចៅក្រម ។

ប្រធានត្រូវបានជ្រើសតាំងដោយសមាជិកក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញ ។ ប្រធានមានសំលេងឧត្តមានុភាពក្នុងករណីបែកសំលេងជាពីរស្មើរគ្នា ។

៥_អនុក្រឹត្យ (le sous-decret,sub-decree)

ជាសេចក្តីសំរេចចេញបទបញ្ជា ឬ សេចក្តីសំរេចឯកត្តភូតរបស់រាជរដ្ឋាភិបាល ដែលចុះហត្ថលេខាដោយនាយករដ្ឋមន្ត្រី និង មានព្រះរាជក្រម លេខ ០២ . នស ៩៤ ចុះថ្ងៃទី ២០ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ១៩៩៤ ប្រភពធម្មនិយាម (Source normative) (ប្រភពធម្មនិយាមនៃព្រះរាជក្រមលេខ ០២ . នស . ៩៩ គឺជា១២៧ ថ្មី " មាត្រា ១០៨ ចាស់ " នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញ ដែលចែងថា " ការរៀបចំ និង ការប្រព្រឹត្តិទៅនៃរដ្ឋមន្ត្រីនិងត្រូវកំណត់ក្នុងច្បាប់មួយ ។ អនុក្រឹត្យក៏មាន លក្ខណៈដូចគ្នានិងព្រះរាជក្រឹត្យដែរ :

៥-១ មានអានុភាពគ្របដណ្តប់ជាទូទៅ (បទបញ្ជ)

-អនុក្រឹត្យស្តីពីការកំណត់រចនាសម្ព័ន្ធរដ្ឋបាលថ្នាក់ឃុំ សង្កាត់ (លេខ ៣២ អនក្រ បក ចុះថ្ងៃ ទី ១៩ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ១៩៩៤)

-អនុក្រឹត្យស្តីពីសណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈនៅរាជធានីភ្នំពេញនិងខេត្ត-ក្រុង (លេខ ៤៣ អនក្រ បក ចុះថ្ងៃ ទី ១០ ខែ សីហា ឆ្នាំ ១៩៩៥)

-អុនក្រឹត្យស្តីពីការគ្រប់គ្រងការប្រើប្រាស់អាវុធ និង ជាតិផ្ទុះគ្រប់ប្រភេទ (លេខ ៦២ អនក្រ បក ចុះថ្ងៃ ទី ៣១ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ១៩៩៥)

-អនុក្រឹត្យស្តីពីបែបបទសំរាប់អនុវត្តចំពោះ ការអនុញ្ញាតឱ្យជនបរទេសមិនមែនអន្តោប្រវេសន្តចេញ ចូលនិងស្នាក់អាស្រ័យនៅព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា (លេខ ២៨ អនក្រ បក ចុះថ្ងៃ ទី ២១ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ១៩៩៦)

-អនុក្រឹត្យស្តីពីការរៀបចំ និង ការប្រព្រឹត្តិទៅរបស់ក្រសួងធនធានទឹកនិងឧតុនិយម (លេខ ៥៨ អនក្រ បក ចុះថ្ងៃ ទី ៣០ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ១៩៩៩)

-អនុក្រឹត្យស្តីពីការបង្កើតទិវាវប្បធម៌ជាតិ (លេខ ២៤ អនក្រ បក ចុះថ្ងៃ ទី ១៩ ខែ មិនា ឆ្នាំ ១៩៩៩)

-អនុក្រឹត្យស្តីពីការស្ថិតនៅក្រៅក្របខ័ណ្ឌដើម ចំពោះមន្ត្រីរាជការស៊ីវិល មន្ត្រីតុលាការ មន្ត្រីនគរបាលជាតិ និងកងយោធពលខេមរភូមិន្ទ (លេខ ៥០ អនក្រ បក ចុះថ្ងៃ ទី ១០ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ១៩៩៩)

-អនិក្រឹត្យស្តីពីការកំណត់ប្រាក់របបបេសកកម្មក្នុងប្រទេស (លេខ ០៧ អនក្រ បក ចុះថ្ងៃ ទី ២៤ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ ២០០០)

-អនុក្រឹត្យស្តីពីប្រតិទិនឈប់សំរាកការងាររបស់មន្ត្រី រាជការ និយោកជិក កម្មករប្រចាំឆ្នាំ ២០០១ (លេខ ៦៤ អនក្រ បក ចុះថ្ងៃ ទី ០៤ ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ ២០០០)

-អនុក្រឹត្យស្តីពីភារកិច្ច និង រចនាសម្ព័ន្ធទូទៅនៃកងរាជអាវុធហត្ថ (លេខ ២៥ អនក្រ បក ចុះថ្ងៃ ទី ១៥ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ១៩៩៤)

-អនុក្រឹត្យស្តីពីអត្តសញ្ញាណប័ណ្ណសញ្ជាតិខ្មែរ (លេខ ៣៤ អនក្រ បក ចុះថ្ងៃ ទី ២៦ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ១៩៩៦)

-អនុក្រឹត្យស្តីពីការកំនត់ទីតាំងសំរាប់បង្កើតតំបន់ឧស្សាហកម្មនាងកុក ខេត្តកោះកុង (លេខ ១០ អនក្រ . មក ចុះថ្ងៃទី ...... ខែ........ឆ្នាំ២០០១)

-អនុក្រឹត្យស្តីពីការកង្កើតរាជាយស្វ័យយានកម្ពុជា ជាសគ្រាសសាធារណៈ (លេខ ១១ អនក្រ បក ចុះថ្ងៃ ទី .... ខែ ...... ឆ្នាំ ២០០១)

-អនុក្រឹត្យស្តីពីការបង្កើតសាលាជាតិកសិកម្ម កំពង់ចាម ជាគ្រឹះស្ថានសាធារណៈ (លេខ ១១ អនក្រ បក ចុះថ្ងៃ ទី ០២ ខែ វិច្ឆការ ឆ្នាំ ២០០១)

-អនុក្រឹត្យស្តីពីការបង្កើតនាយកដ្ឋាននគរបាលទេសចរណ៍ នៃក្រសួងមហាផ្ទៃ (លេខ ១២៥ អនក្រ បក ចុះថ្ងៃ ទី ១២ ខែ ធ្នូរ ឆ្នាំ ២០០១)

៥-២ មានលក្ខណៈឯកត្តតូត

គឺអនុក្រឹត្យដែលតែងតាំង តម្លើងឋានៈ បញ្ឈប់ភារកិច្ច....មន្ត្រីថ្នាក់អគ្គនាយករង ប្រធាននាយកដ្ឋាន (ស្ថាប័ន កណ្តាល) អភិបាលរង ខេត្ត-ក្រុង អភិបាលស្រុក និងថ្នាក់វរៈសេនីយ ។

៦-ប្រកាស (le Prakas oul’arret ou la decision ministerielle)

គឺជាសេចក្តីសំរេចរបស់ក្រសួង ស្ថាប័ន ដែលមានវិសាលភាពគ្របដណ្តប់លើវិស័យ ដែលក្រសួងស្ថាប័ន មានសមត្ថកិច្ចគ្រប់គ្រង និង ក្នុងការតែងតាំងមន្ត្រីក្នុងក្របខ័ណ្ឌក្រសួង ស្ថាប័ន ចាប់ពីថ្នាក់អនុប្រធាននាយកដ្ឋាន និង ថ្នាក់ប្រហាក់ប្រហែល (ប្រធានមន្ទីរតាមខេត្ត-ក្រុង) ចុះក្រោម (មាត្រា ២៨ នៃច្បាប់ស្តីពីការរៀបចំ និង ការប្រព្រឹត្តិទៅនៃគណៈរដ្ឋមន្ត្រីដែលប្រកាសឱ្យប្រើដោយព្រះរាជក្រមលេខ ០២.នស. ៩៤ ចុះថ្ងៃទី២០ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ១៩៩៤) ។ប៉ុន្តែប្រការដែលគួរឱ្យកត់សំគោលគឺប្រកាសទាំងឡាយរបស់ក្រសួង ស្ថាប័មិនអាចចែងអំពីអ្វីដែល ស្ថិតនៅ ក្រៅវង្វងសមត្ថិរបស់ក្រសួង ស្ថាប័នខ្លួនឡើយ ហើយខ្លឹមសារនៃប្រកាសនេះមិនអាចផ្ទុយ ឬ ទំនាស់ជាមួយ បទដ្ឋាននា ៗរបស់រាជរដ្ឋាភិបាលឡើយ (មាត្រា ២៩ នៃច្បាប់ស្តីពីការរៀបចំ និង ការប្រព្រឹត្តិទៅរបស់ គណៈរដ្ឋមន្ត្រី) ។

ដូចគ្នានិងព្រះរាជក្រឹត្យ និង អនុក្រឹត្យដែរ ប្រកាសមាន ០២ ប្រភេទ មួយប្រភេទមានលក្ខណៈ គ្រប់ដណ្តប់ ឬ ជាបទបញ្ជា និងមួយប្រភេទមានលក្ខណៈឯកត្តភូត :

-ប្រកាសស្តីពីតួនាទីរបស់រតនាគារជាតិក្នុងប្រព័ន្ធគ្រប់គ្រងមន្ត្រីរាជការស៊ីវិលតាមពិតមានវិទ្យា (លេខ ១០២១ សហវ.រជ ចុះថ្ងៃ ទី ២៣ ខែ ធ្នូរ ឆ្នាំ ១៩៩៨)

-ប្រកាសស្តីពីអាករលើតំលៃបន្ថែម (លេខ ១០៣១ ប្រក . សហវ.ពដ ចុះថ្ងៃ ទី ២៤ ខែ ធ្នូរ ឆ្នាំ ១៩៩៨)ប្រកាសស្តីពីការបង់ថ្លៃសេវាកម្មលើការងារសោតទស្សនិ (លេខ ០៣៩៧ ព.ម ចុះថ្ងៃទី ២២ ខែ ធ្នូរ ឆ្នាំ ១៩៩៩)

-ប្រកាសស្តីពីការប្រគល់កាតព្វកិច្ចប្រមូលថវិការទូទៅរបស់រដ្ឋសំរាប់ការគ្រប់គ្រងឆ្នាំ ១៩៩៩ របស់ មន្ទីនានាដែរជាខ្សែរបណ្តោយនៅតាមខេត្ត - ក្រុង (លេខ ០៣២ ប្រក. សហវ .ថ ចុះថ្ងៃទី ២៩ ខែ មករា ឆ្នាំ ១៩៩៩) គឺជាសេចក្តីសមរេចរបស់ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច និង ហិរញ្ញវត្ថុ កំណត់ឱ្យមន្ទីរសេដ្ឋកិច្ច ហិរញ្ញវត្ថុតាមខេត-ក្រុង ប្រមូលថវិកាតាមជំពូក ២០ និង ២១ សំរាប់ ១៩៩៩ ។

-ប្រកាសស្តីពីកម្មវិធីចំណូលចំណាយប្រចាំខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ ១៩៩៩ ជូនក្រសួងទេសចរណ៍ (លេខ ០៩៣ ប្រក.សហវ.ថ ចុះថ្ងៃទី ០៥ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ ១៩៩៩) គឺជាសេចក្តីសំរេចរបស់ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច និង ហិរញ្ញវត្ថុកំណត់នូវកម្មវិធីចំណូលចំណាយថវិការសំរាប់ក្រសួងទេសចរណ៍ប្រចាំខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ១៩៩៩ ។

-ប្រកាសស្តីពីការព្យួរប្រាក់បៀវត្សរិមន្ត្រីរាជការជាបណ្តោះអាសន្ន (លេខ ៨៩ ប្រក. ស្ន ចុះថ្ងៃទី ២៧ ខែ វិច្ឆការ ឆ្នាំ ២០០០) ជាសេចក្តីសំរេចរបស់ក្រសួងទេសចរណ៏ សំរេចព្យួរប្រាក់បៀវត្សរ៏ចំពោះលោក....... ដែលមិនទាន់ធ្វើនិយ័តកម្ម ផ្តិតមេដៃនិងថតរូប ។

-ប្រកាសស្តីពីការបញ្ចូលក្របខ័ណ្ឌមន្ត្រីរាជការ (លេខ ៩៣ ប្រក. ចុះថ្ងៃទី ២៧ ខែ ធ្នូរ ឆ្នាំ ២០០០)ជាសេចក្តីសំរេចរបស់ក្រសួងទេសចរណ៍សំរេចបញ្ចូលលោក .... ក្នុងក្របខ័ណ្ឌក្រសួងទេសចរណ៍ ។

-ប្រកាសស្តីពីការផ្លាស់ប្តូរកន្លែងការងាររបស់មន្ត្រីរាជការ (លេខ ៩១ ប្រក ចុះថ្ងៃទី ០៤ ខែ ធ្នូរ ឆ្នាំ ២០០០) ជាសេចក្តីសំរេចរបស់ក្រសួងទេសចរណ៍សំរេចបញ្ចូលលោក.........ក្នុងក្របខ័ណ្ឌក្រសួងទេសចរណ៍ ។

-ប្រកាសស្តីពីការផ្លាស់ប្តូរកន្លែងការងាររបស់មន្ត្រីរាជការ (លេខ ៩១ ប្រក ចុះថ្ងៃទី ០៤ ខែ ធ្នូរ ឆ្នាំ ២០០០) ជាសេចក្តីសំរេចរបស់ក្រសួងទេសចរណ៍សំរេចផ្ទេរភារកិច្ចលោក .....មន្ត្រីនាយកដ្ឋានរដ្ឋបាល និង ហិរញ្ញវត្ថុឱ្យ ទៅបំរើការងារនៅអធិការដ្ឋាន ។

-ប្រកាសស្តីពីរបៀបរបបការងាររបស់ក្រសួងទេសចរណ៍ (លេខ ២៧ ប្រក រប ចុះថ្ងៃទី ៣០ ខែ មេសា ឆ្នាំ ២០០១)

......ជាមួយប្រកាសរបស់ក្រសួងនីមួយៗ ក៏មានប្រកាសរួមរបស់អន្តរក្រសួងផងដែរ ដើម្បីគ្រប់គ្រងលើអ្វី ដែលមាន

ពាក់ព័ន្ធគ្នាក្នុងការគ្រប់គ្រងរបស់វិស័យនីមួយៗ ដូចជា :

-ប្រកាសអន្តរក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច និង ហិរញ្ញវត្ថុ-ពាណិជ្ជកម្ម-កសិកម្ម-រុក្ខាប្រមាញ់ និង នេសាទ ស្តីពី ការកំណត់ថ្លៃឈើឈរ និង ថ្លៃលក់ទិញឈើរតាមមាត់ច្រកនាំចេញ (លេខ ១០០ ប្រក.កសក ចុះថ្ងៃទី ២៧ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ ១៩៩៥)

-ប្រកាសអន្តរក្រសួងមហាផ្ទៃ-ការពារជាតិស្តីពី ការគ្រប់គ្រង និង ប្រើប្រាស់អាវុធជាតិផ្ទុះ .....។

-ប្រកាសអន្តរក្រសួងទេសចរណ៍-សាធារណៈការនិងដឹកជញ្ជូនស្តីពីការគ្រប់គ្រងសេវាដឹកជញ្ជូនភ្ញៀវទេសចរណ៍ តាមផ្លូវទឹក ។

-ប្រកាសអន្តរក្រសួងទេសចរណ៍-សុខាភិបាលស្តីពីអនាម័យម្ហូបអាហារតាមបណ្តាលភោជនីដ្ឋាន ។

-ប្រកាសអន្តរក្រសួងទេសចរណ៍-សង្គមកិច្ចការងារ បណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈ និងយុវនិតិសម្បទា ស្តីពីការគ្រប់គ្រងពលកម្មក្នុងវិស័យទេសចរណ៍ (ទប់ស្កាត់ទេសចរណ៍ផ្លូវភេទលើរកុមារ) ។

ប្រការដែលគួរឱ្យចាប់អារម្មណ៍គឺ បទបញ្ជានៃប្រកាសមិនអាចធ្វើឡើងដោយមិនយោងដល

៧.ដីកា (le Deka ou la decision du gouverneur)

គឺជាសេចក្តីសំរេចរបស់អាជ្ញាធរដែលដឹមានដែនអានុភាពលើដែនដីដែលខ្លួនគ្រប់គ្រង ។ ការប្រើប្រាស់គឺដូចប្រកាស់ (la decision ministerielle) ។

២.លិខិតមានលក្ខណះច្បាប់

គឺជាប្រភេទលិខិតដែលគ្រប់ស្ថានប័នរដ្ឋប្រើប្រាស់ ដើម្បីដោះស្រាយការងារឱ្យបានជឿនលឿន ។តំលៃនៃលិខិតមានលក្ខណៈជាច្បាប់នេះគឺ :

-លិខិតមានលក្ខណៈជាច្បាប់របស់ទីស្តីការគណៈរដ្ឋមន្ត្រី (គឺខ្លឹមសារលើកឡើងជាបញ្ហាដែលមានតំលៃឱ្យអនុវត្ត លើទូទាំងប្រទេស) ។

-លិខិតមានលក្ខណៈជាច្បាប់របស់ក្រសួង ស្ថាប័ន (ខ្លឹមសារលើកឡើង ជាបញ្ហាដែលមានតំលៃឱ្យអនុវត្តក្នុងក្រប ខ័ណ្ឌនៃវិស័យដែលខ្លួនគ្រប់គ្រង) ។

-លិខិតមានលក្ខណៈជាច្បាប់របស់អាជ្ញាធរដែនដីគ្រប់ជាន់ថ្នាក់ (គឺខ្លឹមសារលើកឡើងជាបញ្ហាដែលមានតំលៃឱ្យ អនុវត្តក្នុងរង្វងដែនដីដែលខ្លួនគ្រប់គ្រង) ។

ជារួមគ្រប់លិខិតរបស់ក្រសួង ស្ថាប័ន ខេត្ត-ក្រុង មិនត្រូវចែងឱ្យផ្ទុយពីរដ្ឋធម្មនុញ្ញនិងលិខិតបទដ្ឋានមានលក្ខណៈជាច្បាប់របស់ទីស្តីការគណៈរដ្ឋមន្ត្រី (ថ្នាក់លើ) ឡើយ ។ ប្រភេទលិខិតនេះរួមមានៈ

១.សេចក្តីសំរេចចិត្ត (la Resolutipn) ឬ **ញត្តិ** (la motion)

គឺជាសេចក្តីសំរេច (អត្ថបទ) ដែលអនុម័តដោយអង្គការពិគ្រោះពិភាក្សា (រដ្ឋសភា គណបក្សនយោបាយ អង្គការអន្តរជាតិ...) មានបង្គាប់បញ្ជាសំរាប់ដំណើរការប្រព្រឹត្តទៅក្នុងរបស់ខ្លួន ឬ សំដែងបញ្ចេញមតិឬឆន្ទះ របស់ខ្លួនទៅលើគោលដៅអ្វីមួយជាកំណត់ ។

២.សេចក្តីសំរេច (la dicision)

គឺជាបទដ្ឋានមួយដែលក្រសួង ស្ថាប័ន ខេត្ត-ក្រុងដាច់ចេញសំរាប់ឱ្យភាព ឬបុគ្គលិកស្ថិតនៅក្រោមចំណុះ អនុវត្ត ។ សេចក្តីសំរេចត្រូវមានចែងជាមាត្រា (ឬជាប្រការ article) ។ ខ្លឹមសារសេចក្តីសំរេចរបស់ថ្នាក់ក្រោម មិនអាចផ្ទុយពីលិខិតបទដ្ឋានរបស់ថ្នាក់លើឡើយ :

-សេចក្តីសំរេចលេខ ០៣៧ / ០០៣ / ២០០០ កបធ.ច ចុះថ្ងៃទី ២៨ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០០០ (ស្តីពីការត្រួតពិនិត្យធម្មនុញ្ញភាពច្បាប់ស្តីពីរសវនកម្មនៃព្រះរាជាណាក្រកម្ពុជា ដែលរដ្ឋសភាបានអនុម័តកាលពីថ្ងៃទី ២៥ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០០០ និង ព្រឹទ្ធសភាបានពិនិត្យចប់សព្វគ្រប់កាលពីថ្ងៃទី ០៩ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០០០)

៣.សារាចរ (la circulaure)

ជាវិធានរដ្ឋបាលផ្ទៃក្នុងរបស់រាជការ ដែលមានគោលដៅសំខាន់ គឺបំភ្លឺចំណុចខ្លះនៃអត្ថបទច្បាប់ (ដែលសភាបានអនុម័ត)ឬបទបញ្ជារបស់ស្ថាប័ន ដែលប្រធានស្ថាប័នចង់ឱ្យមានការយល់ច្បាស់ និង ឱ្យមានការ អនុវត្តន៍បានដូចៗគ្នាដោយភ្នាក់ងារសារធារណៈដែលស្ថិតនៅក្រោមបង្គាប់ ឬ ណែនាំការងារដែលមានការពាក់ព័ន្ធគ្នារវាងស្ថាប័នទាំងនោះ ដូចជា :

-សារាចរក្រសួងយុត្តិធម៌ លេខ ០១ ស.ររ ប៩៤ ចុះថ្ងៃទី ២៤ ខែ មករា ឆ្នាំ ១៩៩៤ អំពីចំណាត់ការរបស់តុលាការ ។

៤.សារាចរណែនាំ (la circulaire instructive,Instruction)

សារាចរណែនាំក៏ប្រហាក់ប្រហែលគ្នានិងសារាចរដែរ តែសេចក្តីក្នុងសារាចរណែនាំមានលក្ខណៈទូលាយលំអិតជាងសារាចរនិងងាយស្រួលក្នុងការអនុវត្តន៍ជាក់ ។ ភាគច្រើនសារាចរណែនាំច្រើនធ្វើការណែនាំលំអិតដល់ការអុនវត្តន៍ជាក់ស្តែងលើខ្លឹមសារនៃលិខិតបទដ្ឋានណាមួយ ។

-សារាចរណែនាំ ស្តីការប្រាស្រ័យទាក់ទងជាមួយពិរុទ្ធជន និង ទណ្ឌិតជានារីភេទ ដែលជាប់ពន្ធនាគារ ហើយមានកូននៅជាមួយ ។ (លេខ ១៥ សកអ ចុះថ្ងៃទី ២២ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ ១៩៩៥ របស់ក្រសួងសង្គមកិច្ច ការងារ និង អតីតយុទ្ធជន)

* លិខិតបទដ្ឋានខាងលើមាន ២ សណ្ឋាន គឺ :

១-លិខិតបទដ្ឋានដែលមានចរិត " អានុភាព " ជាទូទៅ (de portee generale) (ដែលវិសាលភាពគ្រប ដណ្តប់ជាទូទៅ) ។

២-លិខិតបទដ្ឋានដែលមានលក្ខណៈឯកត្តភូត (de portee individual) ដែលគោលដៅនៃលិខិតគឺសំដៅធ្វើឱ្យមានឬឱ្យខូចប្រយោជន៍របស់បុគ្គលណាមួយជាកំណត់ ។

ឧទាហរណ៍ : ការតែងតាំងតំម្លើងឋានៈជាអគ្គនាយកដល់បុគ្គល (ក) ឬការដកថានៈនាទីរបស់បុគ្គល (ខ) ជាដើម

* ប្រការចងចាំ

ការកែប្រែកែលំអតឬលុបចោលខ្លឹមសារនៃលិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្តិណាមួយដែលមានរួចហើយ(កំពុងនៅ ជាធរមាន) អាចធ្វើឡើងដោយលិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្តិដែលមានវិសាលភាពគតិយុត្តិស្មើឬខ្ពស់ជាង មិនអាចប្រើ លិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្តិដែលមានកំរិតទាបជាងមកលុប ឬបដិសេធឬការកែលំអខ្លឹមសារនៃលិខិតបទដ្ឋានមួយទៀត ដែលមានវិសាលភាពគតិយុត្តិខ្ពស់ជាងបានឡើយ (អសមត្ថកិច្ច) ។

ឧទាហរណ៍ :

-បើលិខិតបទដ្ឋានដើមជា " ច្បាប់ " ត្រូវលុកឬកែសំរួល (ធ្វើវិសោធនកម្ម) ដោយអត្ថបទ " ច្បាប់ " ថ្មី ។

អំពីគំរូរូបមន្តលិខិតបទដ្ឋាន

១_អំពីទំរង់លិខិត

ជាទូទៅទំរងនៃលិខិតបទដ្ឋានមាន ៤ ផ្នែក គឺៈ

ក-ផ្នែកដើមលិខិត

នៅផ្នែកនេះមាន :

-ព្រះរាជសង្ហារ (l’embleme national) សំរាប់ប្រភេទលិខិតបទដ្ឋាន ដលមានកំរិតពីអនុក្រឹត្យឡើងទៅ

-ឈ្មោះប្រទេស (ព្រះរាជាណាចកម្ពុជា)

-បាវចនា (ជាតិ សាសនា ព្រះមហារក្សត្រ)

-នៅពីក្រោមបាវចនាប្រហែល ០២ បន្ទាត់ត្រូវដាក់ចំណងជើង ឬ ប្រភេទនៃលិខិត :

-ព្រះរាជក្រម

-ព្រះរាជក្រឹត្យ

-អនុក្រឹត្យ

-ប្រកាស

....

-ក្រោមចំណងជើង ឬ ប្រភេទលិខិតត្រូវសរសេរ :

-ព្រះគោរម្យងារនៃព្រះមហាក្សត្រ (សំរាប់ព្រះរាជក្រមនិងព្រះរាជក្រឹត្យ)

-រាជរដ្ឋាភិបាល (សំរាប់អនុក្រឹត្យ)

-រដ្ឋមន្រ្តីក្រសួង .... (សំរាប់ប្រកាស)

-ទន្ទឹមនិង ជួរជាមួយពាក្យ " យើង " ប៉ែកខាងឆ្វេងនៃរឹកទំព័រត្រូវដាក់លេខ និង អក្សរកាត់សំរាប់សំគាលប្រភព និង ភេទនៃលិខិត

ខ-មូលបទ

នៅក្នុងផ្នែកនេះ គេត្រូវចុះអត្ថបទដើមទាំងឡាយណាដែលពាក់ព័ន្ធនិងខ្លឹមសារ ឬ វត្ថុបំណងនៃលិខិតបទដ្ឋានដែលត្រូវតាក់តែងដូចជា:

-បានទ្រង់យល់រដ្ឋធម្មនុញ្ញនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា (សំរាប់ព្រះរាជក្រមនិងព្រះរាជក្រឹត្យ)

-បានឃើញរដ្ឋធម្មនុញ្ញនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា (សំរាប់លិខិតបទដ្ឋានចាប់ពីអនុក្រឹត្យចុះក្រោម)

-បានទ្រង់យល់ព្រះរាជក្រឹត្យលេខ នស / រកត / ១១៩៨ / ៧២ ចុះថ្ងៃទី..............

-បានទ្រង់យល់ព្រះរាជក្រមលេខ ០២ / នស / ៩៤ ចុះថ្ងៃទី ....

-តាមសេចក្តីក្រាសបង្គំទូលស្នើសុំរបស់នាយករដ្ឋមន្រ្តីនៃព្រះរាជាណាក្រកម្ពុជា (សំរាប់ព្រះរាជក្រម និង ព្រះរាជក្រឹត្យ) ឬ " ផ្នែកតាមសំណើរបស់រដ្ឋមន្រ្តីក្រសួង ...." " ផ្នែកតាម មតិឯកភាពនៃគណៈរដ្ឋមន្រ្តីនាសម័យប្រជុំពេញអង្គថ្ងៃទី .... ខែ .... ឆ្នាំ .... " (សំរាបអនុក្រឹត្យ)

* ខាងក្រោមនោះចំកណ្តាលទំព័រគែសរសេរ " ត្រាស់បង្គាប់ " (សំរាប់ព្រះរាជក្រមត្រង់នេះត្រូវ សរសេរ ថា " ប្រកាសឱ្យប្រើ ") ឬ សរសេរ " សំរេច " (សំរាប់អនុក្រឹត្យ និង លិខិតបទដ្ឋាន ទាប់ជាង)

* ការយោង (បានទ្រង់យល់..... ឬ បានឃើញ................) គឺគេអាចយោងបានទៅលើគ្រប់លិខិតបទដ្ឋានទាំងឡាយណាដែលមានការពាក់ព័ន្ធដល់ខ្លឹមសារនៃលិខិតបទដ្ឋាន (ព្រះរាជក្រឹត្យ អនុក្រឹត្យ............ ដែលនិងត្រូវដាក់ចេញ) ដោយមិនគិតពីថ្នាក់ទាប់ជាង ឬ ខ្ពស់ជាងនោះឡើយ ។

ចំពោះមូលបទនេះអ្នកខ្លះបានចាត់ចូលទៅក្នុងផ្នែកដើមលិខិតតែម្តង ។

គ-អត្ថបទ (ខ្លឹមសារនៃលិខិត)

ចំពោះព្រះរាជក្រឹត្យ អនុក្រឹត្យប្រកាសស្តីពីការបង្កើត (ព្រះរាជក្រឹត្យ អនុក្រឹត្យ ឬ ប្រកាសដែលមានអានុភាពគ្របដណ្តប់ទូទៅ ឬ បទបញ្ជា) នៅក្នុងផ្នែកនេះប្រើជាជំពូក និង បទប្បញ្ញត្តិដោយក្នុងជំពូកនិងបទបញ្ញត្តិនីមួយៗតែងចែងចេញជាមាត្រា ។ គួរកត់សំគាល់ ថាក្នុងមាត្រានីមួយៗ គេចែងអំពីគំនិតតែមួយប៉ុណ្ណោះ ហើយគំនិតមួយៗអាចចែកចេញជាច្រើនវាក្យខ័ណ្ឌ ឬ កថាខ័ណ្ឌ ឬ ជាច្រើនមាត្រាក៏បាន ។ កាលណាចប់គំនិតមួយ គេឆ្លងទៅចែងគំនិតថ្មីមួយទៀតដោយប្រើមាត្រាថ្មីមួយទៀតដែលមានលេខរៀងបន្ត ។ដោយឡែកចំពោះព្រះរាជក្រឹត្យ អនុក្រឹត្យ ប្រកាស ស្តីពីការតែងតាំងនៅក្នុងផ្នែកនេះគេប្រើតែមាត្រា ប៉ុណ្ណោះ ពុំមានចែងជាជំពូកអ្វីឡើយ ។

ឃ-រូបមន្តបញ្ចប់

នៅពេលដែលខ្លឹមសារនៃអត្ថបទត្រូវបានបញ្ចប់ត្រូវលៃទុកកន្លែងសំរាប់រូបមន្តប

ធ្វើនៅ .... ថ្ងៃទី .... ខែ .... ឆ្នាំ ....

បានយកសេចក្តីក្រាបបង្គំទូលថ្វាយ (ចន្លោះសំរាប់ឡាយព្រហស្តលេខា)

សូមឡាយព្រះហស្តលេខាព្រះមហាក្សត្រ

នាយករដ្ឋមន្ត្រី **នរោត្តម សីហនុ**

ខាចរឈ្មោះ និង ត្រា

ចំពោះអនុក្រឹត្យ ការចុះហត្ថលេខាអមរបស់រដ្ឋមន្ត្រី ឬ ប្រធានស្ថាប័ន គឺកាលណាអនុក្រឹត្យនោះជាសំណើរបស់ក្រសួង ស្ថាប័ន ។ ចំពោះហត្ថលេខាអមនេះ នៅព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាយើងពុំទាន់មានច្បាប់ណាចែងហើយចាប់បង្ខំដាច់ខាតត្រូវតែចុះហត្ថលេខាអមនោះទេ ដូចនេះហើយទើបយើងឃើញក្នុងការអនុវត្តជាក់ស្តែងសព្វថ្ងៃនេះមានលិខិតបទដ្ឋានខ្លះមានចុះហត្ថលេខាអម ហើយមានលិខិតខ្លះទៀតឥតមានហត្ថលេខាអមទេ ។

អំពីគោរម្យងាររបស់ព្រះមហាក្សត្រ

គោរម្យងាររបស់ព្រមហាក្សត្រត្រូវសរសេរជា ៥ បន្ទាត់ដូចខាងក្រោម ៖

យើង

ព្រះបាទសម្ដេច ព្រះនរោត្តម សីហនុ

រាជហរិវង្ស ឧភតោសុជាតិ វិសុទ្ធពង្ស អគ្គមហាបុរសរតន៍

និករោត្តម ធម្មិក មហារាជាធិរាជ បរមនាថ បរមបពិត្រ

ព្រះចៅក្រុងកម្ពុជាធិបតី

រាជហរិវង្ស ៖ រាជ + ហរិ + វង្ស

រាជ ៖ ស្ដេច ឬ ព្រះមហាក្សត្រ

ហរិ ៖ ព្រះនារាយណ៍ ឬ ព្រះអាទិត្យ ឬ ព្រះឥន្ទ

វង្ស ៖ ពូជ

ជាប់ព្រះរាជវង្សព្រះបាទអង្គឌួង

ឧភតោសុជាតៈ ឧភតោ + សុ + ជាត (វចនានុក្រមសម្ដេចសង្ឃរាជ ជួន ណាត ពាក្យឧភតោ សុជាត ពុំមាននៅលើអក្សរ "ត" ទេ)

ឧភតោ ៖ ទាំងសងខាង

សុជាត ៖ ជាតកំណើតដ៏ល្អព្រពៃ ។ អ្នកដែលកើតពីមាតាបិតាទាំងសងខាងមានពូជពង្សស្មើគ្នា (ក្សត្រដូចគ្នា)

វិសុទ្ធពង្ស ៖ វិសុទ្ធ + ពង្ស

វិសុទ្ធ ៖ ស្អាតវិសេស ឬ បរិសុទ្ធឥតមានហ្មង

ពង្ស ៖ វង្ស សន្តាន មានពូជរាង្សល្អបរិសុទ្ធជាស្ដេច

អគ្គមហាបុរសរតន៍

អគ្គ : ទូទៅ

មហា : ធំ

ចុរសរតន៍ : បុរសថ្លៃថ្លា

និករោត្តម : និករ + ឧត្តម

និករ : មនុស្ស ឬ សត្វ

ឧត្តម : ប្រសើរខ្ពងខ្ពស់លើសលែង ។ ពួកមនុស្សដែលខ្ពង់ខ្ពស់

ធម្មិក : អ្នកដែលប្រកបដោយធម៌

ពរមនាថ : ជាទីពឹង ជាពំនឹង ពឹងផ្អែក

បរមបរពិត្រ : បរម + បរពិត្រ

បរម : ប្រសើរខ្ពង់ខ្ពស់ក្រៃលែង

បរពិត្រ : អ្នកមានទ្រព្យសម្បត្តិដ៏សំបូរ

ព្រះចៅ : ចៅហ្វាយដ៏ប្រសើរ

ក្រុង : នគរ ប្រទេស

២-អំពីគំរូបមន្តលិខិត

ក-ច្បាប់

គំរូទី ១

ច្បាប់ស្តីពីការដាក់ក្រុមកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យឱ្យនៅក្រៅច្បាប់

រដ្ឋសភានៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

ដោយយល់ឃើញថា កិច្ចព្រមព្រៀងនៅទីក្រុងប៉ារីសនាថ្ងៃទី ២៣ ខែ តុលា ឆ្នាំ ១៩៩១ ស្តីពីដំណោះស្រាយនយោបាយមួយនៃជម្លោះនៅកម្ពុជាដែលក្រុម " កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ " បានចុះហត្ថលេខាជាមួយហត្ថលេខីខ្មែរបីទៀតតម្រូវឱ្យក្រុម " កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ " ក៏ដូចជាហត្ថលេខីបីទៀតអនុវត្តបទបញ្ញត្តិទាំងប៉ុន្មានសម្រាប់នាំមកនូវសន្តិភាពនិងការផ្សះផ្សារជាតិ ។

ដោយជាក់ស្តែង ក្រុម " កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ " មិនព្រមអនុវត្តបទបញ្ញត្តិសំខាន់ៗនៃកិច្ចព្រមព្រៀងខាងលើ ហើយជាពិសេសរំលោភលើមាត្រាដែលទាមទារ :

-ឱ្យគោរពបទឈប់បាញ់

-ឱ្យអនុញ្ញាតឱ្យមន្ត្រីនិងបុគ្គលិករបស់អាជ្ញាធរបណ្តោះអាសន្ននៃអង្គការសហប្រជាជាតិ (អ.ស.ប) ចូលទៅក្នុងតំបន់ដែលខ្លួនកាន់កាប់

-ឱ្យអនុវត្តការប្រមូលផ្តុំកម្លាំងប្រដាប់អាវុធរបស់ខ្លួន ដកអាវុធនិងរំសាយកម្លាំងទ័ព

-ឱ្យគោរពសិទ្ធមនុស្សនៅកម្ពុជា

+ ដោយលើសពីការមិនគោរពបទបញ្ញត្តិសំខាន់ៗ ទាំងឡាយខាងលើដែលខ្លួនជាហត្ថលេខី ក្រុម " កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ " ឈ្លានពានដោយប្រដាប់អាវុធទៅលើមន្ត្រីនិងបុគ្គលិករបស់អាជ្ញាធរបណ្តោះអាសន្ននៃ អ.ស.ប ទៅលើមន្ត្រីរាជការនៃរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជានិងទៅលើអាយុជីវិតរបស់ប្រជារាស្ត្រកម្ពុជាដោយមិនរើសមុខ ។

+ ដោយក្រុម " កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ " ....

+ ដោយតាំងពីពេលបោះឆ្នោតនាឆ្នាំ ១៩៩៣ រៀងរហូតមក ....

+ ដោយក្រុម "កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ " បានរំលោភលើរដ្ឋធម្មនុញ្ញនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ជាពិសេសលើបទបញ្ញត្តិនៃ

មាត្រា ៣ ដែលចែងថា " ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ជារដ្ឋដែលមិនអាចបំបែកបាន "

មាត្រា ៤ ដែលចែងថា " ប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរគ្រប់រូបត្រូវគោរពរដ្ឋធម្មនុញ្ញនិងគោរពច្បាប់ " "ប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរគ្រប់រូបមានកាតព្វកិច្ចរួមចំណែកកសាងប្រទេសជាតិ និងការពារមាតុភូមិ "

មាត្រា ៥០ ដែលចែងថា " ប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរទាំងពីរភេទ ត្រូវគោរពគោលការណ៏អធិបតេយ្យជាតិនិងលិទ្ធប្រជាធិបតេយ្យសេរីពហុបក្ស " "ប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរទាំងពីភេទត្រូវគោរពទ្រព្យសម្បត្តិសាធារណៈនិងកម្មសិទ្ធីស្របច្បាប់របស់ឯកជន "

មាត្រា ៥២ ដែលចែងជារូមថា " រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាប្តេជ្ញារក្សាឯករាជ្យអធិបតេយ្យបូរណភាពទឹកដីនៃព្រះរាជាណាក្រកម្ពុជា អនុវត្តនយោបាយបង្រួបបង្រួមជាតិ ដើម្បីការពារឯកភាពជាតិការពារនីត្យានុកូលភាពធានាសណ្តាប់ធ្នាប់និងសន្តិសុខសាធារណៈ " ។

ដោយក្រុម " កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ " មិនព្រមទទួលយកសេចក្តីអំពាវនាវជាបន្តបន្ទាប់ឱ្យមកចូលរួមក្នុងដំណើរការផ្សះផ្សារជាតិ ប្រកាសឡើងដោយអាជ្ញាធរអ៊ុនតាក់ ដោយថ្នាក់ដឹកនាំភាគីឯទៀត ....

....

....ដោយ
យល់ឃើញថា មេដឹកនាំនៃក្រុម " កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ " មិនអាចយកកិច្ចព្រមព្រៀង ....

....

ហេតុនេះ រដ្ឋសភានៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាអនុម័តច្បាប់ដែលមានបញ្ញត្តិ ដូចតទៅនេះ :

មាត្រា ១ ~ ដាក់ក្រុម " កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ " និងកម្លាំងយោធារបស់ខ្លួននៅក្រៅច្បាប់ ។

មាត្រា ២~ ចាប់ពីថ្ងៃដែលច្បាប់នេះចូលជាធរមាន ជនទាំងឡាយណាដែលជាសមាជិកអង្គការនយោបាយនិងជាកម្លាំងយោធារបស់ក្រុម " កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ " ត្រូវចាត់ទុកជាជនល្មើសនឹងរដ្ឋធម្មនុញ្ញ និងជាជនល្មើសនិងច្បាប់នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ។

សមាជិកអង្គការនយោបាយ និងជាកម្លាំងយោធារបស់ក្រុម " កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ " គឺត្រូវកំណត់បានតែជនទាំងឡាយណាដែលឱ្យបញ្ជា សមគំនិត ឬ ចូលប្រឡូកដោយផ្ទាល់ក្នុងជម្លោះដោយអាវុធក្នុងទិសដៅបំរើយោបាយរបស់ក្រុម " កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ "។

ជនខាងលើនេះ មិនត្រូវកំណត់ដល់ជនទាំងឡាយដែលជាក្រុមគ្រួសារ ឬ ជាជនដែលរស់នៅក្រោមការក្បៀបសង្កត់របស់ក្រុម " កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ "ឡើយ ។

មាត្រា ៣~ សមាជិកអង្គការនយោបាយនិងកម្លាំងយោធារបស់ក្រុម " កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ " ឬជនណាដែលបានប្រព្រឹត្តិបទឧក្រិដ្ឋធ្វើមនុស្សឃាតដោយចេតនា ចាប់បង្ខំនារីសេពសន្ថវៈ ប្លន់ទ្រព្យសម្បត្តិប្រជារាស្ត្រ ....

....

មាត្រា ៤~ សមាជិកអង្គការនយោបាយនិងកម្លាំងយោធារបស់ក្រុម " កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ " ឬ ជនណាដែលបានប្រព្រឹត្តិអំពើ :

- ធ្វើសកម្មភាពអប្បគមន៍
- បំផ្លាញរាជរដ្ឋាភិបាល
- បំផ្លាញអង្គការនៃអំណាចសាធារណៈ
- ញុះញង់ ឬ បង្ខំពលរដ្ឋឱ្យកាន់អាវុធប្រឆាំងនិងអាជ្ញាធរសាធារណៈ ....

មាត្រា ៥. ច្បាប់នេះអនុគ្រោះទុកពេល ៦ ខែ ក្រោយពីចូលជាធរមាន ឱ្យជនជាសមាជិកអង្គការនយោបាយ ឬ ជាកម្លាំងយោធារបស់ក្រុម " កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ " វិលត្រលប់មករួមរស់ក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់រាជរដ្ឋាភិបាលក្នុងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ដោយមិនយកទោសពៃរ៍ចំពោះបទល្មើសដែលខ្លួនបានប្រព្រឹត្ត ។

មាត្រា ៦. ចំពោះមេដឹកនាំនៃក្រុម " កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ " មិនអាចមានការអនុគ្រោះ ដូចមានចែងក្នុងច្បាប់នេះឡើយ ។

មាត្រា ៧. ព្រះមហាក្សត្រទ្រង់អាចបន្ធូរបន្ថយទោស ឬ លើកលែងទោសតាមព្រះរាជសិទ្ធិ ដែលមានចែងក្នុងមាត្រា ២៧ នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញ ។

មាត្រា ៨. ក្រោយច្បាប់នេះចូលជាធរមានភ្លាម ទ្រព្យសម្បត្តិទាំងឡាយ ដែលស្ថិតនៅក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់ក្រុម " កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ " ឬ របស់ជនល្មើសផ្សេងទៀត ....

មាត្រា ៩. ជនណាដែលយកច្បាប់នេះទៅរំលោភសិទ្ធិប្រជាពលរដ្ឋដោយធ្វើការគំរាមកំហែង ការចោទប្រកាន់ ការចាប់ខ្លួន ការឃាតខ្លួន ការធ្វើទារុណកម្ម ឬ រំលោភលើលំនៅស្ថានមិនត្រឹមត្រូវ ត្រូវផ្តន្ទាទោសដាក់គុកពី ពីរឆ្នាំ ទៅប្រាំឆ្នាំ ។

អ្នកផ្តល់ពត៌មានមិនពិត អ្នកធ្វើសាក្សីភូតកុហក អ្នកក្លែងបង្កើតភ័ស្តុង ....

ប្រជាពលរដ្ឋរងគ្រោះដោយអយុត្តិធម៌ មានសិទ្ធិប្តឹងតវ៉ាទារសំណង ដើម្បីជួលជុលការខូចខាតដែលបង្កើតឡើងពីការរំលោភសិទ្ធិខាងលើ ។

មាត្រា ១០. ច្បាប់នេះត្រូវប្រកាសជាការប្រញាប់ ។

ច្បាប់នេះត្រូវបានរដ្ឋសភានៃព្រះរាជណាក្រកម្ពុជា

អនុម័តនៅថ្ងៃទី ៧ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ១៩៩៤ នាសម័យប្រជុំ

រដ្ឋសភាលើកទី ២ នីតិកាលទី ១

ភ្នំពេញ ថ្ងៃទី ៧ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ១៩៩៤

ប្រធានរដ្ឋសភាស្តីទី

ហត្ថលេខា

ឡូយ ស៊ីមឈាង

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ

ប្រវត្តិរូប និង កិច្ចសន្យា ការស្នាក់នៅរបស់កូនសិស្ស ក្នុងវត្តពិភពខ្មែរស៊ី

-គោត្តនាម-នាម........................អាយុ........ឆ្នាំ ជនជាតិ........សញ្ជាតិ.........ជាសិស្សរៀននៅវិទ្យាល័យ **កំពង់ឈើទាល់** ស្រុក **ប្រាសាទសំបូរ** ខេត្ត **កំពង់ធំ**។

-ថ្ងៃ-ខែ-ឆ្នាំកំណើត :..

-ទីកន្លែងកំណើត :..

-នាមនាយកសាលា :..

-ម្តាយឈ្មោះ :......................អាយុ ....ឆ្នាំបុខរបរ................រស់/ស្លាប់......................

សព្វថ្ងៃរស់នៅភូមិ..................ឃុំ............ស្រុក.......................ខេត្ត.............................

ឪពុកឈ្មោះ :........................អាយុ.........ឆ្នាំបុខរបរ................រស់/ស្លាប់......................

សព្វថ្ងៃរស់នៅភូមិ..................ឃុំ............ស្រុក.......................ខេត្ត.............................

-បច្ចុប្បន្នរៀននៅសាលា :..

កាន់ប័ណ្ណសំគាល់ខ្លួនលេខ :..

-កំរិតវប្បធម៌ :..

-បច្ចុប្បន្នមានឋានៈជា :..

-អាស័យដ្ឋានស្នាក់នៅជាអចិន្ត្រៃយ៍ : កុដិលេខ....វត្ត.............សង្កាត់..........ខ័ណ្ឌ..........រាជធានី ភ្នំពេញ។

-ព្រះគ្រូចៅអធិការព្រះនាម : **លឹម ភឿន** កុដិលេខ២ វត្ត **ពិភពខ្មែរស៊ី** សង្កាត់**ស្រះចក** ខ័ណ្ឌ**ដូនពេញ** រាជធានី ភ្នំពេញ។

-តាំងពីកុមារវ័យរហូរដល់បច្ចុប្បន្នធ្លាប់មានកំហុសឆ្គងនិងច្បាប់រដ្ឋដែរឬទេ?................................

-កាលពីមុនធ្លាប់មានប្រពន្ធ-កូនដែរឬទេ?....................បច្ចុប្បន្នស្នាក់នៅឯណា?.....................
ប្រវត្តិរូបខាងលើនេះ ពិតជាត្រឹមត្រូវ បើប្រាសចាកពីការពិត ខ្ញុំព្រះករុណាសូមទទួលខុសត្រូវចំពោះ មុខច្បាប់ជាធរមាន។

កិច្ចសន្យា

ការស្នាក់នៅក្នុងវត្តពិភទ្ទរង្សី ខ្ញុំព្រះករុណាឈ្មោះ................សូមធ្វើកិច្ចសន្យាដូចខាងក្រោមនេះ -
សូមប្តេជ្ញាប្រព្រឹត្តធ្វើតាមច្បាប់ផ្ទៃក្នុងរបស់វត្ត និង ច្បាប់រដ្ឋធម្មនុញ្ញនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា។

-មិនប្រព្រឹត្តអំពើអបាយមុខ អំពើអនាចារ បង្កភាពអនាធិបតេយ្យ និង អំពើហិង្សាណាមួយ ដែលនាំឱ្យប៉ះពាល់ដល់កិត្តិយសវត្ត និង សន្តិសុខសង្គម។

-មិនលក់ដូរ និង ជួលទីកន្លែងស្នាក់នៅរបស់ខ្លួនឱ្យដល់អ្នកដទៃជាដាច់ខាត់ នៅពេលដែលខ្លួន
ឈប់ស្នាក់នៅ សូមប្រគល់ជូនមកឱ្យវត្តវិញតាមការកំណត់។

-ខ្ញុំព្រះករុណា សូមដាក់ចិត្តដាក់កាយជួយធ្វើការងារសង្ឃ មានការរៀបចំធ្វើពិធីបុណ្យផ្សេងៗ និង ជួយបោសសំអាតវត្តអារាមតាមការកំណត់របស់ព្រះសង្ឃ លើកលែងតែជាប់ចិក្ខសិក្សា។

បើខ្ញុំព្រះករុណាមិនធ្វើតាមកិច្ចសន្យាខាងលើនេះទេ សូមទទួលខុសត្រូវចំពោះច្បាប់វត្តជាធរមាន។

អាស្រ័យដូចបានទូលពិតមកខាងលើនេះ ខ្ញុំព្រះករុណាសង្ឃឹមថា ព្រះគ្រូចៅអធិការ មានព្រហ្ម វិហារធម៌ ប្រកបដោយទឹកចិត្តសប្បុសសន្តោសប្រោសប្រណីដល់ខ្ញុំព្រះករុណា ដែលជានិស្សិតក្រីក្រ បានស្នាក់ នៅក្នុងវត្ត ដើម្បីបន្តការសិក្សាចប់ចុងចប់ដើមដោយអនុគ្រោះផង។

បានឃើញ និង ឯកភាពពីគ្រូចៅអធិការ

វត្តពិភទ្ទរង្សី ថ្ងៃទី......ខែ..........ឆ្នាំ២០០...

ហត្ថលេខា

ធ្វើនៅវត្តពិភទ្ទរង្សី ថ្ងៃទី...ខែ.......ឆ្នាំ២០០...

ហត្ថលេខាសាម៉ីខ្លួន

ព្រះរាជក្រម

នស/រកម/០១០៥/០០២

យើង

ព្រះករុណាព្រះបាទសម្តេចព្រះបរមនាថ នរោត្តម សីហមុនី

សមានភូមិជាតិសាសនា រក្ខតខត្តិយា ខេមរារដ្ឋរាស្ត្រ ពុទ្ធិន្ទ្រាធរាមហាក្សត្រ

ខេមរាជនា សមូហោភាស កម្ពុជឯករាជរដ្ឋបូរណសន្តិ សុភមង្គលា សិរីវិបុលា

ខេមរាស្រីពិរាស្ត្រ ព្រះចៅក្រុងកម្ពុជាធិបតី

- បានទ្រង់យល់រដ្ឋធម្មនុញ្ញ នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
- បានទ្រង់យល់ព្រះរាជក្រមលេខ ជស/រកម/០៤៩៨/០៦ ចុះថ្ងៃទី ១៨ ខែ មេសា ឆ្នាំ ១៩៩៨ ដែលប្រកាសឱ្យប្រើច្បាប់ ស្តីពីការរៀបចំ និង ការប្រព្រឹត្តទៅនៃក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញ
- បានទ្រង់យល់ព្រះរាជក្រឹត្យលេខ នស/រកត/០៧០៤/១២៤ ចុះថ្ងៃទី ១៥ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០០៤ ស្តីពីការតែងតាំងរាជរដ្ឋាភិបាលនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
- បានទ្រង់យល់ព្រះរាជក្រមលេខ ០២/នស/៩៤ ចុះថ្ងៃទី ២០ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ១៩៩៤ ដែលប្រកាស ឱ្យប្រើច្បាប់ ស្តីពីការរៀបចំ និង ការប្រព្រឹត្តទៅនៃគណៈរដ្ឋមន្ត្រី
- បានទ្រង់យល់ព្រះរាជក្រមលេខ នស/រកម/០១៩៦/០៩ ចុះថ្ងៃទី ២៤ ខែ មករា ឆ្នាំ ១៩៩៦ ដែលប្រកាសឱ្យប្រើច្បាប់ ស្តីពីការបង្កើតទីស្តីការគណៈរដ្ឋមន្ត្រី
- បានទ្រង់យល់សេចក្តីក្រាបបង្គំទូលថ្វាយរបស់សម្តេចនាយករដ្ឋមន្ត្រីនៃរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា

ប្រកាសឱ្យប្រើ

ច្បាប់ស្តីពីការបង្កើតក្រសួងកិច្ចការនារី ដែលរដ្ឋសភាបានអនុម័តកាលពីថ្ងៃទី២៧ ខែតុលា ឆ្នាំ ២០០៤ នាសម័យប្រជុំពេញអង្គលើកទី ១ នីតិកាលទី ៣ ហើយដែលព្រឹទ្ធសភា បានអនុម័តយល់ស្របលើទម្រង់ និង គតិនៃច្បាប់នេះទាំងស្រុង កាលពីថ្ងៃទី ៥ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០០៤ នាសម័យប្រជុំពេញអង្គលើកទី៩ នីតិកាលទី១ ព្រមទាំងត្រូវបានក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញប្រកាសថា ស្របនឹងរដ្ឋធម្មនុញ្ញតាមសេចក្តីសម្រេចលេខ ០៦៧/០០៩/២០០៤ កបធ.ច ចុះថ្ងៃ ទី ០៣ ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ ២០០៤ ហើយដែលមានសេចក្តីទាំងស្រុងដូចតទៅនេះ :

ច្បាប់ស្តីពីការបង្កើតក្រសួងកិច្ចការនារី

មាត្រា ១.-

ត្រូវបានបង្កើតក្រសួងកិច្ចការនារី ចំណុះរាជរដ្ឋាភិបាលនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ។

មាត្រា ២.-

ក្រសួងកិច្ចការនារី មានសមត្ថកិច្ចនិងដឹកនាំគ្រប់គ្រងលើវិស័យកិច្ចការនារី នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ។

មាត្រា ៣.-

ក្រសួងកិច្ចការនារី ត្រូវបានដឹកនាំដោយរដ្ឋមន្ត្រីមួយរូប ដែលអមដោយរដ្ឋលេខាធិការ និង/ ឬ អនុរដ្ឋលេខាធិការតាមការចាំបាច់ ។

មាត្រា ៤.-

ការរៀបចំរចនាសម្ព័ន្ធ និង ការប្រព្រឹត្តរបស់ក្រសួងកិច្ចការនារី ត្រូវកំណត់ដោយអនុក្រឹត្យ ។

មាត្រា ៥.-

បទប្បញ្ញត្តិទាំងឡាយណាដែលផ្ទុយទៅនឹងច្បាប់នេះត្រូវទុកជានិរាករណ៍ ។

មាត្រា ៦.-

ច្បាប់នេះត្រូវប្រកាសជាការប្រញាប់ ។

ធ្វើនៅព្រះបរមរាជវាំងរាជធានីភ្នំពេញ,ថ្ងៃទី *១៧* ខែ *មករា* ឆ្នាំ ២០០៥

ព្រះហស្តលេខា និង ព្រះរាជលញ្ឆករ

ពរល .០៥០១.០១៥ **នរោត្តម សីហមុនី**

បានយកសេចក្តីក្រាបបង្គំទូលថ្វាយ

សូមឡាយប្រហស្តលេខាព្រះមហាក្សត្រ

នាយករដ្ឋមន្ត្រី លេខ *០៦.* ច.ល

ហត្ថលេខា **ដើម្បីចម្លងចែក**

ហ៊ុន សែន រាជធានីភ្នំពេញ, ថ្ងៃទី *០៩* ខែ *មករា* ឆ្នាំ ២០០៥

អគ្គលេខាធិការរាជរដ្ឋាភិបាល

ព្រះរាជក្រឹត្យ

នស/រកត/០៨០៧/៣៦៣

យើង

ព្រះករុណាព្រះបាទសម្តេចព្រះបរមនាថ នរោត្តម សីហមុនី
សមានភូមិជាតិសាសនា រក្ខតខត្តិយា ខេមររដ្ឋរាស្ត្រ ពុទ្ធិន្ទ្រាធរាមហាក្សត្រ
ខេមរាជនា សម្ពហោភាស កម្ពុជឯករាជរដ្ឋបូរណសន្តិ សុភមង្គលា សិរីវិបុលា
ខេមរាស្រីពិរាស្ត្រ ព្រះចៅក្រុងកម្ពុជាធិបតី

- បានទ្រង់យល់រដ្ឋធម្មនុញ្ញ នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

- បានទ្រង់យល់ព្រះរាជក្រឹត្យលេខ នស/រកត/០៧០៤/១២៤ ចុះ ថ្ងៃទី ១៥ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០០៤ ស្តីពីការតែងតាំងរាជរដ្ឋាភិបាល នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

- បានទ្រង់យល់ព្រះរាជក្រមលខ ០២/នស/៩៤ ចុះថ្ងៃទី ២០ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ១៩៩៤ ដែល ប្រកាសឱ្យប្រើច្បាប់ ស្តីពីការរៀបចំ និង ការប្រព្រឹត្តទៅនៃគណៈរដ្ឋមន្ត្រី

- បានទ្រង់យល់ព្រះរាជក្រមលេខ ០៦/នស/៩៤ ចុះថ្ងៃទី ២៦ ខែ តុលា ឆ្នាំ ១៩៩៤ ដែលប្រកាស ឱ្យប្រើច្បាប់ ស្តីពីសហលក្ខន្តិកៈមន្ត្រីរាជការស៊ីវិល នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

- បានទ្រង់យល់ព្រះរាជក្រឹត្យលេខ ជស/រកត/០៣០០/១១៦ ចុះថ្ងៃទី ០៣ ខែ មីនា ឆ្នាំ ២០០០ ស្តីពីលក្ខន្តិកៈដោយឡែកនៃក្របខ័ណ្ឌមន្ត្រីគ្រប់គ្រងរដ្ឋបាល

- បានទ្រង់យល់សេចក្តីក្រាបបង្គំទូលថ្វាយ របស់សម្តេចនាយករដ្ឋមន្ត្រីនៃរាជរដ្ឋាភិបាល នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

ត្រាស់បង្គាប់

មាត្រា ១ : ត្រូវបានដាក់មន្ត្រីរាជការក្របខ័ណ្ឌមន្ត្រីគ្រប់គ្រងរដ្ឋបាលរបស់ក្រសួង ស្ថាប័ន ឱ្យចូលនិវត្តន៍ក្នុងមុខតំណែង និង ក្របខ័ណ្ឌមុខងារសាធារណៈ ដោយរក្សាមុខតំណែង នយោបាយដដែល មានដូចខាងក្រោម ÷

ក្រសួងផែនការ				
១	ឯកឧត្តម **ឆាយ ថន**	រដ្ឋមន្ត្រី	ឧត្តមមន្ត្រី ថ្នាក់លេខ១	ចូលនិវត្តន៍ថ្ងៃទី០១.១១.២០០៧
ក្រសួងពាណិជ្ជកម្ម				
២	ឯកឧត្តម **តាន់ ស៊ិនតូ**	អនុរដ្ឋលេខាធិការ	ឧត្តមមន្ត្រី ថ្នាក់លេខ១	
ក្រសួងអប់រំ យុវជន និង កីឡា				
៣	ឯកឧត្តម **ឆយ អួន**	អនុរដ្ឋលេខាធិការ	ឧត្តមមន្ត្រី ថ្នាក់លេខ២	

មាត្រា ២ : បទប្បញ្ញត្តិទាំងឡាយណា ដែលមានខ្លឹមសារផ្ទុយនឹងព្រះរាជក្រឹត្យនេះ ត្រូវចាត់ទុកជានិរាករណ៍។

មាត្រា ៣ : សម្តេចនាយករដ្ឋមន្ត្រីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ត្រូវទទួលបន្ទុកអនុវត្តឱ្យបានសម្រេចនូវព្រះរាជក្រឹត្យនេះ ។

មាត្រា ៤ : ព្រះរាជក្រឹត្យនេះចូលជាធរមាន ចាប់ពីថ្ងៃឡាយព្រះហស្តលេខាតទៅ ។

ព្រះហស្តលេខា និង ព្រះរាជលញ្ឆករ

ពរល. ០៧០៨.៣៨៧ **នរោត្តម សីហមុនី**

ធ្វើនៅព្រះបរមរាជវាំង,រាជធានីភ្នំពេញ ថ្ងៃទី *១៥* ខែ *សីហា* ឆ្នាំ ២០០៧

លេខ *៣៦៩* ច.ល

ដើម្បីចម្លងចែក

រាជធានីភ្នំពេញ,ថ្ងៃទី *០៧* ខែ *សីហា* ឆ្នាំ ២០០៧

អគ្គលេខាធិការរងរាជរដ្ឋាភិបាល

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ

រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា

លេខៈ.*៦៩៥.អនក្រ.តត*

អនុក្រឹត្យ

ស្តីពី

ការតែងតាំងផ្លាស់ប្តូរមុខងារ នាយទាហាន

រាជរដ្ឋាភិបាល

-បានឃើញរដ្ឋធម្មនុញ្ញ នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

-បានឃើញព្រះរាជក្រឹត្យលេខ នស/រកត/០៧០៤/១២៤ ចុះថ្ងៃទី ១៥ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០០៤ ស្តីពីការតែងតាំងរាជរដ្ឋាភិបាល នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

-បានឃើញព្រះរាជក្រមលេខ ០២/នស/៩៤ ចុះថ្ងៃទី ២០ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ១៩៩៤ ដែលប្រកាសឱ្យប្រើច្បាប់ស្តីពីការរៀបចំ និង ការប្រព្រឹត្តទៅនៃគណៈរដ្ឋមន្ត្រី

-បានឃើញព្រះរាជក្រមលេខ នស/រកម/០១៩៦/០៧ ចុះថ្ងៃទី ២៤ ខែ មករា ឆ្នាំ ១៩៩៦ ដែលប្រកាសឱ្យប្រើច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត ក្រសួងការពារជាតិ

-បានឃើញព្រះរាជក្រឹត្យលេខ នស/រកត/០៧០១/២៣៧ ចុះថ្ងៃទី ១៨ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០០១ ស្តីពីការ កែសំរួលតួនាទីភារកិច្ច និង រចនាសម្ព័ន្ធចាត់តាំងរបស់ អគ្គបញ្ជាការដ្ឋាន នៃកងយោធពលខេមរភូមិន្ទ

-បានឃើញអនុក្រឹត្យលេខ ៦៥ អនក្រ.បក ចុះថ្ងៃទី ១៤ ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ ២០០០ ស្តីពីការរៀបចំ និង ការប្រព្រឹត្តទៅរបស់ក្រសួងការពារជាតិ

-បានឃើញអនុក្រឹត្យលេខ ៣១ អនក្រ.បក ចុះថ្ងៃទី ២៨ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០០៤ ស្តីពីការកែសំរួលរចនា សម្ព័ន្ធ និង ប្តូរឈ្មោះខុទ្ទកាល័យរបស់ ក្រសួងការពារជាតិ មកជាអគ្គលេខាធិការដ្ឋាន ក្រសួងការពារជាតិ

-តាមសំណើររបស់ រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងការពារជាតិ

ស ម្រេ ច

មាត្រា ១ : ត្រូវបានតែងតាំងផ្លាស់ប្តូរមុខងារ នាយទាហាន នៃកងយោធាពលខេមរភូមិន្ទ ដែលមានរាយនាមដូចខាងក្រោម÷

១-ឧត្តមសេនីយ៍ទោ **អ៊ុំ សារ៉ុម** អត្តលេខ ០០០៣៣២ នាយកទីចាត់ការហិរញ្ញវត្ថុ អគ្គបញ្ជាការដ្ឋាន បច្ចុប្បន្នជានាយកទីចាត់ការអភិវឌ្ឍន៍ អគ្គបញ្ជាការដ្ឋាន

២-ឧត្តមសេនីយ៍ត្រី **សេង ទុណ្ណី** អត្តលេខ ០០១១៨១ នាយករងខុទ្ទកាល័យ អគ្គបញ្ជាការដ្ឋាន បច្ចុប្បន្នជានាយកទីចាត់ការហិរញ្ញវត្ថុ អគ្គបញ្ជាការដ្ឋាន

៣-ឧត្តមសេនីយ៍ត្រី **ខ្មៅ សាត់** អត្តលេខ ០០២៨២ ជាទីប្រឹក្សា អគ្គមេបញ្ជាការ

៤-ឧត្តមសេនីយ៍ត្រី **ផាន់ សិទ្ធី** អត្តលេខ ០០៤៣២១ ជាទីប្រឹក្សា ក្រសួងការពារជាតិ

៥-វរសេនីយ៍ឯក **ទេព សាមឿន** អត្តលេខ ០០០៥០៤ ជាទីប្រឹក្សា អគ្គមេបញ្ជាការ

៦-វរសេនីយ៍ឯក **ចាន់ ខេមរះ** អត្តលេខ ០០០៤៨៧ ជាទីប្រឹក្សា អគ្គមេបញ្ជាការ

៧-វរសេនីយ៍ឯក **គង់ សិទ្ធ** អត្តលេខ ០០០៨៦១ ជាទីប្រឹក្សា អគ្គមេបញ្ជាការ

មាត្រា ២ : រដ្ឋមន្ត្រី ទទួលបន្ទុកទីស្តីការគណៈរដ្ឋមន្ត្រី រដ្ឋមន្ត្រី ក្រសួងការពារជាតិ រដ្ឋមន្ត្រី ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច និងហិរញ្ញវត្ថុអគ្គមេបញ្ជាការ នៃកងយោធពលខេមរភូមិន្ទ រដ្ឋមន្ត្រី រដ្ឋលេខាធិការ គ្រប់ក្រសួងស្ថាប័នដែលពាក់ព័ន្ធនិងបណ្តាសមាសភាពដូចក្នុងមាត្រា១ ត្រូវអនុវត្តអនុក្រឹត្យនេះចាប់ពីថ្ងៃ ចុះហត្ថលេខាតទៅ ។

រាជធានីភ្នំពេញ,ថ្ងៃទី..*២៦*...ខែ..តុលា..ឆ្នាំ ២០០៦

នាយករដ្ឋមន្ត្រី

<u>កន្លែងទទួល</u>

-ក្រសួងព្រះបរមរាជវាំង

-អគ្គលេខាធិការដ្ឋានព្រឹទ្ធសភា

-អគ្គលេខាធិការដ្ឋានរដ្ឋសភា

-អគ្គលេខាធិការរាជរដ្ឋាភិបាល

-ខុទ្ទកាល័យសម្តេចនាយករដ្ឋមន្ត្រី

-ដូចមាត្រា ២

-ឯកសារ-កាលប្បវត្តិ

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា **ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ**

លេខ : ..៨៨...អ នក្រ.បក 3

អនុក្រឹត្យ

ស្តីពី

ការបង្កើតអគ្គាធិការដ្ឋានពុទ្ធិកសិក្សាជាតិ

នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

3

រាជរដ្ឋាភិបាល

- បានឃើញរដ្ឋធម្មនុញ្ញ នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

- បានឃើញព្រះរាជក្រឹត្យលេខ នស/រកត/០៧០៤/១២៤ ចុះថ្ងៃទី ១៥ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០០៤ ស្តីពីការ តែងតាំងរាជរដ្ឋាភិបាលនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

- បានឃើញព្រះរាជក្រមលេខ ០២/នស/៩៤ ចុះថ្ងៃទី ២០ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០០៤ ដែលប្រកាសឱ្យប្រើ ច្បាប់ស្តីពីការរៀបចំ និងការប្រព្រឹត្តទៅនៃគណៈរដ្ឋមន្ត្រី

- បានឃើញព្រះរាជក្រមលេខ នស/រកម/០១៩៦/១៩ ចុះថ្ងៃទី ២៤ ខែ មករា ឆ្នាំ ១៩៩៦ ដែលប្រកាសឱ្យប្រើច្បាប់ស្តីពីការបង្កើត ក្រសួងធម្មការ និង សាសនា

- បានឃើញព្រះរាជក្រឹត្យលេខ ០៥ អនក្រ.បក ចុះថ្ងៃទី ២៣ ខែ មេសា ឆ្នាំ ២០០៦ ស្តីពីការប្រែក្លាយ ពុទ្ធិកមហាវិទ្យាល័យព្រះសីហនុរាជទៅជាពុទ្ធិកសាកលវិទ្យាល័យព្រះសីហនុរាជ

- បានឃើញព្រះរាជក្រឹត្យលេខ នស/រកត/០៨០៦/៣៦១ ចុះថ្ងៃទី ២៣ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០០៦ ស្តីពីការ តែងតាំងសម្តេច ព្រះមហាសុមេធាធិបតី **នន្ទ ង៉ែត** ព្រះសង្ឃនាយកនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ជាសាកលវិទ្យាធិការពុទ្ធិកសាកលវិទ្យាល័យ ព្រះសីហនុរាជ។

- បានឃើញព្រះសង្ឃប្រកាសលេខ ០០១/០៦ ម.ស.រធត ចុះថ្ងៃទី ២៤ ខែ សីហា ឆ្នាំ ២០០៦ ស្តីពីការ កំណត់បែងចែកភារកិច្ចសម្តេចព្រះអគ្គមហាសង្ឃរាជាធិបតី សម្តេចព្រះមហាសង្ឃរាជ និង សម្តេចព្រះមហាសុមេធាធិបតី ព្រះសង្ឃនាយក

- យោងតាមសំណូមពរ និង តម្រូវការចាំបាច់

ស ម្រេ ច

មាត្រា ១ : ត្រូវបានបង្កើត "**អគ្គាធិការដ្ឋានពុទ្ធិកសិក្សាជាតិ នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា**" ទទួលបន្ទុកគ្រប់គ្រងលើពុទ្ធិកបឋមសិក្សារហូតដល់ពុទ្ធិកឧត្តមសិក្សា និង ក្រោយពុទ្ធិកឧត្តមសិក្សា ទូទាំងប្រទេស

មាត្រា ២ : អគ្គាធិការដ្ឋានពុទ្ធិកសិក្សាជាតិ នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា មានតួនាទី និង ភារកិច្ចដូចខាងក្រោម :

- គ្រប់គ្រងដឹកនាំនិងរៀបចំកម្មវិធីសិក្សាឱ្យប្រព្រឹត្តទៅឱ្យបានរីកចំរើនល្អបសើរ ស្របតាមកម្មវិធីសិក្សារបស់ក្រសួងអប់រំយុវជន និង កីឡា
- លើកគម្រោងផ្តល់យោបល់រៀបចំកម្មវិធីសិក្សា ក្នុងផ្នែកចំណេះវិជ្ជាវិស័យព្រះពុទ្ធសាសនា ធម៌ វិន័យ បាលី សំស្ក្រឹត
- ពិនិត្យលើកគម្រោង និង សម្របសម្រួលរៀបចំការផ្សព្វផ្សាយកម្មវិធីសិក្សា ឱ្យស្របតាមការវិវត្តន៍នៃនយោបាយរបស់រាជរដ្ឋាភិបាល
- កំណត់ប្រតិទិនច្បាស់លាស់ សម្រាប់ចុះធ្វើការត្រួតពិនិត្យ នៅតាមសាលាពុទ្ធិកបឋមសិក្សារហូតដល់ ពុទ្ធិកឧត្តមសិក្សា និង ក្រោយពុទ្ធិកឧត្តមសិក្សាទូទាំងប្រទេស ដោយផ្តោតយកចិត្តទុកដាក់គុណភាពសិក្សា នៅថ្នាក់ពុទ្ធិកបឋមសិក្សាសាលាធម្មវិន័យគ្រប់ថ្នាក់
- លើកគម្រោង និង ពិនិត្យពិភាក្សា ជ្រើសរើសវិញ្ញាសាសម្រាប់ប្រឡង នៃកម្រិតសិក្សានីមួយៗ
- ពិនិត្យពិភាក្សាលើកគម្រោងជ្រើសរើសគ្រូសម្រាប់បំរើគ្រប់កម្រិតសិក្សា ដោយផ្តល់អាទិភាពគ្រូ នៅពុទ្ធិកសិក្សាក្នុងភេទជាសង្ឃ ឬ គ្រហស្ថ ដើម្បីបំរើសំណូមពរ នៃគុណភាពសិក្សានៅថ្នាក់មូលដ្ឋាន
- ពិនិត្យពិភាក្សាផ្តល់យោបល់លើសំណើសុំបង្កើតពុទ្ធិកបឋមសិក្សារហូតដល់ពុទ្ធិកឧត្តមសិក្សា និង ក្រោយពុទ្ធិកឧត្តមសិក្សា ទូទាំងប្រទេស មុននឹងដាក់ឆ្លង ក្រសួងធម្មការ និង សាសនា
- ធ្វើការទំនាក់ទំនងទូលាយជាមួយបណ្តាប្រទេសកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនាថេរវាទ ដែលមានអង្គការពុទ្ធិកសិក្សា ដើម្បីដកស្រង់បទពិសោធន៍ តាមរយៈការធ្វើទស្សនកិច្ចសិក្សានៃគណៈគ្រប់គ្រង និង សមណនិស្សិតតាមកម្មវិធីជាក់ស្តែង

មាត្រា ៣ : អគ្គាធិការដ្ឋានពុទ្ធិកសិក្សាជាតិ នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ដឹកនាំដោយគណៈគ្រប់គ្រងមួយដែលមានសមាសភាពដូចខាងក្រោម ÷

១.សម្តេចព្រះមហាសុមេធាធិបតី **នន្ទ ង៉ែត**		អគ្គាធិការ
២.សម្តេចព្រះធម្មលិខិត	**លាស់ ឡាយ**	អគ្គាធិការរង
៣.សម្តេចព្រះឧត្តមមុនី	**ហេង លាងហោ**	អគ្គាធិការរង
៤.សម្តេចព្រះវនរ័ត	**ណយ ច្រឹក**	អគ្គាធិការរង
៥.សម្តេចព្រះពោធិវង្ស	**អ៊ំ លឹមហេង**	អគ្គាធិការរង
៦.សម្តេចព្រះឧត្តមវង្សា	**មួង រ៉ា**	អគ្គាធិការរង
៧.ព្រះឃោសធម្ម	**សោរ៍ ចំនួនជុំល្អ**	អគ្គាធិការរង និង ជាលេខាធិការ
៨.ព្រះសទ្ធម្មកោសល	**ជា សំអាង**	អគ្គាធិការរង

មាត្រា ៤ : ត្រូវបានប្រគល់ភារកិច្ចជូនឯកឧត្តម **មិន ឃិន** ជំនួសឱ្យក្រសួងធម្មការ និង សាសនា ដើម្បីសហការ និង ដឹកនាំអគ្គាធិការដ្ឋាន ពុទ្ធិកសិក្សាជាតិ នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

មាត្រា ៥ : អគ្គាធិការដ្ឋានពុទ្ធិកសិក្សាជាតិ នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ត្រូវរៀបចំលេខាធិការដ្ឋានមួយដឹកនាំ ដោយព្រះឃោសធម្ម **សោរ៍ ចន្ទ័ជុំល្អ** និង មានសមាជិកមួយចំនួន ជាជំនួយការ

មាត្រា ៦ : គណៈគ្រប់គ្រងនៃអគ្គាធិការដ្ឋានពុទ្ធិកសិក្សាជាតិ នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ប្រើប្រាស់ត្រាមួយដោយឡែក សម្រាប់ដំណើរការងារ របស់ខ្លួន ។

មាត្រា ៧ : គណៈគ្រប់គ្រងនៃអគ្គាធិការដ្ឋានពុទ្ធិកសិក្សាជាតិ នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ធ្វើការងារប្រចាំថ្ងៃ តាមបទបញ្ជាផ្ទៃក្នុង មួយដែល បានកំណត់ដោយឡែក ។

មាត្រា ៨ : គ្រប់គ្រងនៃអគ្គាធិការដ្ឋានពុទ្ធិកសិក្សាជាតិ នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ដំណើរការងារដោយប្រើ ប្រាស់ថវិកាក្រសួងធម្មការ និង សាសនា និង អនុវត្តតាមគោលការណ៍កំណត់នៃប្រកាសអន្តរក្រសួង រវាងក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច និង ហិរញ្ញវត្ថុ និង ក្រសួងអប់រំ យុវជន និង កីឡា ដែលស្ថិតនៅជាធរមាន និង មានសិទ្ធិទទួលយកជំនួយបច្ចេកទេស ឬហិរញ្ញវត្ថុពីអង្គការជាតិ និង អន្តរជាតិ ក្នុងការទ្រទ្រង់ឱ្យ ដំណើរការប្រព្រឹត្តទៅរបស់អធិការដ្ឋានពុទ្ធិកបឋមសិក្សា រហូតដល់ពុទ្ធិកឧត្តមសិក្សា និង ក្រោយពុទ្ធិកឧត្តមសិក្សា ទូទាំងប្រទេស ។

មាត្រា ៩ : បទបញ្ញត្តិទាំងឡាយណា ដែលមានខ្លឹមសារផ្ទុយពីអនុក្រឹត្យនេះ ត្រូវទុកជានិរាករណ៍ ។

មាត្រា ១០: រដ្ឋមន្ត្រីទទួលបន្ទុកទីស្តីការគណៈរដ្ឋមន្ត្រី រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច និង ហិរញ្ញវត្ថុ រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងធម្មការ និង សាសនា រដ្ឋមន្ត្រី រដ្ឋលេខាធិការពាក់ព័ន្ធ និង គ្រប់ខេត្ត-ក្រុង ត្រូវអនុវត្តតាមអនុក្រឹត្យនេះ។

មាត្រា ១១ : អនុក្រឹត្យនេះ មានប្រសិទ្ធិភាពចាប់ពីថ្ងៃចុះហត្ថលេខានេះតទៅ ។

រាជធានីភ្នំពេញ,ថ្ងៃទី.*២៨*..ខែ..សីហា...ឆ្នាំ ២០០៦

<u>កន្លែងទទួល</u>

នាយករដ្ឋមន្ត្រី

-ក្រសួងព្រះបរមរាជវាំង

-អគ្គលេខាធិការដ្ឋានព្រឹទ្ធសភា

-អគ្គលេខាធិការដ្ឋានរដ្ឋសភា

-អគ្គលេខាធិការរាជរដ្ឋាភិបាល

-ខុទ្ទកាល័យសម្តេចនាយករដ្ឋមន្ត្រី

-ដូចមាត្រា ១០

-ឯកសារ-កាលប្បវត្តិ

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ

KINGDOM OF CAMBODIN

Nation-Religion-King

ក្រសួងពាណិជ្ជកម្ម 3

Ministry of Commerce

No. ..*194*... MOC / SM 2006

ប្រកាស

ស្តីពីការលុបឈ្មោះសមាជិកជ្រើសតាំង

សភាពាណិជ្ជកម្មខេត្តសៀមរាប

* * * * *

ទេសរដ្ឋមន្ត្រី រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងពាណិជ្ជកម្ម

- បានឃើញរដ្ឋធម្មនុញ្ញ នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

- បានឃើញព្រះរាជក្រឹត្យលេខ នស/រកត/ ០៧០៤/១២៤ ចុះថ្ងៃទី ១៥ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០០៤ ស្តីពីការតែងតាំងរាជរដ្ឋាភិបាល នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

- បានឃើញព្រះរាជក្រមលេខ ០២/នស/៩៤ ចុះថ្ងៃទី ២០ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ១៩៩៤ ដែលបានប្រកាសឱ្យប្រើច្បាប់ស្តីពីការរៀបចំ និង ការប្រព្រឹត្តទៅនៃគណៈរដ្ឋមន្ត្រី

- បានឃើញព្រះរាជក្រមលេខ នស/ រកម/ ០៦៩៥/ ០៣ ចុះថ្ងៃទី ២២ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ១៩៩៥ ដែលប្រកាសឱ្យប្រើច្បាប់ស្តីពីសភាពាណិជ្ជកម្ម

- បានឃើញព្រះរាជក្រមលេខ នស/ រកម/ ០១៩៦/ ១៦ ចុះថ្ងៃទី ២៤ ខែ មករា ឆ្នាំ ១៩៩៦ ដែលប្រកាស ឱ្យប្រើច្បាប់ស្តីពីការបង្កើតក្រសួងពាណិជ្ជកម្ម

- បានឃើញអនុក្រឹត្យលេខ ៥៤ អនក្រ.បក ចុះថ្ងៃទី ២២ ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ ១៩៩៧ ស្តីពីការរៀបចំ និង ការប្រព្រឹត្តទៅរបស់ក្រសួងពាណិជ្ជកម្ម

- បានឃើញអនុក្រឹត្យលេខ ៤២ អនក្រ.បក ចុះថ្ងៃទី ១៧ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ ២០០២ ស្តីពីរបៀបរបប និង ការរៀបចំការបោះឆ្នោតសភាពាណិជ្ជកម្ម

- បានឃើញអនុក្រឹត្យលេខ ២៦ អនក្រ.បក ចុះថ្ងៃទី ២២ ខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០០៤ ស្តីពីការបង្កើតសភាពាណិជ្ជកម្មខេត្តសៀមរាប

- បានឃើញអនុក្រឹត្យលេខ ៧៨៤ អនក្រ.តត ចុះថ្ងៃទី ១៤ ខែ តុលា ឆ្នាំ ២០០៥ ស្តីពីការទទួលស្គាល់សមាជិកជ្រើសតាំងសភាពាណិជ្ជកម្មខេត្តសៀមរាបអាណត្តិទី១ ។

- តាមស្មារតីអង្គប្រជុំនៅសភាពាណិជ្ជកម្មខេត្តសៀមរាប

- យោតាមសំណើរបស់លោកប្រធានសភាពាណិជ្ជកម្មខេត្តសៀមរាប

ស ម្រេ ច

មាត្រា ១ : ត្រូវបានលុបឈ្មោះចេញពីសមាជិកជ្រើសតាំង នៃសភាពាណិជ្ជកម្មខេត្តសៀមរាបដោយមូលហេតុមិនបានបង់វិភាគទាន ចំនួន ១៣ខែ និង មិនបានចូលរួមប្រជុំ

-លោក **ម៉ឿន សុន** អនុប្រធានសភាពាណិជ្ជកម្មខេត្តសៀមរាប

និងសុំលាលែង ដោយបញ្ហាសុខភាព រវល់ការងារច្រើន មិនមានពេលវេលាសម្រាប់ប្រជុំ

-លោក **ឌី សុគន្ធា** លេខាធិការសភាពាណិជ្ជកម្មខេត្តសៀមរាប

-លោក **សេន រី** សមាជិកសភាពាណិជ្ជកម្មខេត្តសៀមរាប

-លោក **ម៉ិល ហួលី** សមាជិកសភាពាណិជ្ជកម្មខេត្តសៀមរាប

មាត្រា ២ : បទបញ្ញត្តិ និង សេចក្តីសម្រេចទាំងឡាយ ដែលមានពីមុនមក មានន័យផ្ទុយពីប្រកាសនេះ ចាត់ទុកជានិរាករណ៍ ។

មាត្រា ៣ : នាយិកាខុទ្ទកាល័យ អគ្គនាយកបច្ចេកទេស អគ្គនាយករដ្ឋបាល និង ហិរញ្ញវត្ថុ ប្រធាននាយកដ្ឋានពាណិជ្ជកម្មក្នុងប្រទេស ប្រធានសភាពាណិជ្ជកម្មខេត្តសៀមរាប និង សាមីខ្លួន ត្រូវអនុវត្តតាម ប្រការនេះ ចាប់ពីថ្ងៃចុះហត្ថលេខាតទៅ ។

ធ្វើនៅរាជធានីភ្នំពេញ,ថ្ងៃទី..១៩...ខែ..តុលា..ឆ្នាំ ២០០៦

ទេសរដ្ឋមន្ត្រី

រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងពាណិជ្ជកម្ម

<u>កន្លែងទទួល</u>

-ខុទ្ទកាល័យ **សម្តេចនាយករដ្ឋមន្ត្រី**

-ខុទ្ទកាល័យឯកឧត្តមឧបនាយករដ្ឋមន្ត្រី ស ខេង

- ខុទ្ទកាល័យឯកឧត្តមឧបនាយករដ្ឋមន្ត្រី ហោ ណាំហុង

- ខុទ្ទកាល័យឯកឧត្តមឧបនាយករដ្ឋមន្ត្រី សុខ អាន

-ទីស្តីការគណៈរដ្ឋមន្ត្រី

-ដូចប្រការ១-២ ដើម្បីអនុវត្ត

-រាជកិច្ច

-ឯកសារ-កាលប្បវត្តិ

របៀបតាក់តែង

១-ផ្តើមគំនិត

នាយករដ្ឋមន្ត្រីតំណាងរាស្ត្រ និង ព្រះមហាក្សត្រមានសិទ្ធិផ្តួចផ្តើមគំនិតធ្វើច្បាប់ ដើម្បីដាក់ជូនរដ្ឋសភា ព្រឹទ្ធសភាពិនិត្យ និង អនុម័ត ។ រាជរដ្ឋាភិបាលបានប្រគល់ភារកិច្ចឱ្យក្រសួង ឬ ស្ថាប័ន ជាអ្នកធ្វើសេចក្តីព្រាងច្បាប់ដែលពាក់ព័ន្ធ និង សម្ថកិច្ចរបស់ខ្លួន ។

២-ការធ្វើសេចក្តីព្រាងច្បាប់

សេចក្តីព្រាងច្បាប់ផ្សេងៗ វាពាក់ព័ន្ធសម្ថកិច្ចរបស់ក្រសួង ។ ក្រសួងត្រូវតែបង្កើតគណៈកម្មការ ដើម្បីទទួលបន្ទុកការតាក់តែងសេចក្តីព្រាងច្បាប់។ អ្នកតាក់តែងសេចក្តីព្រាងច្បាប់ ត្រូវសិក្សាឱ្យស៊ីជម្រៅលើឯកសារច្បាប់ លើកំណត់ហេតុអង្គប្រជុំ គណៈរដ្ឋមន្ត្រី និង លិខិតគតិយុត្តិនានា ដែលមានអត្ថន័យពាក់ព័ន្ធនឹងច្បាប់ដែលត្រូវកសាង ។ ក្រោយពីបានសិក្សាស្រាវជ្រាវ លើឯកសារទាំងអស់ជ្រួតជ្រាបអស់ហើយ ត្រូវចាប់តាក់តែងសេចក្តីព្រាងច្បាប់តែម្តង ។ អ្នកតាក់តែងនិង សមាជិក គណៈកម្មការធ្វើសេចក្តីព្រាងច្បាប់ត្រូវប្រជុំគ្នាឱ្យបានញឹកញាប់ ដើម្បីពិនិត្យ និង កែសម្រួលលើអត្ថន័យតាមមាត្រា នីមួយៗ ដោយឯកភាពគ្នា។ បន្ទាប់មកបញ្ជូនសេចក្តីព្រាងច្បាប់ទៅថ្នាក់ដឹកនាំក្រសួង ដើម្បីពិនិត្យ និង កែសម្រួល។ អ្នកតាក់តែងសេចក្តីព្រាងច្បាប់នេះ ត្រូវតែសម្រួលតាមស្មារតីអង្គប្រជុំរបស់ក្រសួងសម្រេចក្នុងសមាសភាពនោះ មានៈ រដ្ឋមន្ត្រី រដ្ឋលេខាធិការ អនុរដ្ឋលេខាធិការ ទីប្រឹក្សា អ្នកជំនាញការ អគ្គនាយក ប្រធាននាយកដ្ឋាននីតិកម្ម (អន្តរក្រសួង) ។

៣-ការបញ្ជូនសេចក្តីព្រាងច្បាប់ទៅរដ្ឋាភិបាលដើម្បីពិនិត្យ

ក្រោយពីក្រសួងពិនិត្យ និង កែសម្រួលត្រឹមត្រូវហើយ ត្រូវបញ្ជូនទៅរាជរដ្ឋាភិបាល នូវសេចក្តីព្រាងច្បាប់ ដើម្បីពិនិត្យ និង សម្រេច ។ អំពីបែបបទនៃការបញ្ជូនសេចក្តីព្រាងច្បាប់ គឺគេត្រូវធ្វើលិខិតមួយច្បាប់អមជាមួយ ដែលចុះហត្ថលេខាដោយរដ្ឋមន្ត្រី ឬ ប្រធានស្ថានប័ន ។ លិខិតអម និង សេចក្តីព្រាងច្បាប់នេះ ត្រូវធ្វើជូនទៅទីស្តី ការគណៈរដ្ឋមន្ត្រីជាពីរច្បាប់ ។ រដ្ឋមន្ត្រីទទួលបន្ទុកទីស្តីការគណៈរដ្ឋមន្ត្រីត្រូវបញ្ជូនលិខិតអម និង សេចក្តីព្រាង ច្បាប់មួយទៅនាយករដ្ឋមន្ត្រី និង មួយច្បាប់ទៀតទៅអគ្គលេខាធិការ នៃរាជរដ្ឋាភិបាល ។

អគ្គលេខាធិការ នៃរាជរដ្ឋាភិបាល មានតួនាទីដាក់សេចក្តីព្រាងច្បាប់ ទៅក្រុមប្រឹក្សាអ្នកច្បាប់ ដើម្បីពិនិត្យ និង កែសម្រួល ។ ក្រុមប្រឹក្សាអ្នកច្បាប់មានភារកិច្ចពិនិត្យ និង កែសម្រួលលើទម្រង់បែបបទអត្ថន័យ និង ភាពស្រប ច្បាប់ ។ ក្នុងការប្រជុំក្រុមប្រឹក្សាអ្នកច្បាប់ តំណាងសាមីក្រសួងត្រូវបានអនុញ្ញាតឱ្យចូលរួម ដើម្បីការពារ និង ទទួល

យោបល់ក្នុងការកែសម្រួលសេចក្តីព្រាងច្បាប់ ។ សេចក្តីព្រាងច្បាប់ដែលបានពិនិត្យ និង កែសម្រួលរួចហើយ ត្រូវឆ្លងសម័យប្រជុំអន្តរក្រសួង និងសម័យប្រជុំពេញអង្គគណៈរដ្ឋមន្ត្រី ដើម្បីពិនិត្យនិងសម្រេច ជាគោលការណ៍ ។

៤-ការបញ្ជូនសេចក្តីព្រាងច្បាប់ទៅរដ្ឋសភាដើម្បីពិនិត្យ និង អនុម័ត

សេចក្តីព្រាងច្បាប់ ដែលគណៈរដ្ឋមន្ត្រីបានពិនិត្យ និង កែសម្រួលរួចហើយ ត្រូវបានបញ្ជូនទៅរដ្ឋសភាដើម្បីពិនិត្យកែសម្រួល និងអនុម័ត ។ រដ្ឋាភិបាលត្រូវធ្វើលិខិតអមមួយច្បាប់ជាប់ជាមួយសេចក្តីព្រាងច្បាប់ផ្ញើជូនប្រធានរដ្ឋសភា។ សេចក្តីព្រាងច្បាប់ដែលផ្ញើទៅរដ្ឋសភា ត្រូវចំលងជូន១២២ច្បាប់ផ្ញើជូនតំណាងរាស្ត្រ និង ២០ច្បាប់សម្រាប់អគ្គលេខាធិការ នៃរដ្ឋសភា។ អគ្គលេខាធិការ នៃរដ្ឋសភា ត្រូវយកសេចក្តីព្រាងច្បាប់បញ្ជូនទៅគណៈកម្មាការជំនាញនៃរដ្ឋសភាពិនិត្យនិងកែសម្រួលបន្ទាប់ពីគណៈកម្មាការជំនាញនៃរដ្ឋសភាពិនិត្យនិងកែសម្រួលរួចហើយត្រូវបញ្ជូនទៅគណៈកម្មាការ អចិន្ត្រៃយ៍នៃរដ្ឋសភាពិនិត្យ និង សម្រេច ដើម្បីដាក់ឆ្លងសម័យប្រជុំពេញអង្គរដ្ឋសភាពិភាក្សា និង អនុម័ត ។ សម័យប្រជុំពេញអង្គនៃរដ្ឋសភា បានអនុម័តលើសេចក្តីព្រាងច្បាប់ទាំងស្រុង ហើយសេចក្តីព្រាងច្បាប់បានក្លាយជា ច្បាប់ពេញលក្ខណៈ ។ បន្ទាប់មកប្រធានរដ្ឋសភា ព្រឹទ្ធសភា ត្រូវចុះហត្ថលេខា ព្រះហស្ថលេខាលើច្បាប់នេះ

លំដាប់នៃការតាក់តែង	**ស្ថាប័នពាក់ព័ន្ធ**
ការផ្តួចផ្តើម	-ព្រះមហាក្សត្រ (ព្រះប្រមុខរដ្ឋ) -តំណាងរាស្ត្រ -នាយករដ្ឋមន្ត្រី
ការរៀបចំ	-ស្ថាប័នមានសមត្ថកិច្ច នៃសាមីក្រសួងពាក់ព័ន្ធ -គណៈកម្មាការឯកទេស (តាមយថាហេតុ) -សាមីក្រសួងពាក់ព័ន្ធ -ទីស្តីការគណៈរដ្ឋមន្ត្រី -ក្រុមប្រឹក្សាអ្នកច្បាប់ នៃរាជរដ្ឋាភិបាល
ការកែសម្រួល	-សាមីក្រសួងពាក់ព័ន្ធ
ហត្ថលេខា	-ហត្ថលេខា ប្រធានរដ្ឋសភា-ប្រធានព្រឹទ្ធសភា -ព្រះហត្ថលេខាព្រះមហាក្សត្រ (ព្រះប្រមុខរដ្ឋ)
លំដាប់ចុងបញ្ចប់	-អគ្គលេខាធិការ នៃរាជរដ្ឋាភិបាល -សាមីក្រសួង -កន្លែងទទួល

ច្បាប់ទាំងឡាយដែលបានអនុម័តដោយរដ្ឋសភា និង ប្រធានរដ្ឋសភាចុះហត្ថលេខារួចហើយច្បាប់នោះត្រូវបញ្ជូនមកគណៈរដ្ឋមន្ត្រីវិញ ដើម្បីរៀបចំធ្វើព្រះរាជក្រម ថ្វាយព្រះមហាក្សត្រទ្រង់ឡាយព្រះហស្ថលេខាប្រកាសឱ្យប្រើច្បាប់ជាផ្លូវការទូទៅក្នុងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ។
ដំណើរការធ្វើច្បាប់ ។ និយមន័យនៃពាក្យពេចន៍សំខាន់ៗមួយចំនួនមានបង្ហាញជូនក្នុងជំពូកនេះ

របៀបវារៈ គឺលំដាប់លំដោយនៃការងារដែលរដ្ឋសភាពិនិត្យពិចារណាក្នុងពេលប្រជុំពេញអង្គ ។ តាមមាត្រា១៩ នៃបទបញ្ជាផ្ទៃក្នុង គណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍ មានភារកិច្ចរៀបចំរបៀបវារៈអង្គប្រជុំ ។
វិសោធនកម្ម : មានន័យពីរយ៉ាង :

ក. វិសោធនកម្មគឺជាសំណើកែប្រែបន្ថែម ឬលុបពាក្យពេចន៍ឬខ្លឹមសារមួយចំនួនចេញពីសេចក្តីព្រាងច្បាប់ ឬសេចក្តីស្នើច្បាប់ ដែលកំពុងពិចារណាដោយរដ្ឋសភា ។

ខ. វិសោធនកម្មគឺការកែប្រែ ឬសំណើកែប្រែច្បាប់ដែលមានរួចមកហើយ ។ ការកែប្រែ ឬសំណើកែប្រែនេះធ្វើឡើងក្នុងទំរង់សេចក្តីព្រាងច្បាប់ ឬសេចក្តីស្នើច្បាប់ ។

ជំពូក : ផ្នែកមួយនៃច្បាប់ រួមមានមាត្រាមួយចំនួនដែលទាក់ទងគ្នា ។
គណៈកម្មការ : ស្ថានប័នរបស់រដ្ឋសភា ដែលមានសមាសភាពជាសមាជិករដ្ឋសភា មានតួនាទីពិនិត្យសេចក្តីព្រាង ច្បាប់ និង សេចក្តីស្នើច្បាប់ ហើយបញ្ជូនយោបល់របស់គណៈកម្មការជូនរដ្ឋសភា ។ បទបញ្ជាផ្ទៃក្នុងនៃរដ្ឋសភាបង្កើតឱ្យមានគណៈកម្មការ៩ដោយឡែកៗពីគ្នា ដែលមានសមត្ថកិច្ចពាក់ព័ន្ធនឹងវិស័យការងារជាក់លាក់មួយចំនួន ។
ប្រជាពលរដ្ឋក្នុងមណ្ឌល : អ្នករស់នៅក្នុងតំបន់ភូមិសាស្ត្រដែលត្រូវបានបែងចែកជាខេត្ត ឬក្រុង ហើយមានតំណាងមួយចំនួនក្នុងរដ្ឋសភា ជាសមាជិកសភា ដែលជាប់ឆ្នោតមកពីតំបន់ភូមិសាស្ត្រនោះ ។ ខេត្ត ឬក្រុងរបស់តំណាងរាស្ត្រទាំងនោះ មានឈ្មោះថាមណ្ឌលរបស់តំណាងរាស្ត្រ ។

សេចក្តីព្រាងច្បាប់ : សេចក្តីព្រាងច្បាប់គឺជាសំណើដែលផ្តួចផ្តើមដោយរដ្ឋាភិបាល ក្នុងគោលដៅកែប្រែ លុបចោល ឬបន្ថែមទៅលើច្បាប់ដែលមានរួចមកហើយ ឬបង្កើតជាច្បាប់ថ្មី ។
ការអនុម័តច្បាប់ : ជាដំណើរការដែលរដ្ឋសភាធ្វើការពិភាក្សា ដើម្បីឱ្យសេចក្តីយល់ព្រមទៅលើសេចក្តីព្រាងច្បាប់ ឬសេចក្តីស្នើច្បាប់ ដែលបន្ទាប់មកព្រះមហាក្សត្រទ្រង់ឡាយព្រះហស្តលេខាប្រកាសឱ្យប្រើហើយចូលជាធរមាន ។ ក្នុងករណីអវត្តមានរបស់ព្រះមហាក្សត្រ ប្រមុខរដ្ឋស្តីទីជាអ្នកចុះហត្ថលេខា ។ ត្រូវកោះប្រជុំវិសាមញ្ញ ប្រសិនបើមានសំណើពីព្រះមហាក្សត្រ នាយករដ្ឋមន្ត្រី ឬសមាជិកសភាយ៉ាងតិចមួយភាគបី ។
អគ្គលេខាធិការដ្ឋាន : ស្ថានប័នរដ្ឋបាលនៃរដ្ឋសភា ។ អគ្គលេខាធិការដ្ឋានដឹកនាំដោយ អគ្គលេខាធិការមួយរូប ហើយមាន អគ្គលេខាធិការរងមួយរូបជាឧបការី ។

អាណត្តិអាជ្ញាបញ្ញា : ការដាក់កំហិតឱ្យតំណាងរាស្ត្របំពេញមុខការទៅតាមការទាមទាររបស់ពលរដ្ឋក្នុងមណ្ឌល ឬទៅតាមការសន្យាជាមួយពលរដ្ឋ ក្នុងពេលណាមួយ ជាពិសេសក្នុងពេលឃោសនាបោះឆ្នោត ។

បទបញ្ជាផ្ទៃក្នុង : បទបញ្ជាផ្នែកនីតិវិធីដើម្បីដំណើរការមុខរបស់រដ្ឋសភា ។

ច្បាប់អង្គការ (ច្បាប់គោល) : ច្បាប់ដែលរដ្ឋធម្មនុញ្ញតម្រូវឱ្យមាន ។ ឧទាហរណ៍រដ្ឋធម្មនុញ្ញមាត្រា៨៦ ចែងថា "ការប្រព្រឹត្តិទៅនៃការបោះឆ្នោតត្រូវកំណត់ដោយច្បាប់បោះឆ្នោត" ។

គណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍ : គណៈកម្មាធិការរបស់រដ្ឋសភារៀបចំរបៀបវារៈអង្គប្រជុំសភា និង ចាត់ចែងការងាររដ្ឋសភានៅចន្លោះសម័យប្រជុំ ។ សមាសភាពនៃគណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍ មានប្រធាន និង អនុប្រធានទាំងពីរនៃរដ្ឋសភា និង ប្រធានគណៈកម្មការទាំង៩ ។

ស្នើច្បាប់ (ជំពូកទី៦ បទបញ្ជាផ្ទៃក្នុង) ដែលបញ្ជូនមករដ្ឋសភា ។ សេចក្តីថ្លែងហេតុនេះត្រូវមានខ្លឹមសារពន្យល់ពីគោលបំណងនៃសេចក្តីព្រាងច្បាប់ ឬសេចក្តីស្នើច្បាប់ ព្រមទាំងមូលហេតុនៃការតម្រូវឱ្យអនុម័តច្បាប់នេះ ។

អាជ្ញាយុកាល : បទបញ្ញត្តិនៃច្បាប់ដែលកំរិតពីរយៈពេលអតិបរិមា នៃរឿងក្តីមួយដែលហួសពេលនឹងអាចប្តឹងទៅតុលាការ ។ គេមិនអាចចាត់វិធានការណ៍ខាងផ្លូវច្បាប់បានទេ លើកលែងតែករណីនោះត្រូវបានលើយកទៅដោះស្រាយនៅតុលាការក្នុងចន្លោះរយៈពេលអតិបរិមាដែលបានកំរិតនេះ ។

អនុក្រឹត្យ : សេចក្តីប្រកាស ឬបទបញ្ជាដែលចុះហត្ថលេខាដោយនាយកមន្ត្រី ដែលមានអនុភាពគតិយុត្តិដូចជា ច្បាប់ ។ ភាគច្រើននៃអនុក្រឹត្យជាសេចក្តីលំអិតបន្ថែមទៅលើច្បាប់ សំរាប់គោលដៅនៃការអនុវត្តន៍ ។

មេរៀនទី៥ ការងាររដ្ឋបាល

I-ការងាររបៀប :

១-ផ្នែកចុះបញ្ជី:

-បញ្ជីទទួលលិខិតសំណុំរឿងចូល (សៀវភៅបង្កើតលេខលិខិត-ចូល)

-បញ្ជីទទួលលិខិតសំណុំរឿងចេញ (សៀវភៅបង្កើតលេខលិខិត-ចេញ)

-សៀវភៅបញ្ជូនលិខិត

-បញ្ជីតាមដានអវត្តមាន-វត្តមាន

-បញ្ជីកត់ត្រាពាក្យបណ្តឹង ។

២.ការធ្វើលិខិតផ្សេងៗ:

-លិខិតទាំងអស់ក្រោយពីការធ្វើរួច ម្ចាស់លិខិតត្រូវទទួលលិខិតដោយចំណាំ ក្រោយពីបានពិនិត្យសព្វគ្រប់ហើយ ។

៣.ការធ្វើកំណត់ហេតុ:

-គ្រប់អង្គប្រជុំត្រូវមានកំណត់ហេតុដោយលេខាកត់ត្រា និងប្រធានអង្គប្រជុំចុះហត្ថលេខាលើកំណត់ហេតុ ក្រោយពេលប្រជុំរួច ។

៤.ការតំកល់ឯកសារ:

-ឯកសារផ្សេងៗមុននឹងផ្ញើចេញទៅ... ត្រូវតំកល់១ច្បាប់នៅផ្នែករដ្ឋបាល ដើម្បីទុកជាកលប្បវត្តិ-ឯកសារ ។

-ត្រូវមានទូរសំរាប់រក្សាឯកសារទាំងនោះដោយត្រឹមត្រូវ ក្នុងរយៈពេលយ៉ាងតិច១៥ឆ្នាំ ។

៥-ការងារបូកសរុប និងធ្វើរបាយការណ៍:

-នៅរាល់សប្តាហ៍ត្រូវបើកអង្គប្រជុំតូចមួយ ដើម្បីរៀបចំកម្មវិធីការងារ និងរកគន្លឹះ

-រាល់ខែត្រូវបើកអង្គប្រជុំរួម ដើម្បីបូកសរុបការងារដែលបានអនុវត្ត និងធ្វើរបាយការណ៍រួម

-រាល់ត្រីមាស ឆមាស នព្វមាស ទ្វាទសមាស ផ្នែកនីមួយៗត្រូវធ្វើរបាយការណ៍ និងបញ្ជូនមករដ្ឋបាលដើម្បីពិនិត្យ ។

✵ **ផ្នែកសន្តិសុខ** (សូមមើលគំរូតាមសៀវភៅទំព័រទី១១៣)

-ត្រូវកត់ត្រានាម អាសយដ្ឋាន ភារកិច្ច ភ្ញៀវដែលមកទំនាក់ទំនង

-ត្រូវដកអាវុធ និងគ្រឿងផ្ទុះគ្រប់ប្រភេទ ។

✵ **លិខិតចេញ**

-គ្រប់លិខិតចេញ សារទូលេខ ត្រូវចុះបញ្ជីរឱ្យបានត្រឹមត្រូវ

-គ្រប់គ្រងការងារបោះត្រា

-តាមដានការប្រគល់ និងទទួលលិខិតដែលចែកទៅ តាមប្រភេទលិខិត លិខិតធម្មតា ប្រញាប់ សំងាត់... ។

✵ **លិខិតមកដល់**

-ត្រូវចាត់ចែងបន្ទាន់តាមប្រភេទលិខិត

-ចាត់ចែងលិខិតមិនមែនរបស់ស្ថាប័ន

II-**ការប្រើប្រាស់ក្រុមឯកសារ:**

១-របៀបប្រើពណ៌ក្របសឺមី:

-ពណ៌ខៀវ (Blue) :លិខិតសាមញ្ញ ឬធម្មតា

-ពណ៌ពងក្រសា ផ្ទៃមេឃ (Azure) :លិខិតប្រញាប់

-ពណ៌លឿង (Yellow . Lemon) :លិខិតសំងាត់

-ពណ៌ក្រហម(Red) :លិខិតប្រញាប់បំផុត

-ពណ៌លឿងទុំ (Orange) :លិខិតសំងាត់បំផុត

២-កំណត់បង្ហាញសំណុំរឿង:

-ខាងឆ្វេង :សំរាប់លិខិតសំណុំរឿងចាស់

-ខាងស្តាំ:សំរាប់លិខិតសំណុំរឿងថ្មី

៣-ការផ្ញើជូន:

-អ្នកកាន់ផ្ទាល់ត្រូវរៀបចំឱ្យស្រេចនូវឯកសារដែលត្រូវទុក និងត្រូវផ្ញើ

-បញ្ជូនតាមសៀវភៅមកការិយាល័យរបៀប មានសំណៅសំរាប់ការិយាល័យរបៀបបញ្ជាក់

-ការិយាល័យរបៀបត្រូវចុះលេខចេញ

-ត្រូវពិនិត្យគ្រប់ជ្រុងជ្រោយមុននឹងដាក់ក្នុងស្រោមសំបុត្រ ។

✵ **ចំនួនឯកសារ:**

-ត្រូវកំណត់ចំនួនឱ្យបានគ្រប់គ្រាន់ តាមទំហំត្រូវការ

-ទុកជាឯកសារមាន៣គឺ:១-របៀប ២-ក្រូណូ ៣-ឯកសារ ។

✵ **ការចំលង:**

-ការចំលងជូនមិនមានពង្រីកន័យទេ មានទីកន្លែង កាលបរិច្ឆេទ និងហត្ថលេខា

✵ **បានឃើញ:** ប្រើក្នុងករណីស្រប គ្មានលេខ គ្មានទីកន្លែង គ្មានកាលបរិច្ឆេទទេ

✵ **បានឃើញនិងបានយល់ព្រម:** មានន័យ សំរេច មានលេខ ទីកន្លែង កាលបរិច្ឆេទ

✵ **បានឃើញនិងបញ្ជូនមក:** ប្រើសំរាប់បញ្ជូនតាមរយ:

✵ **លិខិតភ្ជាប់:** ប្រើក្នុងករណីមានលិខិតពាក់ព័ន្ធ។

III_**ការរៀបចំពិធីការ:**

-ចាត់ចែងធ្វើបុណ្យជាតិ-អន្តរជាតិ

-ចាត់ចែងធ្វើពាក្យស្លោកអបអរសាទរពិធី

-ចាត់ចែងធ្វើអង្គប្រជុំតូច-ធំ សន្និសីទ សិក្ខាសាលា...

-ចាត់ចែងធ្វើការទទួលភ្ញៀវ ។

១-ការងារទទួលភ្ញៀវ:

-ទទួលភ្ញៀវជាប្រជាពលរដ្ឋ

-ទទួលភ្ញៀងដែលតំណាងក្រសួងស្ថាប័ន

-ទទួលភ្ញៀវអង្គការជាតិ និងអន្តរជាតិ

-ទទួលភ្ញៀវជាព្រះសង្ឃដែលមកទំនាក់ទំនងនៅការិយាល័យ

២-ការទាក់ទងសាធារណៈ

-ជូនប័ណ្ណឱ្យភ្ញៀវបំពេញ

-អញ្ជើញភ្ញៀវអង្គុយ...

ក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញ:

⁕ក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញ : ក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញ ទទួលបន្ទុកត្រួតពិនិត្យ និងធានាការគោរពរបស់រដ្ឋធម្មនុញ្ញ គឺថាក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញនេះធានាអាចប្រកាសថា ច្បាប់ដែលអនុម័តដោយរដ្ឋសភា ហើយថាស្រប ឬមិនស្របនឹងរដ្ឋធម្មនុញ្ញ គឺជាអង្គការធានាលក្ខណៈពេញច្បាប់ នូវវិធីបោះឆ្នោតម្តងៗ និងផ្តល់យោបល់ក្នុងលក្ខណៈពិសេស ។

⁕សមាសភាព:

១-នៅប្រទេសបារាំង ក្រុមប្រឹក្សានេះមានសមាជិកទាំងអស់៩រូប ដែលហៅថា ចាស់ទុំទាំង៩រូប ។ សមាជិក៣រូបតែងតាំងដោយប្រធានាធិបតី សមាជិក៣រូបតែងតាំងដោយប្រធានរដ្ឋសភា និងសមាជិក៣រូបតែងតាំងដោយប្រធានព្រឹទ្ធសភា ។ ប្រធានក្រុមប្រឹក្សានេះតែងតាំងដោយប្រធានាធិបតី ដែលមានសំលេងអនុប្បវាទ ។ លើសពីចំនួន៩រូបនេះមានសមាជិកឯទៀត គឺជាសមាជិកពេញសិទ្ធិ និងមួយជីវិត ជាអតីតប្រធានាធិបតីដែលនៅរស់ ។ សមាជិកនេះមានអាណត្ត៩ឆ្នាំ និងមិនអាចបន្តបានទេ ។

២-ស្រុកខ្មែរ :(សូមមើលប្រវត្តិស្ថាប័នខ្មែរទំព័រ៩២)

១-សមត្ថកិច្ចក្នុងកាការបារធម្មនុញ្ញ មានសមាសភាព៩រូប អាយុតិច៤៥ ឧត្តមសិក្សា ច្បាប់.រដ្ឋបាល សេដ្ឋកិច្ច ...

...៣រូបតែងតាំងដោយព្រះមហាក្សត្រ ៣រូបតែងតាំងដោយឧត្តមក្រុមប្រឹក្សាអង្គចៅក្រម និង៣រូ ប....រាល់៣ឆ្នាំម្តងគេរើស

សមជិកថ្មីរហូត និងសច្ចាប្រតិជានទៅព្រះរាជវាំង ប្រធានក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញត្រូវតែងតាំងដោយព្រះមហាក្សត្រ

-ប្រធានក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញមានឋានៈស្មើនឹងប្រធានរដ្ឋសភា និងសមាជិកស្មើនឹងសមាជិករដ្ឋាសភា

-សមត្ថកិច្ចក្នុងការធានាការពាររដ្ឋធម្មនុញ្ញ គ្រប់ច្បាប់ត្រូវតែស្របនឹងរដ្ឋធម្មនុញ្ញ

-ការសើរើត្រូវខាមពេលប្រទេសមានសង្គ្រាម

-ជាអង្គការតែមួយគត់

២-សមកិច្ចចំពោះរដ្ឋធម្មនុញ្ញភាពៈ

-ពិនិទ្យមុនពេលប្រកាសឱ្យប្រើច្បាប់

-ក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញបកស្រាយ រដ្ឋធម្មនុញ្ញ និងច្បាប់

ក្នុងក្របខណ្ឌនៃការត្រួតពិនិត្យធម្មនុញ្ញតាមសំណើរបស់ៈប្រធានព្រឹទ្ធសភា ប្រធានរដ្ឋសភា សមជិកព្រឹទ្ធសភ១ភាគ៤ សមាជិរដ្ឋសភា១ភាគ១០ នាយករដ្ឋមន្ត្រី និតតុលាការ ។

-ក្រុមប្រឹក្សាធម្ម នុញ្ញ និប្រជាជន តាមរយៈសំណើរបស់តំណាងខាងលើ ។

-សេក្តីសំរេចរបស់ក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋធម្មនុញ្ញមានអនុភាពលើអ្វីទាំងអស់

៣-ក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញនិងគណៈបក្សនយោបាយ : ទាក់ទងការបោះឆ្នោតសភា និងឃុំ សង្កាត់   គណៈបក្សត្រូវធ្វើបាក្យបណ្តឹងត្រូវសំរេចយ៉ាងយូរ៣០ថ្ងៃ ដែលទាក់ទងរឿងការបោះឆ្នោត...និងការចុះឈ្មោះផ្សេងៗ

❈ ការសមរេចរបស់ក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញត្រូវផ្ញើជូនព្រះមហាកត្រ ប្រធានព្រឹទ្ធសភា ប្រធានរដ្ឋសភា ...

-ការធ្វើវិសោធន៍កម្មរដ្ឋធម្មនុញ្ញមានតែព្រះមហាក្សត្រ និងប្រធានរដ្ឋសភាតាមសំណើតំណាងរាស្ត្រ១ភាគ៤

-អធិតេយ្យរបស់ក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញគឹឯករាជ្យក្នុងសមត្ថកិច្ច

-សមាសភាពក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញមិនមានសិទ្ធធ្វើនយោបាយក្នុងគណបក្សណាមួយពេលកំពុងធ្វើការនោះទេ ។

ចប់

-ព្រហ្មទណ្ឌ គឺជាបទល្មើសដែលមានច្បាប់ដាក់គុក

-រដ្ឋប្បវេណី គឺជាបទល្មើសត្រូវសងដោយការខូចខាត ឬសំណងផ្សេងៗ

-បណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីមាន២ :១-សាមីជនជាអ្នកប្តឹង ២-ព្រះរាជអាជ្ញាជាអ្នកប្តឹង -បើរលត់ទាល់តែបុគ្គលអ្នកប្រព្រឹត្តត្រូវស្លាប់ ឬផុតកាលកំណត់(ពាក្យច្បាប់???)

ឧ:ការរំលោភលើស្ត្រីម្នាក់ ត្រូវសងជាប្រាក់ដោយការត្រូវរ៉ូវគ្នា គឺវារលត់តែភាគិម្ខាង នៅម្ខាងទៀតគឺបណ្តឹងព្រះរាជអាជ្ញា

-នីតិ:គឺជាវិទ្យាសាស្ត្រដែលសិក្សាពីច្បាប់ ឧ:នីតិរដ្ឋធម្មនុញ្ញ

-ច្បាប់:គឺជាការសំរេចពីសភាតំណាង

-វិធាន:ជាច្បាប់ទូទៅ....មានវិធានរបស់សាលាជាដើម...

<u>ពាក្យឆ្ងល់</u>

- ធម្មនុញ្ញ?

ប្រឡងពាក់កណ្តាលឆមាស

១-ដើម្បីបង្កើតបានជារដ្ឋ ឬចាត់តាំងជារដ្ឋមួយបាន លុះត្រាតែមានធាតុផ្សំអ្វីខ្លះ ចូរបកស្រាយពីធាតុផ្សំនីមួយៗ ?

២-តើភារកិច្ចរបស់អ្នករដ្ឋបាលមានអ្វីខ្លះ បកស្រាយភារកិច្ចទាំងនោះ ?

៣-តាមទ្រឹស្តី លោក ម៉ុងតេស្គ្យឹ ក្នុងរដ្ឋដែលប្រកាន់នូវលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យសេរី គេបែងចែកអំណាចធំៗអ្វីខ្លះ ?
ចូរពន្យល់ពីអំណាចនីតិប្រតិបត្តិ និងភារកិច្ចដែលត្រូវអនុវត្ត ?

៤-ចូររាប់ឈ្មោះក្រសួង និងរដ្ឋលេខាធិការដែលមាននៅកម្ពុជាបច្ចុប្បន្ន ?

៥-ចូរនិយាយពីការជ្រើសរើសព្រះមហាក្សត្រថ្មីនៅព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ?

៦-រដ្ឋសភាមានគណៈកម្មការនានាចំនួន៩គឺអ្វីខ្លះ ?